

BUTLLETÍ
DE
DIALECTOLOGIA CATALANA

PUBLICAT PER LES OFIGINES DEL

DICCIONARI GENERAL
DE LA LLENGUA CATALANA

GENER-DESEMBRE 1924

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ

MCMXXIV

SUMARI

	<u>Pàgs.</u>
J. AMADES i E. ROIG, <i>Vocabulari de l'Art de la navegació i de la pesca.</i> (Il·lustracions d'E. Roig). . . .	I-II16

12

BUTLLETÍ
DE
DIALECTOLOGIA CATALANA

PUBLICAT PER LES OFICINES DEL
DICCIONARI GENERAL
DE LA LLENGUA CATALANA

XII

+

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIO
MCMXXIV

R. 96651

ÍNDIX

	<u>Pàgs.</u>
J. AMADES i E. ROIG, Vocabulari de l'Art de la navegació i la pesca. (Il·lustracions d'E. Roig.)	I-II16

**Vocabulari de l'Art de la navegació i de la pesca, per J. AMADES
i E. ROIG. (Il·lustracions d'E. Roig.)**

A

- ABARTRELL**, m. : Corda que fixa l'antena a l'arbre perquè es mantingui ben fixa i no es decanti. Hi ha ocasions en què en lloc d'una corda se n'usen dues, i llavors reben el nom de *abartrells*. (Sant Pol, Mataró.)
- ABATIMENT**, m. : Decantament que pren l'embarcació, quan navega amb fort vent, per efecte del topament d'aquest amb les veles. (Barceloneta.)
- ABATIR-SE**, v. : Decantar-se l'embarcació, quan navega, per efecte del vent. (Barceloneta.)
- ABOCAR-SE**, v. : Tombar-se la barca, estant en el mar, i sofrir, en conseqüència, un seriós accident. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ABOIAR**, v. : Deixar anar una cosa per l'aigua : una corda, una fusta, un peix que s'escapi. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ABORDAR**, v. : Ensopegar, dues embarcacions, pel costat; escometre una embarcació a una altra pel costat. (Catalunya, Balears, València.)
- ABRAÇADERA**, f. : Peça de ferro que per la part exterior de la proa de la barca reforça la fusta. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ABROTONAR-SE**, v. : Sin. de **ABATIR-SE**. (Barceloneta.)
- ACOMPANYANT**, m. : Cronòmetre de gran precisió que porten les embarcacions, per fer els càlculs astronòmics. (Barceloneta.)
- ACONILLAR**, v. : Remar fent entrar i sortir els remes de dintre l'aigua, mantenint-los completament rectes i sense fer-hi cap moviment endavant ni endarrera. (Barceloneta.)
- ACORAÇAT** (cuirassat), m. : Vaixell de guerra el buc del qual està protegit per una cuirassa de ferro.
- ACÚSTICA**, f. : Vela completament trapezoïdal. (Barceloneta.)
- AFERRAR**, v. : Plegar les veles per desar-les. (Barceloneta.)
- AFERRAVELES**, m. : Sin. de **PLEGADOR**. (Barceloneta.)
- AFOGAMENT**, m. : La part de l'arbre d'una barca mitjana que va atacada amb la coberta. (Blanes.)
- AGREGAT**, m. : Pilot que sol viatjar a bord de les embarcacions mercants per fer pràc-

- tiques de navegació, al qual es tenen les mateixes consideracions que als oficials, però sense pagament de cap mena. (Cat., Bal., Val.)
- AGUANTAR-SE PROA A VENT, v.: Estar en fatxa. (Blanes.)
- AGUIÓ, m.: La porció d'un rem de secció quadrangular que hi ha entre la maneta i la part cilíndrica immediata a la pala. A l'extrem de l'aguió va l'estrop, amb el qual s'enfila el rem a l'escàlam en l'acció de vogar. (Blanes.)
- AGULLA, f.: Peça de ferro del timó que té la forma d'una agulla i que serveix per a ajuntar-lo a la barca amb la femella. (Sant Pol, Mataró, Badalona, Barceloneta.)
- AGULLA NÀUTICA, f.: Brúixola marina. (Cat., Bal., Val.)
- AGULLOT, m.: Peça igual que l'agulla, però més grossa i per a l'ús d'embarcacions de gran port. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- AIGUA, f.: Lloc de l'embarcació per on filtra l'aigua de mar per efecte de mal calafateig o avaria. Quan en una embarcació es filtra aigua per tres llocs diferents, es diu que «es tenen tres aigües a la barca.» (Barceloneta.)
- AIGUA VIVA, f.: Aigua que traspua per les taules del buc. (Barceloneta.)
- AIGUA XIPLA, f.: Aigua viva. (Barceloneta.)
- AIXA BUIXÍ, f.: Aixà, usada en les mestrances, que consta d'un mànec arquejat, terminat superiorment amb una mena de culata de fusell on va fermada una fulla tallant, plana i lleugerament arquejada. Serveix per als mateixos afers que l'aixa corrent.
- AIX DE GUIA, m.: Combinació que resulta de lligar dos nusos l'un amb l'altre. (Cat., Bal., Val.)
- AIXICAR, v.: Treure, mitjançant bombes, l'aigua que ha entrat dintre el buc. (Cat., Bal., Val.)
- AIXOL, m.: Petita aixà de ferro que es porta a bord per a diferents usos. (Costa de Llevant, Barceloneta.)
- AJAJA, m.: Sin. de ARJAU. (Alguer.)
- AL, f.: Vela en forma d'ala que en dies de gran ventada es posa als costats de l'embarcació. Recull molt vent, imprimint una sensible rapidesa a la marxa. (Cat., Bal., Val.)
- ALA DE MOSCA, f.: Moviment i plegat especial que fan els pescadors amb la vela quan el vent bufa de mitja popa. (Cadaqués, Roses, Blanes, Sant Pol.)
- ALA DE PEBROT, f.: Sin. de ALA DE MOSCA. (Mataró.)
- ALAMBRE, m.: Corda que, en les platges on hi ha torn mecànic per a treure les barques, substitueix el palanquí. (Vilanova.)
- ALÇACAVALL, m.: Sin. de CAMELL. (Cat., Bal., Val.)
- ALCÀSSER, m.: Part de la coberta que va de l'arbre mestre fins a la proa. (Cat., Bal., Val.)
- ALEGRAR, v.: Afluixar un cap que per estar massa tivant perilla de trencar-se. (Barceloneta.)
- ALEGRIA, f.: Llum o obertura d'una escotilla, bodega, etc. (Cat., Bal., Val.)

ALETA, f. : Quaderna més immediata a la popa. (Cat., Bal., Val.)

ALGORDO, m. : Sin. de ALTOBRODO.

ALMEDINAIRE, m. : Sin. de RAGER.

ALTOBRODO, m. : 1. Embarcació de gran port i molt tonatge. 2. La fastuositat i ampullositat : així es diu «una persona d'altobrodo» per significar que es tracta d'una persona de significació. És usat també en llenguatge ordinari de la gent no pescadora. (Cat., Bal., Val.)

ALLUNAMENT, m. : Part de la caiguda de popa d'una vela, que passa d'una recta tirada de puny a puny. (Cat., Bal., Val.)

AMAGAR HOMES! : Crit llançat pel patró de barca de petit port, recomanant als tripulants que abandonin la coberta per refugiar-se en la bodega quan veu venir algun peix molt gros i perillós que podria atacar l'embarcació i posar en perill la vida d'alguns homes. (Costes de Llevant i de Ponent.)

AMANT, m. : Corda que forma part de l'aparell d'hissar l'antena d'una embarcació de pesca. L'un extrem va lligat a l'antena, i l'altre extrem al bussell superior de l'aparell. (Blanes.)

AMANT I APARELL, m. : Combinació de cordes i bussells que s'aplica a les plumes d'alçar pesos en les barques de mitjana, i que fa l'ofici de grua. (Cat., Bal., Val.)

AMANTILLO, m. : Aparell que consta d'un bussell petit, fer-

mat a la galeta de l'arbre d'una barca, i una corda per a hissar. És un aparell, auxiliar del foc, que usen moltes barques pescadores per fer més camí en jorns en què el vent és favorable. (Blanes.)

AMARRA, f. : Tota corda o cap que lliga una embarcació a terra. (Cat., Bal., Val.)

AMARRADOR, m. : Gent especial de terra que es dedica a l'ofici d'amarrar embarcacions. (Cat., Bal., Val.)

AMARRAR, v. : Lligar o fermar una embarcació a un punt ferm de terra. (Cat., Bal., Val.)

AMBÓ, m. : 1. Taula de fusta que corre de proa a popa i que forma part del forro d'una barca de palangre. Resta entre el bocal i els ambons de proa i popa. (Blanes.) 2. Renglera de forats que hi ha al llarg de la buguera d'una barca. Serveixen per a escórrer l'aigua que es fica en els corredors pels cops de mar, i la que deixen escórrer les xarxes en ésser llevades xopes.

AMBÓ DE POPA, m. : Peça de fusta que forma part del forro d'una barca de palangre. Està situada entre el centre de l'embarcació i la popa, i lateralment entre l'arrambà d'escoba i l'ambó. (Blanes.)

AMBÓ DE PROA, m. : Peça de fusta que forma part del forro d'una barca de palangre. Està situada entre el centre de l'embarcació i la proa, i lateralment entre l'ambó i l'arrambà d'escoba. (Blanes.)

AMBONS AMB PUNTERA, m. pl. : Taules de fusta que formen part del forro d'un bussi. És

- diferencien dels altres perquè llurs extremitats no van inserides en les rodes de proa i popa, sinó que acaben apriant-se entremig de les taules, ço és, abans d'arribar als extrems de l'embarcació. (Blanes.)
- AMBNAR, v. : Arranjar i adobar la part alta de l'embarcació, la coberta o l'orla. (Costa de Llevant.)
- AMOLLAR, v. : Afluixar i deixar anar la vela fins que tingui el moviment necessari per a prendre el vent com cal. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- AMORRAR-SE, v. : Clavar-se la barca a la sorra per la proa, quan es treu del mar, per efecte d'una mala maniobra, o encallar, navegant, en un escull o banc de sorra; quedant decantada l'embarcació amb la proa avall. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- AMPUGUERA O AMPULGUERA, f. : Entreteixit que es fa amb els caps de corda per unir-los sense fer nus ni lligada. Hi ha *ampuguera llarga*, que és quan el teixit queda una mica bast, i *ampuguera rodona*, que és quan el teixit és tan perfecte que no s'arriba a conèixer el lloc per on s'ha fet l'afegidura. (Cat., Bal., Val.)
- AMURA, f. : 1. Corda amb què es lliga a la proa el trinquet, la vela major i la messana.
2. Corda de vela en general.
3. Mesura de la nau en el punt que determina la quarta part de l'eslora i de sa major llargària per la part de fora, comptant des de la proa. (Blanes.)
- AMURADA, f. : Interior d'una nau. (Blanes.)
- AMURAT, -ADA, adj. : Es diu de les embarcacions quan van decantades per efecte d'abatiment. (Cat., Bal., Val.)
- ANAR A LA BONA, v. : Portar les veles rectes en direcció a la proa. (Cat., Bal., Val.)
- ANAR A LA BRUTA, v. : Portar la vela mal plegada i sense ordre. (Costa de Ponent.)
- ANAR A LA CIA, v. : Vogar de cara a proa, o sia de cara al lloc on es va. (Cadaqués, Roses, L'Escala.)
- ANAR A LA GARETA, v. : Anar a fons, naufragar. (Mataró.)
- ANAR A LA MALA, v. : Decantar-se la vela per efecte del vent, no podent mantenir-la absolutament a la bona, i adoptar una posició un xic inclinada en relació amb la proa. (Cat., Bal., Val.)
- ANAR A LA VAGA, v. : Vogar de cara a popa, o sia d'esquena al lloc on es va. (Cadaqués, Roses, L'Escala.)
- ANAR A L'ORSA, v. : Sin. de ORSAR. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ANAR A PICO, v. : Naufragar una embarcació, enfonsar-se. (Cat., Bal., Val.)
- ANAR A POPA, v. : Navegar amb un vent molt favorable. (Cat., Bal., Val.)
- ANAR A RUMBO, v. : Mantenir el timó amb la pala completament perpendicular a la proa de l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- ANAR DE CARENES AL CEL, v. : Anar de carenes per amunt. (Costes de Llevant i de Ponent.)

- ANAR DE CARENES AL SÒL, v.: Anar de carenes per avall. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ANAR DE CARENES PER AMUNT, v.: 1. Anar, una embarcació, a fons. 2. Quedar, una embarcació, del tot capgirada. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ANAR DE PRIMA, v.: Sortir cap al tard a pescar. (Blanes.)
- ANAR DE PUJA, v.: Navegar mar endins quan les circumstàncies són molt favorables. (Costa de Ponent.)
- ANAR EN MAR, v.: Anar a pescar o sortir amb les embarcacions en direcció a la mar. (Cat., Bal., Val.)
- ANAR LLAMAT, v.: Portar la vela ben plegada i conreada. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ANAR PER EN TERRA, v.: Dirigir-se amb l'embarcació cap a terra. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ANAR PLENA, v.: Estar, la vela, inflada pel vent en tota la seva plenitud. (Costa de Llevant.)
- ANAR VALENTA, v.: Aplicat a una embarcació, navegar amb molta rapidesa mitjançant un vent molt favorable. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ANCA, f.: Quaderna més immediata a la proa. (Cat., Bal., Val.)
- ANCADA, f.: Conjunt de quadernes d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- ANCLAR, v.: Fixar una embarcació en el fons mitjançant àncores lligades amb cadenes, fent que quedi segura i no estigui a la mercè del corrent. (Cat., Bal., Val.)
- ÀNCORA, f.: Grossa peça de ferro que es clava al llot del fons de l'aigua a l'objecte de fixar les embarcacions. (Cat., Bal., Val.)
- ANDANA, f.: Costat del buc d'una embarcació per la part exterior. (Cat., Bal., Val.)
- ANDANADA, f.: Onada. (Blanes.)
- ANDANAR, v.: Disposar i aparellar una embarcació per emprendre la navegació. (Cat., Bal., Val.)
- ANDARABELL, m.: Corda que es posa per estendre roba o per a la seguretat de la tripulació en casos de perill. (Barceloneta.)
- ANELL, m.: Lligament format per una enfilada de boles de fusta, a tall de collar de marreperles, i que lliga l'estrop que aguanta l'antena d'una barca de mitjana i l'extrem dels amants a l'arbre mestre del bastiment. (Blanes.)
- ANGINYA, f.: Corda que lliga la pena i el car. (Cat., Bal., Val.)
- ÀNIMA, f.: Fil que passa per dintre la vela de les barques pescadores i que serveix per a tivar-la més o menys. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ANTENA, f.: Verga que sosté la vela en les barques pescadores i de mitjana. Es compon de dues peces: el car, que és la de proa, i la pena, la de popa. (Cat., Bal., Val.)
- APAGAPENOL, m.: Corda emprada per apagar les veles. (Cat., Bal., Val.)
- APAGAR, v.: Plegar les veles al vent. (Cat., Bal., Val.)
- APAGAVELES, m.: Sin. de APAGAPENOL. (Cat., Bal., Val.)

- APARELL**, m. : 1. Tota combinació feta amb cordes i bussells que té per objecte el desenrotllament d'un màxim de força amb un mínim d'esforç. (Cat., Bal., Val.) 2. Conjunt de cordes, veles i bussells de tota embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- APARELL CANGREU**, m. : Aparell que porta les vergues de les veles en direcció de babord a estribord. (Cat., Bal., Val.)
- APARELL DE PESCADOR**, m. : Lligada especial que es fa amb les àncores quan es llancen al fons. (Cat., Bal., Val.)
- APARELL LLATÍ**, m. : Aparell amb veles llatines. (Cat., Bal., Val.)
- APARELL RODÓ**, m. : Aparell amb les vergues de les veles en direcció de popa a proa. (Cat., Bal., Val.)
- APARELLAR**, v. : Disposar i arranjat una embarcació i preparar-la per a la navegació més favorable. (Cat., Bal., Val.)
- APARELLET**, m. : Bussell posat en la part alta del pal en les barques pescadores i de mitjana, que s'usa per canviar l'antena de mura. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- APÒSTOLS**, m. pl. : 1. Greses formades pel bauprés per al millor assentament de les cordes. (Cat., Bal., Val.) 2. Peça de fusta fermada en la part superior de la contraroda d'un gran velar. És una peça reforçadora que té fermat el jaient. (Blanes.)
- AQUARTELAR**, v. : Caçar l'escota per barlovent. (Cat., Bal., Val.)
- ARANYA**, f. : Conjunt de cordes primes que surten de diferents llocs i van a coincidir en un mateix punt. (Cat., Bal., Val.)
- Aquestes cordes lliguen els vents del botalló i de la botafora d'una barca de mitjana a l'amura de proa i de popa, respectivament. (Blanes.)
- ARBOLADA**, f. : Conjunt de pals, cordes i veles d'una embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ARBORÀ**, f. : Banc del mig d'una embarcació, degudament reforçat, on es recolza l'arbre o pal que es ferma amb la clau. (Blanes.)
- ARBORADA**, f. : Sin. de **ARBOLADA**.
- ARBORAIRE**, m. : Quart càrrec dels tripulants de les barques de pesca. És el que s'encarrega especialment de tot el que es relaciona amb l'arbre. (Sant Pol, Pineda, Mataró.)
- ARBORAR**, v. : 1. Proveir la barca de veles, cordes i tot el que cal per a practicar les maniobres. El proveïment d'aquesta part de la barca, quan es construeix, va a càrrec del velar. 2. Els pescadors usen la paraula *arborar* en el sentit de posar el pal a la barca. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ARBRE**, m. : El pal d'una embarcació de vela llatina. Va inserit al mig de l'embarcació, un xic tirat endavant. La part inferior, que és la més ampla, s'engalta, mitjançant la metxa, en la paramola; i la superior té un eixamplament, terminat amb una galeta i una granera, on encaixa una roda de bussell. (Blanes.)
- ARBRE MESTRE**, m. : Sin. de **PAL MAJOR**. (Cat., Bal.)
- ARCA**, f. : Sin. de **CAMELL**. (Cat., Bal., Val.)

- ARCADA, f. : Departament de la bodega. (Cat., Bal.)
- ARGA, f. : Aparell per a treure grans embarcacions en terra. Consta d'un muntant constituït per uns bastiments verticals anomenats *cuixes*, units per unes peces transversals anomenades *soles*.
- ARGOLLA, f. : Anella del ferro o ruixó de pescador per on aquest s'agafa. (Barceloneta.)
- ARGUENELL, s. : 1. Aparell de fusta amb una cavitat en la part superior, on encaixa una roda de bussell, i una altra en la inferior, que es fa encaixar en la roda de popa d'una embarcació. Serveix per a passar caps i, així, facilitar l'afer de llevar les xarxes. 2. Gabieta. (Blanes.)
- ARGUENEU, m. : Argolla de l'àncora o ruixó. (Cat., Bal., Val.)
- ARJAU, m. : Maneta del timó que serveix per a bellugar i dirigir aquest en les embarcacions petites i de poc port. (Costes de Llevant i de Ponent, Blanes.)
- ARMADOR, m. : L'home que es dedica a l'explotació d'embarcacions mercants i de pasatge. (Cat., Bal., Val.)
- ARRAIGADA, f. : Corda que ferma les cofes als obencs. (Cat., Bal., Val.)
- ARRAMBÀ D'ESCOBA, f. : Taula del forro exterior d'una barca de palangre. Està situada entre la paraia i els ambons de proa i popa. (Blanes.)
- ARRAN D'ESCUA, m. : Taula del buc de la barca que va posada arran de l'escua, anomenada també *sobrepalai*. (Roses, L'Escala, Sant Pol.)
- ARRASTRACUL, f. : Vela petita que es posa per sota la botavara i arran de la coberta per millor aprofitar el vent. (Cat., Bal., Val.)
- ARREBOSSAR, v. : Plegar i reduir la vela mitjançant els hissos. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ARRELS, f. pl. : Les tres cordes que, formant aparell, surten d'un bussell. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ARRENCADA, f. : Iniciament de la marxa d'una embarcació quan ha estat parada. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ARRIAR, v. : Afluixar una corda o una vela. (Cat., Bal., Val.)
- ARRIAR EN BANDA, : Afluixar una corda en absolut. (Cat., Bal., Val.)
- ARRIBADA, f. : Navegar d'arribada equival a arribar. (Cat., Bal., Val.)
- ARRIBAR, v. : Deixar portar l'embarcació pel vent cap a un lloc on el patró o capità no desitja anar. (Cat., Bal., Val.)
- ARRIGAU, m. : Sin. de RINGAU (Mataró.)
- ARRUFAT, -ADA, adj. : Embarcació que per defecte de construcció o per algun accident ha pres rufa. (Cat., Bal., Val.)
- ARRUMA, f. : Departament o cambra de la bodega. (Cat., Bal.)
- ARRUMAR, v. : Estibar i col·locar càrrega en les bodegues. (Cat., Bal.)
- ASCÓ, m. : Llum posat al capdamunt del pal major, amb el qual es fan senyals. (Barcelona.)
- AS DE GUIA, m. : Sin. de AIX DE GUIA.
- ASPA DE SANT ANDREU, f. : Com-

binació de dues escotes en el puny d'una vela per a poder-la tivar amb més força. (Barceloneta.)

ASPES, f. pl. : Pals llargs, semblants a antenes, que es travessen perpendicularment l'un a l'altre i a diferent alçada en el mujol d'una arga. Serveixen per a fer-la voltar a força de braços en l'afer de treure grans embarcacions a la platja. (Blanes.)

ASSOCAR, v. : Estrènyer un nus. (Cat., Bal., Val.)

ASSOCARRAR-SE, v. : Posar-se amb l'embarcació en un lloc arreerat del vent i del corrent. (Barceloneta.)

ASTA, f. : Medís i estamenera més immediats a proa en les embarcacions de pesca. (Barceloneta.)

ATOTXAR-SE, v. : Quedar una corda embolicada i no tivar amb la força que es desitja. (Barceloneta.)

ATRACAR, v. : Posar-se una embarcació tocant a terra de manera que sigui fàcil l'entrar-hi o sortir-ne. (Cat., Bal., Val.)

ATRAVESSAR-SE, v. : Posar-se una embarcació paral·lela als cops de mar, en un temporal, rebent tots els embats pel costat del buc. És la posició més peril·losa en el cas de temporal. (Cat., Bal., Val.)

AVANTATJAR, v. : Navegar endavant. (Cat., Bal., Val.)

AVIS, m. : Embarcació petita, i de navegació molt lleugera, que acompanya les esquadres de guerra amb la missió d'explorar el mar i prevenir-les de la presència de l'enemic tan aviat com l'albiri, perquè estiguin

previngudes en topar-hi. (Cat., Bal., Val.)

B

BABORD, m. : Costat esquerre d'una embarcació mirada per davant, o sia per la proa. (Cat., Bal., Val.)

BAIARD, m. : Instrument de fusta consistent en dos llistons aguantats per dos travesers amitjanats. Serveix per a portar l'ormeig de l'art a bord quan es va a llançar-lo. (Costa de Llevant.)

BAIONA, f. : Rem amb pala de forma acassolada, emprat per les embarcacions de regates. (Barceloneta.)

BALA, f. : Plom que va al capdall de l'escandall. Té la forma i la grandària de mitja taronja, i serveix per a mesurar les brases. (Cat., Bal., Val.)

BALANCI, m. : Suport del molinet on va recolzada la manxa. (Cat., Bal., Val.)

BALANCINA, f. : Petit quadrat de fusta que es ferma damunt la taula de menjar, quan hi ha temporal, per evitar que amb els moviments de l'embarcació els plats rellisquin taula avall. (Barceloneta.)

BALANDRA : Embarcació de 50 a 100 tones, amb proa recollida i popa de dos cossos. Va aparellada d'un pal de dues peces, amb cruset, i proveït de botavara, pico i una verga. A proa duu botoló. Com a velles, duu major, flocs i escandallosa. És embarcació dedicada al tràfic de cabotatge.

BALDE, m. : Cubell fet de dogues unides amb cercols de ferro, a

- tall de samal. La nansa és de corda. Serveix per a treure aigua de mar, de bord estant, per fer la neteja de la coberta dels vaixells, i per a altres afers. (Blanes.)
- BALDEAR, v. : Rentar i netejar una embarcació. (Barceloneta.)
- BALISA, f. : Sin. de BOIA. (Cat., Bal.)
- BALONA, f. : Rotllana de fusta que va a l'enfognament del pal en les embarcacions d'esport que en duen. (Barceloneta.)
- BALOU, m. : Forat de coberta que comunica amb el ranxo o la cambra del patró. Generalment sol estar cobert amb una petita cambra de fusta semblant a la caseta d'un apuntador de teatre. (Cat., Bal.)
- BALUMA, f. : Caient de les veles. (Barceloneta.)
- BALLESTA, f. : Corda gruixuda que porten a proa les embarcacions de mitjana, destinada a sostenir el balanç de l'antena. (Barceloneta, Vilanova.)
- BALLESTRINCA, f. : Nus o lligada que té per objecte sostenir una cosa. (Cat., Bal., Val.)
- BANC, m. : Travesser de fusta que en les barques de pesca travessa de babord a estribord i que sol tenir com a objecte reforçar la construcció del buc de l'embarcació i, al mateix temps, servir de seient als tripulants. (Cat., Bal., Val.)
- BANC D'ARBORAR, m. : Banc del centre de la barca, que està travessat per l'arbre, que li serveix com d'apuntalament. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BANC DEL MIG, m. : El banc que resta entre el de proa i el terç d'un caro. (Blanes.)
- BANC DEL TERÇ, m. : El banc que hi ha entre el del mig i el de popa d'un caro. (Blanes.)
- BANC DE POPA, m. : El banc situat entre el terç i la bita de popa d'un caro. (Blanes.)
- BANC DE PROA, m. : Banc situat entre la proa i el banc del mig d'un caro. (Blanes.)
- BANCADA, f. : Els bancs de popa d'un bussi que resten junt a l'amura de l'embarcació. Estan situats entre el banc de popa i aquest indret.
- BANCASSA, f. : Peça de fusta horitzontal unida a dos puntals de la bodega d'una barca de mitjana. Serveix per a posar-se dret un home i facilitar els afers de càrrega i descàrrega del vaixell. (Blanes.)
- BANDA, f. : Part exterior del buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- BANQUET, m. : Mena de banc format per una peça de fusta i quatre petges reforçats amb llistons. N'hi ha de diverses mides. Damunt dels més petits s'hi posen les peces de fusta que s'han de treballar amb el ribot i l'aixa; i els més grans serveixen per a alçar bastides a l'entorn dels vaixells en construcció. (Blanes.)
- BANQUETA, f. : Banc més estret que els altres, situat al cantó de popa, on s'asseu el patró, vigilant des d'allí tota la barca. (Costa de Llevant, Blanes.)
- BANYERA, f. : Cavitat que queda buida en el centre de les barques de pesca no cobertades i en les embarcacions de regates. (Barceloneta.)

BANYES, f. pl. : Els quatre barrots que usen algunes embarcacions de pesca per fer rodar el torn que porten a bord per cobrar els ormeigs amb més facilitat. (Barceloneta.)

BANYOT, m. : Bau que sosté el corredor de la barca. (Barceloneta.)

BANYOTS, m. pl. : Dos pals, en forma de banyes, que surten fora la popa del caró a banda i banda, i que tenen per objecte portar l'ormeig de l'art quan el van a calar. (Malgrat, Sant Pol.)

BARBA, f. : Corda prima que en les barques de pescar va passada per un foradet de la roda de proa i que té per objecte lligar el car a la roda perquè vagi més ferm. (Barceloneta, Vilanova.)

BARBADA, f. : Corda que ferma el botalló per la part de l'orla. (Cat., Bal., Val.)

BARBADES, f. : Cadenes que uneixen el bauprès a la roda de proa d'un bastiment. En la part corresponent al bauprès van proveïdes d'aparells de bigotes amb el fi de posar-les tívants. Serveixen per a reforçar el bauprès. (Blanes.)

BARBETA, f. : Corda curta i prima, de poc aguant, destinada a lligar o relligar coses de poca resistència. (Cat., Bal., Val.)

BARBIQUELL, m. : Corda que ferma el bauprès a la roda de proa. (Bal.)

BARCA, f. : Nom general donat a tota embarcació destinada a la pesca, al passeig per dintre de ports i a poca distància de terra, i al transport en poca escala. (Cat., Bal., Val.)

BARCA COBERTADA, f. : La barca que té coberta quasi tota la seva extensió. (Costes de Llevant i de Ponent.)

BARCA DE CABOTATGE, f. : Barca destinada al transport de mercaderies i efectes entre ports no molt distants. (Cat., Bal., Val.)

BARCA DE CORREDOR, f. : Barca no cobertada, amb bancs i un passadís ample a banda i banda. (Costes de Llevant i de Ponent.)

BARCA DEL BOU, f. : Embarcació que es caracteritza per tenir rodes, escobes, buguera amb ambons, com una barca de palangre, i, demés, com a detalls característics, *rumbo* i orla amb barraganets, coberta amb escotilles, com una embarcació de càrrega. Duu el mateix aparell i velam que una barca de palangre. Es dedica a la pesca del bou. Aquestes típiques embarcacions es troben a les platges de Cambrils, Vilanova i Geltrú, Salou i Tarragona.

BARCA DE MITJANA, f. : Bastiment de 60 a 100 tones, aparellat de vela llatina. Té la proa llançada, amb roda que s'alça al damunt de l'orla i coronada pel cap de mort. La popa és rodona o de dos cossos. En el buc té *rumbo* i buguera amb ambons, i, en l'orla, escollat, bitons i bataiola. Interiorment, coberta amb escotilles i bolou. Respecte a l'arboradura, té pal mestre i de la mitjana, proveïts d'antenes, botalló a proa i botafora a popa. Són bastiments que es dediquen al tràfic de cabotatge. (Blanes.)

- BARCA DE PALANGRE**, f. : Embarcació que es caracteritza per tenir roda de proa, que s'enlaira per damunt de l'orla i està coronada per una galeta anomenada *cap de mort*; roda de popa, que també s'enlaira un xic; escobes, buguera amb ambons, falques i macarrons. Interiorment té corredors, tres bancs i banquetta. Va aparellada de vela llatina. Es dedica a la pesca d'altura, com la de palangre. (Blanes.)
- BARCA DE SARDINALS**, f. : Embarcació que té les mateixes característiques que la barca de palangre, però de més reduïdes dimensions. Duu el mateix aparell i velam. Es dedica a la pesca de la sardina. (Blanes.)
- BARCA MOLT TIRADA DE CINTA**, f. : Embarcació que té la cinta en forma d'un cordill quasi tivant i lligat per cada extrem. (Blanes.)
- BARCA NUA**, f. : Barca sense pal ni vela ni cap element que sobrepugui del ras de l'orla. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BARCA RELLEVADA DE CINTA O DE CURVATURA**, f. : Embarcació que té la cinta en forma d'una corda que penja i està lligada per cada extrem.
- BARCARÉS**, m. : El conjunt d'embarcacions d'una platja. (Blanes.)
- BARCASSA**, f. : Barca de grans proporcions, no emprada per a la navegació, sinó solament dintre els ports. Quan ha de mudar de lloc és remolcada per una altra embarcació. (Barceloneta.)
- BARCO**, m. : Nom que el poble i la gent de mar donen a tota embarcació una mica gran. (Cat., Bal., Val.)
- BARENGUES** : Manyoc de cordes lligades per un extrem. Vénen a ésser uns espolsadors de cordes gruixudes sense mànec. Serveixen, un cop xopes d'aigua, per a mullar les taules de fusta que es posen vora el foc per corbar-les; i així resulten peces apropiades per a cobrir els bastiments. (Blanes.)
- BARLOVENT O BARLOVENTO**, m. : Cantó d'on bufa el vent. (Cat., Bal., Val.)
- BARNILLA**, f. : Vorada de la vela. (Barceloneta.)
- BARONS**, m. pl. : Parell d'anells, situades a la part exterior de popa, per on es passen dues cadenes destinades a subjectar el fusell del timó, mai que, a causa d'una averia, es trenqués. (Cat., Bal., Val.)
- BARQUEJAR**, v. : Anar a passejar per mar amb una barca. (Costa de Llevant.)
- BARQUER**, m. : El que es dedica a llogar barques. (Barceloneta.)
- BARQUETA**, f. : Barca petita emprada quasi especialment per passejar per mar i transportar passatgers de terra a embarcacions no atracades. És de construcció semblant a la del bot, i no té cap condició per a ésser destinada a cap dels usos de la pesca. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BARRA**, f. : Instrument de càstig, emprat antigament per la gent de mar per punir els delictes comesos a bord. Consistia en una barra de ferro amb dos grillets que es fermaven

- als peus del castigat, restant aquest completament immobilitzat pel pes de la barra. Si el delicte era considerat com a molt gros, se li aplicava una segona barra als canells. (Cat., Bal., Val.)
- BARRAGAMENT, m. : Escalamot que arriba a tota l'extensió de l'orla. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BARRAGANET, m. : 1. Sin. de BARRAGAMENT. (Cat., Bal., Val.) 2. Pl. : Sèrie de llistons, equidistants, de fusta, inserits en la línia de coberta dels grans bastiments. Hi van fermades les peces de fusta que formen l'orla de l'embarcació. (Blanes.)
- BARRES DEL SENÓ, f. pl. : Barres transversals i arquejades que voregen el senó d'una embarcació. (Blanes.)
- BARRETET, m. : Peça de fusta de la punta de la roda de proa en les embarcacions de pesca. (Badalona.)
- BARRIL, m. : Petit bocoi que porten les barques de mitjana damunt la coberta, amarrat arran de l'orla, cap al cantó de popa, on porten l'aigua potable necessària per a les conveniències de bord. (Cat., Bal., Val.)
- BARRILET, m. : Nus escorredor emprat per lligar el car i la pena. (Mataró, Badalona, Barceloneta.) Serveix per a sostenir l'extrem de la vela llatina que s'usa en l'embarcació. (Blanes.)
- BARRINA DE CASSOLA, f. : Eina emprada pel mestre d'aixa per a forats petits. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BARRINA SALOMÒNICA, f. : Eina que forma un gros cargol en espiral, emprada pel mestre d'aixa per fer forats molt amples. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BARROT, m. : 1. Bau que sosté el corredor de les barques. (Barceloneta.) 2. Llistons arquejats que aguanten el tapament de la proa d'una embarcació. (Blanes.)
- BARROTS DE POPA, m. : Llistons arquejats que aguanten la bancada del bussi. (Blanes.)
- BASADA, f. : Lloc de la coberta on es col·loca la vela quan es navega. Sol estar ben reforçat per a resistir-ne el pes. (Cat., Bal., Val.)
- BASTARDA, f. : Vela major llatina en les embarcacions aparellades amb aquesta mena de veles. (Barceloneta.)
- BASTIMENT, m. : 1. Barca del bou. (Vilanova.) 2. Vaixell. (Blanes.)
- BASTIMENT CAIGUT DE CINTA, m. : Així s'anomena un bastiment que, degut a ésser vell i haver fet moviment les peces del buc, sembla talment com si s'hagués vinclat. Aquest defecte és degut també a haver tingut una mala positura en un *varadero* o en l'acte de la seva fusa, o bé a haver encallat a terra en un jorn de mal temps.
- BATAIOL, m. : Sin. de BOTALÓ. (Mataró.)
- BATAIOLA, f. : Reforç de l'orla en tota la seva extensió, que forma com uns caixonets per a guardar-hi coses de poca importància. (Cat., Bal., Val.)
- BATALÓ, m. : BOTALÓ.
- BATARRÀS, m. : Sin. de ESTRELLERA. (Vilanova.)

- BATEDOR**, m. : Part de la vela que toca l'arbre. (Costes de Ponent i de Llevant.)
- BATEGAR**, v. : Afluixar la vela perquè no tiri massa. (Barceloneta.)
- BATICUL**, m. : Corda que lliga la vela a l'antena. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BATIPORT**, m. : Espai de la banyera de la barca que va del banc de proa al forcat. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BAUETS**, m. pl. : Barrots arquejats i transversals que reforcen els quaters que tapen l'escotilla d'un veler.
- BAUPRÈS**, m. : Pal curt i inclinat que hi ha a proa i damunt de la roda d'un veler. Serveix de reforçador al botaló. En un extrem penja el moc. Està unit a la roda mitjançant les barbades. (Blanes.)
- BAUS**, m. pl. : Espècie de bigues arquejades que van de banda a banda de bastiment i que sostenen la coberta. Són peces de reforç d'un buc. (Blanes.)
- BENDES**, f. pl. : Els rissos de la vela. (Costa de Llevant.)
- BERDAGO**, m. : Corda que surt per un ambó de l'orla i lliga el botaló perquè no es decanti. (Barceloneta, Vilanova.)
- BERGANTELL**, m. Sin. de BERGANTÍ. (Mallorca.)
- BERGANTÍ**, m. : Bastiment de 250 a 300 tones, de fusta, aparellat de dos pals de tres peces, amb les corresponents cofes i crusetes, i proveïts de vergues. Demés, el pal de popa, o pal major, duu botavara i pico. Són bastiments dedicats a la navegació d'altura. (Blanes.)
- BERGANTÍ GOLETA**, m. : Bastiment de 150 a 300 tones, de fusta, aparellat de dos pals. El de proa, o trinquet, és igual que el d'un bergantí, i el de popa és com el d'un pailebot. Són naus que fan la navegació d'altura. (Blanes.)
- BERGANTÍ GOLETA DE TRES PALS**, m. : Bastiment de 300 a 400 tones, de fusta, aparellat de tres pals. El de proa és com el d'un bergantí, i el del mig i el de popa són com els d'un pailebot. Aquests vaixells fan el tràfic d'Amèrica. (Blanes.)
- BERGANTÍ POLLACRA**, m. : Embarcació del tipus del bergantí, amb cofa en el pal major. (Cat., Bal., Val.)
- BERGANTÍ RODÓ**, m. : Embarcació de forma típica de bergantí, sense cap pal amb aparell de cap altre tipus d'embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- BERGANTINA**, f. : Embarcació amb aparell mixt de bergantí i xabec. (Cat., Bal., Val.)
- BERLINGA**, f. : Maneguet molt grossa, que en les embarcacions veleres quasi dona la volta a l'orla. (Cat., Bal., Val.)
- BES**, m. : Cada una de les talles que formen la vela. (Blanes.)
- BESAR**, v. : Fer tocar les veles amb les vergues. (Barceloneta.)
- BEURE AIGUA (UNA EMBARCACIÓ)**, v. : Entrar-li aigua per dalt de la coberta a causa de temporal o per una mala maniobra. (Cat., Bal.)
- BICOL** o **BICOLÍ**, m. : Cap que va ferm a les empunyadures de les veles quadres per a manobrar-les. (Cat., Bal.)
- BIGOTA**, f. : Corda que lliga l'antena a proa. (Costes de Llevant i de Ponent.)

- BIGOTI**, m. : Caprici del pintat d'una embarcació. És una franja de color blanc, que comença a proa i es va aprimant, fins a esdevenir del gruix d'una línia en arribar, generalment, a un terç de l'embarcació, lloc on termina. És un detall molt vistós, i ressalta bellament entre dos tons foscos.
- BIGOTXA**, f. : Sin. de **BIGOTA**. (Val.)
- BITÀCOLA**, f. : Petita brúixola emprada pels pescadors per orientar-se en temps tempestuosos. (Costa de Llevant, Blanes.)
- BITADURA**, f. : Disposició que es dona a la cadena de l'àncora quan aquesta ha d'ésser llançada al fons perquè es vagi desfent per ella mateixa (Cat., Bal., Val.)
- BITONS**, m. pl. Pius o estaques de fusta que hi ha a la coberta, cap al cantó de proa, on s'aferra la cadena de l'àncora. (Cat., Bal., Val.)
- BITXERO**, m. Ganxo o forqueta de ferro muntada al cap d'un pal de fusta, emprat pels canots i barques de passeig per ajudar-les a atracar i separar-se de terra. (Cat., Bal., Val.)
- BOCABARRES**, m. : Forats del molinet o cabrestant on es posen els sabres o barres per fer-lo rodar. (Cat., Bal., Val.)
- BOCA DE CRANC**, f. : La boca de les *plumes* d'alçar pesos. (Cat., Bal.)
- BOCA DE LLOP**, f. : Peça de ferro col·locada al coll del pal mascle, damunt la qual s'asseu o recolza el masteler. (Cat., Bal.)
- BOCA ESCOTILLA**, f. : Obertura que de l'escotilla comunica amb la bodega. (Cat., Bal., Val.)
- BOCAL**, m. : Peça de fusta que corre de proa a popa formant part del forro d'una barca de palangre. Està situada entre la cinta i l'ambó. (Blanes.)
- BODEGA**, f. : Part interior del buc d'una embarcació de transport, on s'emmagatzemen les mercaderies i efectes que tragina. (Cat., Bal., Val.)
- BOIA**, f. : Aparell de molt variades formes, de ferro o fusta, que es fa surar sobre l'aigua, amb un senyal lluminós, una bandera virolada o un objecte sorollós, per advertir als navegants un paratge perillós o una ruta conduent a un lloc determinat. (Cat., Bal., Val.)
- BOIANT**, m. : Part de la grada o estacada d'una drassana que queda completament submergida. (Cat., Bal.)
- BOIG**, m. : Estaca quadrada de fusta que es posa dreta a popa, per l'estil de la cametà, i que té per missió evitar que es desviï la corda que tira el bou, la qual, amb la sotragada, faria mal al patró que va dintre el carquinyol. (Vilanova.)
- BOIXIR**, v. : Acció de rodar el torn per treure les barques de l'aigua. (Cadaqués, Vilanova.)
- BOLINA**, f. : Corda amb la qual es tira la vela cap a proa quan el vent bufa de barlovent. (Cat., Bal., Val.)
- BOLOU**, m. : Part superior de la cambra que sobresurt de la coberta d'una barca de mitjana. Va proveïda d'una corredora que fa de porta i que es tanca amb un pany. A la

- part posterior hi ha un compartiment per al compàs, i la superior una obertura que comunica amb la bomba de treure aigua del bastiment. (Blanes.)
- BOMBA, f. : Cabdell de corda en forma rodona, disposada de manera que per desfer-lo es comença pel cap que hi ha dintre el cabdell, o sia per on s'ha començat a cabdellar, i que rep el nom de *budell*. (Mataró.)
- BONET o BONETA, m. f. : Vela petita que a voltes es posa al cap d'una vela gran perquè prengui més vent. (Cat., Bal., Val.)
- BORDA, f. : Vorada d'una embarcació arran de coberta. (Cat., Bal., Val.)
- BORDETA, f. : Pal que lliga el de mitjana a l'orla en les barques de mitjana. (Cat., Bal.)
- BORDO, m. : Aquest mot significa la part del costat d'una embarcació que no està submergida, això és, el cantó d'una embarcació en la part que va d'arran de l'aigua fins a la borda. No obstant, l'aplicació general que el poble en fa, així la gent de mar com la de terra, interpreta, com a bord, no el costat d'una embarcació, sinó aquesta mateixa en tots els seus aspectes i parts. (Cat., Bal., Val.)
- BORDÓ, m. : Sin. de CINTA. (Barceloneta.)
- BORINAR, v. : Caçar les veles. (Cat., Bal.)
- BORNEJAR, v. : Fer moviment circular. una embarcació anclada sols per la proa, per efecte del vent o del corrent. (Cat., Bal.)
- BOSSA, f. : Part mitgera de les veles. (Cat., Bal.)
- BOT, m. : Embarcació petita, de construcció igual a la del bussi o gussi, amb la sola diferència que en aquest la roda de proa no sobresurt de l'orla. (Cat., Bal., Val.)
- BOT SALVAVIDES, m. : Embarcació petita, construïda amb tota mena d'elements perquè suri, especialment destinada al salvament de naufrags en casos de temporal. (Cat., Bal., Val.)
- BOTACIÓ, f. : Tripulació d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- BOTADOR, m. : Pal llarg emprat per fer apartar l'embarcació de la costa quan es vara. (Cat., Bal.)
- BOTAFIONS, m. pl. : 1. Cordes curtes i arrenclerades que hi ha a cada cantó de les veles i que pengen també en llurs vores. Serveixen per a escurçar les veles quan fa molt de vent, al qual fi es lliguen a l'antena o pico a què van aferrades. 2. Caps que uneixen les peces de sardinals mentre es calen. (Blanes.)
- BOTAFORA, f. : Mena de botaló horitzontal que hi ha a popa d'una barca de mitjana. L'un extrem va encaixat al pal de la mitjana amb el dispositiu d'una botavara a un pal, i de l'altre pengen tres aparells proveïts de vents, que es col·loquen a la popa de l'embarcació. (Blanes.)
- BOTALÓ, m. : Verga que es posa a proa, en les embarcacions de pesca, quan es vol anar més valent, per hissar-hi una vela petita anomenada *pollacra*. El

- botaló es ferma a l'orla per un cap anomenat *verdago* o *mura*, i a l'arbre per un altre cap que rep el nom de *osta*. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BOTALÓ DE FLOC, m. : Pal inclinat de la punta de proa damunt mateix del bauprès, com en les embarcacions de pesca i de mitjana. Té per objecte hissar-hi les veles petites anomenades *flocs*. (Cat., Bal., Val.)
- BOTANA, f. : Sin. de ESTAMENERA. (Sant Pol.)
- BOTAR, v. : Varar una embarcació per primera vegada. (Cat., Bal., Val.)
- BOTAVANT, m. : Pal llarg que porten els ragers per fer apartar l'embarcació de la riba quan el corrent la hi porta. Conca de l'Ebre.)
- BOTAVAR, f. : Verga inferior de la vela cangrea. (Cat., Bal., Val.)
- BOTAVARA, f. : Pal horitzontal que per l'un extrem encaixa al pal major d'un veler, i per l'altre resta suspès en l'extrem dels amantillos. Hom hi aferria la part inferior de la major o *cangreja*. L'usen els grans velers. (Blanes.)
- BOTÓ, m. : Sin. de TOPINO. (Sant Pol.)
- BOTXERIA, f. : Petit caixonet que porten les embarcacions de pesca, generalment en el carquinyol, i, les que no tenen carquinyol, sota el corredor. Forma part de la mateixa barca, i s'empra per guardar-hi petites coses delicades : fil, agulles, tabac, etc. (Roses.)
- BOUA, f. : Part inferior de la *pluma* d'alçar pesos, en les embarcacions veleres, que té forma de forca, per la qual se l'enganxa a l'arbre. (Cat., Bal., Val.)
- BOVEDILLA, f. : Part del buc d'una embarcació gran que està tocant a l'espill o estampa de popa. (Cat., Bal., Val.)
- BRAÇ, m. : Banyot de les embarcacions anomenades *caros*. (Malgrat.)
- BRAGA, f. : 1. Cap de corda que lliga les veles als arbres. (Cat., Bal., Val.) 2. Tipus de mida longitudinal emprat per la gent de mar. Una braça comprèn, poc més o menys, la llargada de punta a punta de les mans d'un home tenint aquest els braços estesos en creu. Una braça ve a tenir uns 2 metres de llargada, aproximadament. Es diu : «una corda que tira tantes brases», «un gruix d'aigua de tantes brases». (Cat., Bal., Val.)
- BRAGA, f. : Corda amb els dos caps units per una ampuiguera, emprada per lligar barrils o altres bòlics a fi de poder-los agafar amb el ganxo de la grua. (Cat., Bal., Val.)
- BRAGOT, m. : Corda que lliga l'antena al pal. (Val.)
- BRANDAL, m. : Sin. de BURDA. (Bal.)
- BRICBARCA, m. : Gran bastiment de fusta, de 300 a 800 tones, de tres pals : el trinquet, el major i el messana. Els dos primers són de tres peces, amb les corresponents cofes i crusetes, i van proveïts de vergues; i el darrer, o sia el de messana, és de dues peces, amb la corresponent cruseteta, i va proveït de botavara i pico. (Blanes.)

- BRIOL**, m. : Combinació de dues politges de fusta unides en una sola peça, l'una de front i l'altra de costat. (Cat., Bal., Lloret.)
- BRISSA**, f. : Corda gruixuda que en les barques grans va lligada al timó perquè no s'escapi. (Vilanova.)
- BRÚIXOLA**, f. : Aparell emprat pels navegants per conèixer l'orientació. (Cat., Bal., Val.)
- BRUSCA**, f. : Biaix que formen les veles quadres que no tenen igual amplada per un caient que per l'altre. (Cat., Bal., Val.)
- BUA**, f. : Mesura de longitud, emprada per al mesurament de les embarcacions : la bua té 4 pams. Quan s'encarrega una barca al mestre d'aixa, se li dona en bues la mesura que es desitja que tingui. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- BUC**, m. : El ventre d'una embarcació. (Blanes.)
- BUDELL**, m. Cap de corda que va dintre la bomba, per la qual es comença a desfer. (Mataró.)
- BUFET**, m. : Part de vela que es deixa lliure quan, en el cas de molt vent, es plega la restant per creure del cas no aprofitar sinó aquella. (Cadaqués, Roses, L'Escala.)
- BUGUERA**, f. : Canal que corre de proa a popa d'una barca de sardinals al costat de la regala.
- BUIOL** o **BUJOL**, m. : Sin. de **BALDE**. (Sant Pol, Mataró, Badalona.)
- BURDA**, f. : Corda destinada a sostenir els arbres, la qual va de la mura al cim del pal, o de l'orla a la cruseteta i part superior dels mastelers. (Blanes, Cat., Bal., Val.)
- BURDA VOLANT**, f. : Burda que no és fixa i que s'afluixa a voltes en fer certes maniobres amb les veles. (Cat., Bal., Val.)
- BURRO**, m. : Dues cordes que van lligades a la punta del car i que tenen per objecte dirigir la vela cap a un cantó o cap a un altre, fent un ofici semblant a les regnes d'una calçadura. La corda dreta rep el nom de *orsapop*, i l'esquerra el de *davant*. (Cat., Bal.)
- BUS**, m. : Home que baixa al fons del mar, en lloc on la profunditat no és gaire gran, per fer exploracions i altres treballs. (Cat., Bal., Val.)
- BUSSELL**, m. : Politja, cúrria.
- BUSSÍ**, m. : Petita embarcació amb la roda de proa sobresortint per damunt de l'orla i coronada amb una galeta inclinada anomenada *cap de mort*. La roda de popa també sobresurt una mica. Va proveïda d'escobes. Interiorment té tapament de proa, dos bancs i bancada. Va aparellada de vela martell. També navega al rem. És embarcació de pesca i d'esbarjo.

C

- CABILLES**, f. : Manetes que en nombre d'una quinzena rodegen la roda del timó, i per les quals l'agafa el timoner per fer-la rodar. (Cat., Bal., Val.)
- CABOTATGE**, m. : Navegació feta per les embarcacions mercants entre ports poc separats. (Cat., Bal., Val.)
- CABRESTANT**, m. : Tronc situat a

- proa, destinat especialment a pujar les àncores del fons. (Cat., Bal., Val.)
- CÀBRIA, f. : Sin. de GRUA. (Barceloneta.)
- ÇAÏESCOTA, m. : Petit botalló a popa destinat a caçar les escotes de les veles. (Cat., Bal., Val.)
- ÇAÇAR, v. : Fer fermes les veles en un punt determinat perquè es mantinguin ben tivants i oposin resistència al vent. (Cat., Bal., Val.)
- CADENOTS, m. pl. : Tirants de ferro, afilerats i en posició vertical, que van fermats a l'orla d'un veler. En llur extrem superior van lligades les bigotes, les quals van també lligades a altres que hi fan joc i que ho estan a l'extrem inferior dels obencs i de les burdes. (Blanes.)
- CADIRET, -A, m. i f. : Encavallada de fusta damunt la qual s'asseu el rodador del gigre. (Barceloneta, Vilanova.)
- CAGETA, f. : Trena de corda feta amb filàstica. (Barceloneta.)
- CAIENT DE POPA, m. : Part de la vela de cap a popa. (Barceloneta.)
- CAIENT DE PROA, m. : Part de la vela de cap a proa. (Barceloneta.)
- CAIGUDA, f. : Sin. de CAIENT. (Bal.)
- CAIXA DE CADENES, f. : Caixa on van guardades les cadenes de les ancles. (Cat., Bal., Val.)
- CAIXES, f. pl. : Els espais que hi ha entre les quadernes en l'interior d'una embarcació.
- CAIXONET, m. : Sin. de BOTXERIA. (Sant Pol, Mataró, Badalona, Barceloneta, Vilanova.)
- CALABROT, m. : Corda molt gruixuda, emprada generalment per amarrar. (Cat., Bal., Val.)
- CALAFAT, m. : Operari d'indústries navals dedicat al calafatament de vaixells i embarcacions. Abans hi havia obrers especialitzats. Actualment, a més d'aquest afer, o sia el de posar estopa als comentos, es dediquen a enquitranar i posar pega a les naus. (Blanes.)
- CALAFATEJAR, v. : Tapar els junts i esclatxes de les taules del buc de les embarcacions amb estopa, cobrint-les després amb màstic i quitrà, per evitar que hi filtri la humitat. (Cat., Bal., Val.)
- CALAR, v. : Submergir-se una embarcació dintre l'aigua. (Cat., Bal., Val.)
- CALAT, m. : Part del buc d'una embarcació que se submergeix. També es diu del gruix d'aigua que va del pla nivell d'aquesta al fons. (Cat., Bal., Val.)
- CALCÉS, m. pl. : La part de l'arbre on s'obren les graneres (poden ésser una o més), que són unes obertures dins cada una de les quals hi ha una roda de bussell per la qual passa l'amant, que és una corda feta de ferro. (Blanes.)
- CAMA DE POBRE, f. : Lligada feta en una corda, quan comença a segar-se, per evitar que es trenqui. Es fa amb una lligada que ultrapassi la part superior i inferior d'on comença el séc. (Barceloneta, Vilanova.)
- CAMAROT, m. : Habitació d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- CAMBRA : Petita habitació, a proa de les barques de mit-

- jana, destinada al patró. (Cat., Bal., Val.)
- CAMBRA ALTA, f. : Habitació situada damunt coberta, o immediatament dessota. (Cat., Bal., Val.)
- CAMELL, m. : Combinació de dipòsits de llast, de sorra o d'aigua que porten algunes embarcacions grans a l'objecte de poder, quan calgui, disminuir-ne fàcilment el calat i fer-les surar a bastament per a desvarar-les. (Cat., Bal.)
- CAMETA, f. : Pal de fusta, acabat en forma de Y, on s'aguanta l'antena. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CAMPETXANA, f. : Sin. de ESTAMPA. (Barceloneta.)
- CANAL, f. : Part de l'arbre de la barca que va de la metxa al banc d'arborar. (Blanes, Costes de Llevant i de Ponent.)
- CÀNCAMO, m. : Petit ganxo o gafa de la coberta o de l'arbre, destinat a enganxar o estirar una corda. (Cat., Bal., Val.)
- CANGREA o CANGREJA, f. : Vela de forma trapezoïdal ampla de base i més estreta per la seva part superior. (Cat., Bal., Val.)
- CANOA, f. : Embarcació per a passeig i esport. Sol anar moguda amb motor de gasolina o a força de rem. Quan és de rem porta bancs per a dues persones, i va moguda a quatre, sis o vuit remes. Té la proa acabada en una punta molt aguda, i la popa recta. (Cat., Bal., Val.)
- CANOL, m. : És una de les peces que formen la quaderna d'un gran bastiment. Resta a con-
- tinuació del medís i al costat de l'estamenera. (Blanes.)
- CANONER, m. : Embarcació de guerra, molt ben artillada, destinada a l'atac. (Cat., Bal., Val.)
- CANOT, m. : Sin. de CANOA.
- CANYA, f. : 1. L'arjau del timó. (Cat., Bal., Val.) 2. El tronc, pròpiament dit, d'una àncora. Per un cantó té les mapes, i per l'altre el tronc de l'àncora. (Blanes.)
- CANYES DEL MOC, f. pl. : Parella de caps divergents que, partint del punt d'unió (que és l'extrem inferior del moc), s'estenen en forma divergent i van a inserir-se a cada cantó de la roda de proa i en la part inferior de les gates. Serveixen de reforçador del moc. (Blanes.)
- CAP, m. : Qualsevol mena de corda. (Cat., Bal., Val.)
- CAP DE DAR FONDO, m. : La corda que es lliga al ruixó per anclar la barca. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CAP DE MANS, m. : Cap de corda que es tira de bord a terra, quan s'ha de treure una barca, perquè els palers puguin estirar-la d'en terra i ajudin a la maniobra. (Sant Pol, Mataró.)
- CAP DE MORT : 1. Arganell molt gros. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Galeta inclinada de la part superior de la roda de proa d'una embarcació de vela llatina. (Blanes.) 3. Barretet. (Vilanova.)
- CAP DE RESPECTE, m. : Corda molt gruixuda i de forta resistència. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CAP DE SANT PERE, m. : Corda

- molt gruixuda i pesant, de gran resistència, amb una gasa de mà al cap. S'usa especialment en els casos de perill. Es tira d'en terra, el cap, vers l'embarcació en risc; i, quan aquesta aconsegueix agafar-lo, passa la fassa per la roda de proa, i l'embarcació és estirada de la platja estant mitjançant el cap, fins a aconseguir posar-la fora de perill. A estirar la corda hi fa cap tota la gent de la població, tant els pescadors com els que no ho són. Aquesta corda sol ésser de propietat comunal, i és cuidada i tractada amb gran compte perquè no pugui arribar a fallar quan es necessita. (Blanes, Sant Pol, Mataró, Badalona.)
- CAP DE VARAR, m. : Corda que en varar reté l'embarcació des d'en terra per subjectar-la abans que hagi pogut prendre rem. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CAP FERMO, m. : Punt d'una corda ferma en qualsevol lloc. (Cat., Bal., Val.)
- CAP SORD, m. : Tros de corda curt, i generalment amb corda vella, que es fa servir per a coses de poca importància. (Sant Pol, Mataró.)
- CAPARRELL, m. : Corda per als mateixos usos que el cap de Sant Pere, però més prim i menys potent que aquest. (Mataró.)
- CAPBUSSEJAR, v. : Fer cabussos. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CAPBUSSÓ, m. : Moviment de proa a popa fet per una embarcació per efecte de les ones.
- CAPÇANA, f. : Rodella de roba que es porta a bord de les barques de pesca per posar el càntir a fi que no es tombi amb els moviments de l'embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CAPFERMAR, v. : Fixar una corda per un cap en algun lloc. (Cat., Bal., Val.)
- CAPITÀ, m. : L'home que comanda una embarcació gran, assumint-ne la responsabilitat i exercint plena autoritat a bord. (Cat., Bal., Val.)
- CAPÓ, m. : Cadena que enganxa l'àncora per la cigala. (Bal.)
- CAPSER, m. : Sin. de GRAUERA. Barceloneta.)
- CAR, m. : Peça de l'antena que mira a proa. (Blanes.)
- CARAGOL, m. : Utensili usat en les mestrances, format per una peça de ferro en forma de G. Per la part superior d'aquesta peça passa un cargol proveït d'una palanca, i en la part inferior té un petit eixamplament. Serveix per a ajuntar trossos de fusta que s'han d'unir amb pern.
- CARBONERA, f. : Vela hissada a l'estai major. (Cat., Bal.)
- CÀRCIA, f. : Conjunt de veles que formen l'aparellament d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- CÀRCIA DE TREBALL, f. : Conjunt de cordes d'una embarcació destinades a les maniobres de les veles. (Cat., Bal., Val.)
- CÀRCIA FERMA, f. : Conjunt de cordes d'una embarcació destinades al sosteniment dels pals i que es mantenen sempre fixes durant les maniobres. (Cat., Bal., Val.)

- CÀRCIA MÒBIL**, f. : Conjunt de cordes d'una embarcació destinades a fer les maniobres i que, per tant, han d'ésser canviades sovint de posició. (Cat., Bal., Val.)
- CARENA**, f. : Sin. de **QUILLA**. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CARENADA**, f. Sin. de **QUILLA**. (Cadaqués, Roses.)
- CARENAT**, m. : Part del fons exterior del buc d'una embarcació que està entre les dues escues. (Barceloneta, Vilanova.)
- CARENELA**, f. : Embarcació antiga que es movia a força de rem i de vent. (Cat., Bal., Val.)
- CARGOLAR**, v. : Rotllar la vela per damunt la verga. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CARLINGA**, f. : Peça de fusta plana que va al fons del buc de l'embarcació i en la qual s'encaixen els pals, servint-los de base. (Cat., Bal.)
- CARNAT**, m. Sin. de **CARENAT**.
- CARO**, m. : Embarcació especialment emprada per anar a tirar l'art en mar. Es caracteritza per ésser molt llarga i estreta. No té cap pal ni va mai a la vela : va sols moguda a força de rem. Té un parell de pals de la pròpia construcció, que li surten del buc a banda i banda de la popa, anomenats *banyots* o *braços*, els quals són destinats a portar l'art penjat quan el van a tirar al mar. (Costa de Llevant.)
- CARQUINYOL**, m. : Forat de popa dintre el qual es situa dret el patró, mentre duren les maniobres, per poder veure tota la barca i manejar al mateix temps el timó. (Cadaqués, Roses.)
- CARRACA**, f. : Embarcació antiga, moguda a força de rem i de vent. Avui s'aplica a les embarcacions velles de navegació pesada. (Cat., Bal., Val.)
- CARREGADOR**, m. : Sin. de **BICOL** o **BICOLÍ**. (Cat. Bal., Val.)
- CARREGAR**, v. : Recollir una vela perquè no prengui vent. (Cat., Bal., Val.)
- CARREGAR A SENY**, v. : Donar moviment i plegat a la vela quan el vent bufa de proa. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CARRIL**, m. : Rengle de garrutxos que van fermes en la caiguda de proa de les veles flocs. (Cat., Bal., Val.)
- CARROSSA**, f. : Encavallada que va damunt l'escotilla, destinada a estendre-hi les veles quan es mullen. (Cat., Bal., Val.)
- CARTA DE NAVEGAR**, f. : Carta geogràfica emprada pels navegants, on hi ha especialment marcats els accidents de la costa, perills submarins i profunditats. (Cat., Bal., Val.)
- CASA**, f. : Espai del fons d'una embarcació entre medis i medis. (Cadaqués, Roses.)
- CASANELL**, m. : Sin. de **BUSSELL**. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CASANELLS**, m. pl. : Mena de maneguetes constituïdes per una cadena i un llistonet tornejat, i que es lliguen a l'orla d'una embarcació. Serveixen per a lligar cordes i aparells de brandar. (Blanes.)
- CASCO** (buc), m. : Part de l'embarcació que en constitueix el cos. (Cat., Bal., Val.)

- CASQUET, m. : Sin. de BARRETET (Badalona, Barceloneta.)
- CASTANYOLA, m. : Pinyó dentat que fa moure el molinet de tirar les ancles. (Cat., Bal.)
- CASTELL, m. : Part alçada de la coberta, a popa, que forma com un pis. (Cat., Bal., Val.)
- CATALEJO i CATALEXE, m. : Aparell òptic emprat pels navegants per a l'observació dels astres. (Cat., Bal., Val.)
- CATARINA, m. : Politja de fusta petita. (Barceloneta.)
- CATVOLA, f. : Peça que aguanta el pal pel coll, passant-lo de banda a banda. (Cat., Bal., Val.)
- CATXASSER, adj. : Vaixell de marxa lenta i moviments feixucs. (Cat., Bal.)
- CAVALL, m. : Banquet inclinat, proveït de dues potes com les d'un banquet. En mig de la taula inclinada té un barrot clavat, a tall de petita estaca, que serveix per a recolzar les peces de fusta que s'han de treballar amb l'aixa. És un utensili molt usat en les mestrances.
- CENYIDOR, m. : Corda gruixuda amb la qual es lliga o volta el buc de la barca, quan està en perill, per poder millor estirar-la d'en terra. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CENYIR, v. : 1. Navegar guanyant tot el camí possible en la direcció d'on ve el vent. (Cat., Bal., Val.) 2. Voltar, amb una corda, el buc o l'arbre de la barca per prevenir un perill. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CEP, m. : Barra de ferro terminada en dos eixamplaments esfèrics, com caps de llumí, i amb un dels extrems doblegat en angle recte, i que travessa l'extrem de la canya d'una àncora. Serveix, en l'afer de fondejar una embarcació, perquè l'àncora relisqui convenientment pel fons del mar i, així, es pugui arrapar. (Blanes.)
- CIAR, v. : Remar amb un sol rem mentre l'altre es manté dintre l'aigua fent fer un moviment de retrocés, per tal de canviar la direcció que duu la nau. (Cat., Bal., Val.)
- CIGALA, f. : Argolla de l'àncora o ruixó d'ancorar. (Cat., Bal.)
- CIGONYA, f. : Quaderna de les embarcacions molt estretes de mànega i altes de puntal. (Cat., Bal.)
- CIGONYAR, v. : Clavar els medis-sos amb les estameneres. (Barceloneta.)
- CINGLA, f. : Sin. de ESTROP. (Blanes.)
- CINGLAR, v. : Fer navegar un bot amb un sol rem col·locat a popa. (Blanes.)
- CINTA, f. : Vorada de fusta que volta tot el buc de les embarcacions, per llur part exterior, a l'alçada de la coberta. És una peça reforçadora del buc. (Blanes, Cat., Bal., Val.)
- CINTÓ, m. : Vorada de la part exterior de l'orla, per la seva part superior, que no arriba a sobresortir tant com la cinta. (Barceloneta.)
- CISTERNA, f. : Lloc de l'embarcació destinat a l'aigua per a beure. (Cat., Bal., Val.)
- CIVADERA, f. : Travesser de fusta que es posa damunt el botalló, quan aquest és curt, perquè els vents que el sostenen pren-

- guin més amplada. (Cat., Bal., Val.)
- CLAU, f. : 1. Taula de la coberta que va damunt la taula bucal. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Peça de ferro amb què es subjecta el pal al senó de proa o al banc d'arborar, en les barques en què el pal es treu i es posa amb facilitat. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CLAU DE L'ARBORADURA, m. : Nom que es dona al bauprès perquè s'hi tessen i fan fermes les més importants càrcies d'un velar, representant, el seu trençament o pèrdua, el complet desballestament de tota l'arborada. (Cat., Bal., Val.)
- CLAVILLER, m. : Rebordó de la part interior de l'orla, en els vaixells de vela, on es fan fermes algunes cordes. (Cat., Bal., Val.)
- CLAVILLES, f. pl. : Són els llistonets (tornejats, entravessats en el claviller) que hi ha a l'orla d'un bastiment. (Blanes.)
- CLAVIÓ, m. : Petit bastonet, per l'estil d'un escàlam, que es posa en el forat de la roda de popa perquè quan s'ha de treure la barca no s'escorri l'estrop del palanquí. (Costa de Llevant.)
- CLIVILLER, m. : CLAVILLER.
- CLIVILLES, f. pl. : CLAVILLES.
- COBERTA, f. : És el paviment superior d'un vaixell.
- COCINA, f. : Petita cambra a coberta on es couen els menjars per a la gent de bord. (Cat., Bal., Val.)
- COCINAR, v. : Fer la minestra per a la gent de bord. (Cat., Bal., Val.)
- COCINER, m. : Mariner que té, ultra el seu càrrec, el de fer el menjar per a la tripulació. (Cat., Bal., Val.)
- CODAST, m. : Peça de fusta que hi ha perpendicular a la quilla i sota la popa de dos cossos o rodons d'un bastiment. S'hi insereix el timó. (Blanes.)
- COFA, f. : Petit replà, situat a certa alçada del pal, on van a parar totes les cordes que arrenquen de la mura per sostenir el pal, i d'on arrenquen totes les cordes destinades a sostenir els mastelers. És de formes molt variades i composta de materials molt diversos. Antigament havia estat com una mena de *gàbia* o *cistella*, la qual cosa fa que encara sigui anomenada a voltes amb aquestes paraules. (Cat., Bal., Val.)
- COI, m. : Hamaca de cotó que serveix de llit als mariners. (Cat., Bal., Val.)
- COIXÍ, m. : Peça de ferro on va engalzat el dau del timó en les embarcacions grans. (Cat., Bal., Val.)
- COLUMNES, f. : Peces de fusta que hi ha a cada cantó de la contraroda. Són dretes i formen amb aquesta com un angle dièdre. Al damunt de la columna s'apliquen les taules del forro amb l'auxili de perns. És característica dels grans bastiments. (Blanes.)
- COLL, m. : Part més prima d'un pal. (Cat., Bal., Val.)
- COLLA, f. : Grup de palers d'una platja. El nombre d'individus que componen una colla. Varia segons la importància de la platja i el nombre de barques que hi ha. (Costa de Llevant.)

- COLLAR**, v. : Caragolar la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- COMENT**, m. : Escletxa petita que queda entre les taules d'una embarcació. Punt de juntura de les fustes i taules que formen el buc d'una embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- COMPÀS**, m. : Petita brúixola emprada pels pescadors. (Costes de Llevant i de Ponent, Blanes.)
- CONEXEMENT**, m. : Tenir pràctica a reconèixer fàcilment els punts d'orientació d'en terra, i els esculls i accidents submarins, per poder dirigir sense perill les maniobres d'una embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CONTOVAL**, m. : Peça de fusta que corre al llarg, de proa a popa, en la part interior d'una embarcació. Està situada entre la sola i la serreta. (Blanes.)
- CONTRA**, f. : Aparell per al maneig de les veles cangrees. (Cat., Bal., Val.)
- CONTRAFLOC**, m. : Vela que va a l'extrem del botaló. (Cat., Bal., Val.)
- CONTRAMESTRE**, m. : Administrador de bord. Està encarregat de la direcció de les coses referents a maniobres i govern de l'embarcació.
- CONTRARODA**, f. : Peça de fusta que va junt a la roda, per dintre el buc de l'embarcació, per a reforçar aquesta. (Cat., Bal., Val.)
- CONXA**, f. : Vela en forma d'hemicle. (Cat., Bal., Val.)
- CONXAR**, v. : Filar els caps que formen una corda, quan comença a desfilar-se. (Cat., Bal.)
- CORAL**, m. : Massís de fusta que forma la unió de la quilla amb el quadrast. (Cat., Bal., Val.)
- CORBA**, f. : Peça de fusta clavada a la banda de la barca per subjectar els bancs. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CORBA CORAL**, f. : Peça gran de fusta, en forma de corbató, que serveix de peça reforçadora de la unió de la contraroda amb la sobrequilla d'un gran bastiment. (Blanes.)
- CORBA D'ORLA**, f. : Mena de corbató que usen els quillats i barques de la trenyina com a peça reforçadora de la unió de l'orla amb la coberta. (Blanes.)
- CORBATÓ**, m. : 1. Peça de fusta que reforça la cinta per la part de proa (Vilanova). 2. La unió dels bancs d'una embarcació. (Blanes.)
- CORBETA**, f. : Mena d'embarcació.
- CORNAMUSA**, f. : Gafa de ferro o fusta destinada a encapillar una corda. (Cat., Bal., Val.)
- CORREDERA**, f. : Aparell per calcular la velocitat de la marxa d'una embarcació. Aquest aparell és emprat de la següent manera : Un mariner el tira a l'aigua, on queda surant i parat al mateix punt on ha caigut. Tant com l'embarcació va caminant, i perquè la corredera no perdi el lloc on ha anat a caure, un mariner va deixant anar corda per espai d'un minut just, calculat per un altre mariner mitjançant un rellotge de sorra. Transcorregut aquest espai de temps, no es deixa anar més corda, i

- l'aparell és estirat a bord. Aleshores es pren la mesura del tros de corda que ha calgut arriar perquè es mantingui la corredera en el seu lloc de caiguda; i, multiplicant la mesura obtinguda per seixanta minuts que té l'hora, es troba el nombre de milles que corre l'embarcació durant aquest temps. Però, com que semblant càlcul s'ha de fer molt sovint (cada cop que varia la direcció del vent o el rumb), resultaria un xic engorros aquest procediment, i es simplifica fent, a la corda emprada per al llançament de la corredera, uns nusos a la distància calculada, que equival a una milla; i així, quan es cobra la corda a bord, comptant el nombre de nusos ja se sap que és igual al de milles que es corre. D'aquesta pràctica o costum n'ha nascut l'emprar la paraula *nus* com a sinònim de *milla*: així, en llenguatge de la gent de mar, és d'ús dir «navegar a tants nusos per hora», o «fer tants nusos per hora», en equivalència de «córrer tantes milles per hora». (Cat., Bal., Val.)
- CORREDOR**, m. : Part de la coberta de les barques que toca als costats. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- CORREDORA**, f. : Sin. de **CORREDERA**.
- CÓRRER EL TEMPS**, v. : Navegar de cara a la banda d'on vénen les ones en casos de temporal, amb el fi de veure si se'n pot sortir com més aviat millor, arribant a córrer més que ell i passant el perímetre de la seva acció. (Cat., Bal., Val.)
- COS**, m. : Sin. de **PARAMOLA**. (Val.)
- COS MORT**, m. : Obra morta. (Barceloneta.)
- CÒSSIA**, f. : Peça de fusta longitudinal que forma part del marc que bordeja l'escotilla d'un bastiment. (Blanes.)
- COSTAT**, m. : Part lateral del buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- COSTEJAR**, v. : Navegar per vora la costa. (Cat., Bal., Val.)
- COSTELLA**, f. : Conjunt del medís i l'estamenera del buc d'una embarcació. (Barceloneta.)
- COSTELLAM**, m. : Conjunt de les quadernes que formen la carcanada del buc d'una embarcació. (Barceloneta.)
- COTONIA**, f. : Teixit especial emprat per a la fabricació de velles. (Cat., Bal., Val.)
- COTSINETA**, f. : Sin. de **GAMBOTA**. (Cat., Bal.)
- CRUCERO** (creuer), m. : Vaixell de guerra de gran velocitat. (Cat., Bal., Val.)
- CRUGIA**, f. : Part mitgera d'una embarcació des de popa a proa. Tota embarcació es compon de *babord*, que és el costat esquerre mirant per la proa, *estribord*, el costat dret, i *crugia*, el centre. (Cat., Bal., Val.)
- CRUSETA**, f. : Travesser de fusta o ferro de la part dels pals de certes embarcacions, on van a parar totes les cordes que estenen els pals. Fan el mateix ofici que les cofes i les vénen a substituir. (Cat., Bal., Val.)
- CUA DE GALL**, f. : Part interior del buc d'un veler a popa. (Barceloneta.)
- CUA DE PATO**, f. : Allunament

de les veles flocs. (Cat., Bal., Val.)

CUA DE RATA, f. : Teixit i entrefilat que es fa amb la punta d'una corda gruixuda perquè aquesta no es desfili dels caps. (Costes de Llevant i de Ponent.)

CUIXARRO, m. : Taules de reforç dels costats de les embarcacions per popa i proa. (Cat., Bal.)

CUIXERES, f. pl. : Suports on va assegut l'eix del molinet de pujar les àncores. (Cat., Bal.)

CUIXES, f. pl. : Els bastidors verticals del muntant d'una arga. Consisteixen en dues peces de fusta unides en angle recte i units els seus extrems amb una peça arquejada. (Blanes.)

CULAR o CULEJAR, v. : Perdre l'estabilitat l'embarcació, enfonsant-se per la part de popa. (Cat., Bal., Val.)

CULATA, f. : 1. Punta del botalló que va ferma damunt la proa. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. La part de l'arbre que va sota l'enfognament i termina amb les metxes que el subjecten. (Blanes.)

CULEBRA, f. : Corda prima que lliga la vela a la verga. (Cat., Bal., Val.)

CUNYA, f. : Tascó que ferma l'arbre a la coberta pel seu enfognament. (Cat., Bal., Val.)

CÚRRIA, f. : Corriola. (Barceloneta.)

CÚRRIES DE BRANDAR, f. pl. : Aparell de dos bussells dobles que, en una barca de mitjana, van de la part superior del pal mestre fins a l'orla.

CURTES, t. pl. : Tapes de fusta arquejades que serveixen per a

tapar la banyera d'una embarcació de pesca. (Blanes.)

D

DALT DE PROA, m. : Sin. de SOBREPRA. (Blanes.)

DARRIBAR, v. : Sin. de ARRIBAR. (Costa de Llevant, Barceloneta.)

DAU, m. : Peça que imprimeix el moviment de rotació a l'eix o fusell del timó en les embarcacions de gran port. (Cat., Bal., Val.)

DAVANT, m. : Aparell format per un bussell i una corda. Va enfilat davant del car de l'antena d'una barca de mitjana. Serveix per a la seva manobra. (Blanes.)

DAVANTALET DE CALAIX, m. : Mena de compartiment, semblant a un calaix, que hi ha entre els bancs d'una barca de palangre. Resta a aixopluc dels corredors. (Blanes.)

DEFENSA, f. : Peça de fusta o corda que es posa a la part exterior del buc d'una embarcació per preservar-la dels cops que el moviment de l'aigua li pugui fer donar contra la paret del moll. (Cat., Bal., Val.)

DEGOLLADER, m. : Petita ranura del gaó del rem on es posa l'estrop. (Cat., Bal., Val.)

DEGOLLAR, v. : Detenir la cadena de l'àncora amb la guillotina. (Cat., Bal., Val.)

DEMORA, f. : Distància que separa una embarcació d'un punt determinat i definit a la vista de la tripulació. (Cat., Bal., Val.)

- DEMORAR, v. : Prendre i calcular la distància que separa l'embarcació d'un punt de la costa, d'una boia, o d'una altra embarcació, etc. (Cat., Bal., Val.)
- DERRAME, m. : 1. Vela petita emprada per les embarcacions de pesca en determinats casos, la qual es fa ferma a popa. (Vilanova.) 2. Quantitat de vent que s'escapa d'una vela, en bufar damunt aquesta, per la seva mala orientació. (Cat., Bal., Val.)
- DERROT, m. : Petita cambra de la coberta, a popa, on es guarden les cartes de navegar. (Cat., Bal., Val.)
- DERROTA, f. : Carta de navegar. (Cat., Bal., Val.)
- DERROTTER, m. : 1. Direcció seguida per una embarcació quan camina a la vista de la costa. (Cat., Bal., Val.) 2. Oficial o mariner encarregat de la derrota. (Cat., Bal., Val.)
- DESARRIBAR, v. : L'acció de tornar les barques després d'haver varat per anar a pescar, fugint d'un temps dolent que els ve al damunt. (Blanes.)
- DESCONXAR, v. : Desfilars els caps o fils que formen una corda. (Cat., Bal., Val.)
- DESEMBARCAR, v. : Sortir una persona de dintre una embarcació, o treure'n alguna cosa. (Cat., Bal., Val.)
- DESENVERGAR, v. : Treure les perxes de les veles. (Cat., Bal., Val.)
- DESPALMAR, v. : Netejar el fons d'una embarcació i enseuar-la perquè navegui més lleugera i més de pressa. (Cat., Bal., Val.)
- DESPLAÇAMENT, m. : Volum de la part submergida d'una embarcació, i càlcul, en tones mètriques, del pes de l'aigua que la seva part submergida desallotja. (Cat., Bal., Val.)
- DESPLAÇAR, v. : Desocupar l'embarcació, dintre l'aigua, la part de líquid que ocupa l'obra viva submergida del seu buc. (Cat., Bal., Val.)
- DESTRAL, f. : Utensili que consta d'una fulla vertical, tallant, i d'un llarg mànec de fusta. És més gran que la usada pels llenyaters. Actualment s'usa molt poc en les mestrances, ja que és substituïda per les serres mecàniques mogudes amb vapor o electricitat. (Blanes.)
- DESTRIER, m. Embarcació de guerra.
- DIARI DE BORD, m. : Llibre on s'anoten cada dia totes les coses d'alguna importància que s'esdevenen a bord, fent-se així l'història de l'embarcació des de la seva botadura fins que deixa de navegar. (Cat., Bal., Val.)
- DIRIGIR, v. : Posar l'embarcació de manera que la direcció del vent i la roda de proa formin un angle que tingui l'arbre com a vèrtex. (Cat., Bal., Val.)
- DISPENS, m. : Cambra on es guarden les provisions per a la gent de bord. (Cat., Bal., Val.)
- DOLL, m. : DUI. (Badalona.)
- DONAR ESTUBA, v. Calafatejar. (Barceloneta.)
- DONAR FONDO, v. : Clavar les àncores al fons perquè l'embarcació estigui quieta i resti fixa. Sin. de ANCLAR. (Costes de Llevant i de Ponent.)

- DORMENT**, m. : Cartela de fusta damunt la qual s'asseu el bau que sosté la coberta. (Barceloneta.)
- DRAGA**, m. : Embarcació especial per a practicar el dragat. Porta unes grans bodegues on hom diposita les terres i llot que hom extreu del fons i va després a llançar mar endins. (Barceloneta.)
- DRAGANT VERTICAL**, m. : Peça vertical que hi ha damunt el codast d'un vaixell. Està situat entre la contraroda i la tremuja del timó. (Blanes.)
- DRAGAR**, v. : Extreure sorra i llot dels paratges submarins de poc fons per fer millor el calat i facilitar la navegació. Es practica generalment mitjançant aparells d'absorció. (Barceloneta.)
- DRASSANA**, f. : Lloc on es construeixen les embarcacions. (Cat., Bal.)
- DRISSES**, f. pl. : Cordes que serveixen per a pujar i baixar la vela per l'arbre. Formen part del bussell. (Cat., Bal., Val.)
- DUELL**, m. : Nom donat indiferentment al dui i als niells. (Sant Pol.)
- DUI**, m. : Forat que tenen les embarcacions en una de les caixes, i que travessa la paraia del forro d'una barca en la part corresponent a la proa. Quan no se'n fa ús, va tapat amb un tap de suro o amb sèu. Serveix per a treure l'aigua que fan les embarcacions, o bé la que es fica dins pels cops de mar i que no es pot recollir amb la sàssola. (Blanes.)
- ELEFANT**, m. : La quaderna més gran del buc d'una embarcació. (Bal.)
- EMBARCACIÓ**, m. : Construcció mòbil, de fusta o ferro, destinada a poder creuar l'aigua i travessar el mar. (Cat., Bal., Val.)
- EMBARCACIÓ DE CREU**, f. : Embarcació amb aparell vertical a la proa. (Cat., Bal., Val.)
- EMBARCACIÓ MAJOR**, f. : Embarcació de més d'un pal, que efectua viatges llargs, separant-se molt de la costa. (Cat., Bal., Val.)
- EMBARCACIÓ MANADA**, f. : Barca d'una parella de bou, comandada per un patró que n'és propietari.
- EMBARCACIÓ MENOR**, f. : Embarcació d'un sol pal, de petites dimensions, que mai no es separa gaire de la costa. (Cat., Bal., Val.)
- EMBARCACIÓ RODONA**, f. : Embarcació en creu. (Cat., Bal., Val.)
- EMBARCAR**, v. : Acció d'entrar en una barca o vaixell.
- EMBARRANCAR**, v. : Ensopegar una embarcació amb un fons de roques o algun altre obstacle submarí. (Cat., Bal., Val.)
- EMBRAGAR**, v. : Lligar i subjectar una cosa amb cordes. (Cat., Bal., Val.)
- EMBREAR**, v. : Pintar i revestir una embarcació de quitrà per fer-la esdevenir impermeable a l'aigua. (Cat., Bal., Val.)
- EMMARAR-SE**, v. : Internar-se una embarcació molt enllà de la costa. (Cat., Bal., Val.)
- EMPALOMAR**, v. : Passar la corda pel rumbo i lligar-la a la roda.

- (Costes de Llevant i de Ponent.)
- EMPANNAU, m. : Pallol de sota la prca, en les barques de pesca i mitjana, que sol estar cobert amb una estora i serveix per a dormir-hi. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- EMPAVESADA, f. 1. Petita orla que hi ha damunt la bataiola de la part de popa d'una barca de mitjana. (Blanes.) 2. Conjunt de banderoles i gallardets per a ornamentar les embarcacions en dies de festivitats. (Cat., Bal., Val.)
- EMPUNYADURA, f. : Punys de la part del gratil en les veles-quadres. (Cat., Bal., Val.)
- ENCADAI, m. : Corda proveïda d'un plom, que serveix per a sondar el mar. (Blanes.)
- ENCADAIAR, v. : Operació de sondar i mirar la direcció del corrent. (Blanes.)
- ENCALLAR, v. : Aturar-se l'embarcació per haver topat, en la seva marxa, amb algun obstacle submarí. (Cat., Bal., Val.)
- ENCAPILLADURA, f. : Part del pal on es reuneixen les cordes de la càrcia que el sosté. (Cat., Bal., Val.)
- ENCAPILLAR, v. : Acció d'encaixar una gassa de mà a una cornamusa. (Cat., Bal., Val.)
- ENCENDRE, v. : Estendre la vela al vent. (Cat., Bal., Val.)
- ENCEPAR, v. : Clavar l'àncora al fons per fixar l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- ENCIGONYAR, v. : Clavar les estameneres als medissos. (Barceloneta.)
- ENCOSTELLADA, f. : Barca en construcció quan ja hi ha posades les estameneres i els medissos. (Barceloneta.)
- ENCUIXAR, v. : Fermar i lligar l'àncora arran de l'orla quan es navega. (Mallorca.)
- ENFERIR, v. : Fer ferma una vela. (Costa de Llevant.)
- ENFLONC, m. : Sin. de AMANT. (Sant Pol, Mataró.)
- ENFOGONADURA, f. : Excavació de forma semicircular que hi ha a la part posterior i al mig del banc anomenat *arbora* d'una barca de pesca. S'hi repenja el pal, que va fermat amb la clau. (Blanes.)
- ENFOGONAMENT, m. : 1. Part de l'arbre que toca arran de la coberta en les embarcacions grans i al banc d'arborar en les barques de pesca. 2. Forat de la coberta per on surt l'arbre, i queixal del banc d'arborar on va aguantat l'arbre en les embarcacions de pesca. (Cat., Bal., Val.)
- ENFONSAR-SE, v. : 1. Perdre l'estabilitat en el nivell normal de l'aigua. 2. Submergir-se completament en l'aigua, passant a ocupar un nivell inferior del seu normal. (Cat., Bal., Val.)
- ENGARJOLAR, v. : Rodejar el coll d'un pal amb la garjola o catxola. (Cat., Bal., Val.)
- ENGERLAR, v. : Plegar i lligar la vela damunt el car i la pena. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ENGINYES, f. pl. : Són els lligaments, fets amb corda, que fermen el car i la pena d'una antena d'una embarcació de pesca. (Blanes.)
- ENGRATAU, m. : Engraellat de fusta que forma el pallol de les embarcacions de passeig.

- També hi ha algunes barques pesqueres que en porten en el sol, a popa i proa. (Cat., Bal., Val.)
- ENTAULAR, v. : 1. Canviar o afegir un tros de taula en el buc de l'embarcació. 2. Fer un adob que arribi fins al punt d'haver de substituir una taula. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ENTESTAR, v. : Fermar una corda per un cap. (Cat., Bal., Val.)
- ENTOLLADURA, f. : Teixit que resulta de l'entollament de dos caps de corda. (Cat., Bal., Val.)
- ENTOLLAR, v. : Unir dos caps de corda entreteixint els fils de què estan formats. (Cat., Bal., Val.)
- ENTONAR, v. : Disposar, en les bodegues, càrregues de difícil acomodament, com barrils o productes carregats en orri. (Cat., Bal., Val.)
- ENVERGAR, v. : Posar la perxa a la vela. (Cat., Bal., Val.)
- ENVESTIR, v. : Sin. de VARAR. (Cat., Bal.)
- ESCÀ, m. : Excavació feta a la platja per treure o varar embarcacions. (Blanes.)
- ESCALA, f. : Construcció per a varar embarcacions. Consisteix en dues línies de pals units pels extrems, a tall de carrils d'una via ferrissa. (Blanes.)
- ESCALA DE GAT, f. : Escala completament vertical que hi ha a bord per a anar d'un pis a l'altre dels diferents compartiments del buc. (Cat., Bal., Val.)
- ESCALAMERA, f. : Peça de fusta fermada a l'orla d'una embarcació, proveïda d'un forat al mig, en el qual s'insereix l'escàlam. (Blanes.)
- ESCALAMOT, m. : Peça de fusta pernada a l'estamenera, que puja d'arran de la coberta i té per objecte sostenir l'orla, sense arribar més que a la meitat de la seva alçada i sense tocar la regala. (Cat., Bal., Val.)
- ESCÀLAM, m. pl. : Petits puntals o estaques afilerats i clavats a cada vora d'una barca, prop de la cinta, i que serveixen per a aguantar l'orla d'una embarcació de poc tonatge, com és ara una barca de pesca. (Blanes.)
- ESCALÓ, m. : Puny de la vela de l'angle de proa. (Val.)
- ESCANDALOSA, f. : Vela triangular que va inserida damunt la major d'una pollacra goleta. Va fermada per un cantó al pico i per l'altre al masteler. Aquesta vela és característica dels bergantins, pollacres, goletes i balandres. (Blanes.)
- ESCANDALL, m. : Pes de ferro emprat per fer el sondeig del mar i calcular la profunditat del fons. (Cat., Bal., Val.)
- ESCANDALLAR, v. : Sondar el fons d'un lloc, prenent la mesura de la profunditat mitjançant l'escandall. (Cat., Bal., Val.)
- ESCANYAGOSSOS, m. : Corda llarga, amb un nus escorredor, emprada per agafar coses que hagin caigut a l'aigua. (Cat., Bal., Val.)
- ESCARAR, v. : Encallar les embarcacions en l'acte de la varada.
- ESCATA, f. : Engrut que el contacte amb l'aigua de mar pro-

- dueix en el buc de les embarcacions. (Barceloneta.)
- ESCLOP, m. : Sin. de BARRETET. (Badalona.)
- ESCOBA, f. ESCUA. (Blanes.)
- ESCOBENC, m. : Obertures per on passen les cadenes i cordes d'amarrar embarcacions i bastiments. (Blanes.)
- ESCOBENC DE POPA, m. : Mig escobenc que hi ha a la part de popa de l'empavesada d'una barca de mitjana. Serveix per a recolzar caps d'amarra. (Blanes.)
- ESCOLLAT, m. : 1. Rebaixament que té l'orla, a banda i banda, a la proa d'una embarcació. És molt pronunciat en les barques pescadores de sardinals i palangre, i molt poc en les barques de mitjana, en les del bou i en les dedicades a la pesca de la trenyina. 2. La part d'una barca de palangre compresa entre el tàlem de popa i la roda. (Blanes.)
- ESCORAT -ADA, adj. : Embarcació el buc de la qual, per efecte d'un temporal o per altra causa, queda sensiblement inclinat. (Cat., Bal., Val.)
- ESCOTA, f. : Puny de popa d'una vela llatina, i corda que hi va lligada. (Cat., Bal., Val.)
- ESCOTA LLARGA, f. : Lligat i plegat que es dona a la vela quan el vent bufa de mitja popa. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ESCOTÍ, m. : Escota de les veles petites. (Cat., Bal., Val.)
- ESCOTILLA, f. : Obertura de contorn quadrat, limitada transversalment pels paraescuts i longitudinalment per les cosies, i que posa en comunicació la coberta amb l'interior d'un bastiment. Va tapada amb els quarters, que són un o dos segons les dimensions de les escotilles. (Blanes.)
- ESCOTINA, f. : Sin. de ESCOTÍ.
- ESCUA, f. : Peça de fusta que va al costat de la quilla en la part exterior del buc de les embarcacions menors, i que té per objecte fer que aquestes es puguin mantenir dretes quan es treuen de l'aigua. N'hi ha dues, una a cada banda de la quilla. La de babord rep el nom de *escua de llevant*, i la d'estribord el de *escua de garbí*. (Cat., Bal., Val.)
- ESCU, m. : 1. Sin. de ESTAMPA. (Cat., Bal., Val.) 2. Peça de fusta que es treu i es posa, en la popa dels bots i embarcacions petites, perquè s'hi assegui el que porta el timó. Sol tenir la forma d'un escut. (Cat., Bal., Val.)
- ESLINGA, f. : Sin. de GASSA. (Cat., Bal., Val.)
- ESLINGAR, v. : Englassar, agafar una cosa, o subjectar-la, amb una glassa. (Cat., Bal., Val.)
- ESLORA, f. : Amplada o llargada del buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- ESPARCINA, f. : Corda gruixuda per a varar o treure embarcacions mitjançant l'arga o el cabrestant. (Blanes.)
- ESPATLLÓ, m. : Sin. de ESTAMPA. (Cat., Bal., Val.)
- ESPIA, f. : Corda o cap usat en la marina. (Blanes.)
- ESPIGA, f. : Part estreta del pal masteler, per on empalma amb el pal mascle. (Cat., Bal., Val.)

- ESPIGÓ, m. : Puny de les veles llatines que va a la part alta del pal. (Cat., Bal., Val.)
- ESPIGUETA, f. : Sin. de ESPIGÓ. (Alguer.)
- ESPILL, m. : 1. Tàlem de les barques de pescar. (Barceloneta.) 2. Sin. de ESTAMPA en les embarcacions grans. (Cat., Bal., Val.)
- ESPINA, f. : Sin. de QUILLA. (Barceloneta.)
- ESPONJA, f. : Espongeta, usada en les mestrances, que serveix per a emmascarar la nyinyola amb la mescla de mangre i aigua. (Blanes.)
- ESQUADRA, f. : Conjunt d'embarcacions de guerra.
- ESQUERAR v. : Posar l'esquer a l'ham. (Blanes.)
- ESQUIF, m. : Embarcació, de tanyany estret i prolongat, usada en els esports. Acaba en punta per popa i proa. Va amb dos o quatre remes, sense timoner. És caracteritzada per la seva gran lleugeresa en el navegar. (Barceloneta.)
- ESTACAR, v. : Trencar-se les cordes. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAI, m. : 1. Corda de gran importància en la càrria ferma, que té per objecte fermar els pals a la part alta de proa, fent-se fermes en el botalló. En les embarcacions petites, en les quals el pal està encandelat cap a proa, l'estai sosté el pal per la part de popa per evitar un excessiu decantament. (Cat., Bal., Val.) 2. Vela que va fermada a la corda d'aquest mateix nom. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAI DE CABEÇA, m. : Estai que va fet ferm en el tope dels mastelers. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAI DE VIOLÍ, m. : Estai que, en lloc de fer-se ferm en el botalló, va fermat en un xunxo damunt mateix de la coberta, a poca distància del propi pal. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAI MAJOR, m. : El que sosté el pal major. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAI VOLANT, m. : Estai que no és absolutament ferm, sinó que es pot afliurar quan convingui per a la maniobra. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAIAR, v. : 1. Fermar un pal mitjançant un estai. 2. Tassar i trincar els estais. (Cat., Bal., Val.)
- ESTALLES, f. pl. : Talla en el palanquí de treure les embarcacions fora de l'aigua. (Sant Pol, Mataró, Badalona.)
- ESTAMENERA, f. : Peça de fusta que va perxada al medís i puja pel costat de la barca fins a la coberta, per a formar la cavalcada del buc de les embarcacions. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAMPA, f. : Superfície llisa de la popa dels velers, en la part exterior de llur buc, damunt la qual es sol escriure el nom de l'embarcació i la localitat on està matriculada. (Cat., Bal., Val.)
- ESTANC, -A, adj. : Estat de completa impermeabilitat d'una embarcació, sense que es produeixi cap mena de filtració d'aigua per cap part del buc. (Cat., Bal., Val.)
- ESTANYAR, v. : Operació que consisteix a negar una barca en el mar a fi d'inflar les taules i fer desaparèixer els esvorancs de les juntures. Aquesta ope-

- ració té lloc quan les embarcacions fan aigua de resultes d'haver-se ressecat la fusta per haver estat molt temps fora de l'aigua. (Blanes.)
- ESTAR A L'ALÇADA, v. : Estar a l'alçada d'un punt geogràfic significa trobar-se en aquell lloc. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAR AL SECADOR, v. : Estar una embarcació a la platja un espai de temps llarg, sense que hom la tiri per res en mar. (Cat., Bal., Val.)
- ESTAR EN FATXA, v. : Aguantar-se proa a vent. (Blanes.)
- ESTATXA, f. : Corda gruixuda de cànem. (Cat., Bal., Val.)
- ESTELLA MORTA, f. : Part de les estameneres que sostenen l'obra morta d'una embarcació. (Barceloneta.)
- ESTEPA, f. : Tauló de fusta de cantell, damunt el qual sosté el mestre d'aixa l'embarcació durant tot el temps de la seva construcció. (Cat., Bal., Val.)
- ESTIBAR, v. : Sin. de ANDANAR.
- ESTIMAR, v. : Calcular la situació d'una embarcació, lloc on aquesta es troba, distància que la separa de la costa, etc., per procediments primitius i rudimentaris, sense l'auxili d'aparells científics i, per tant, sense poder-ho precisar d'una manera exacta, sinó aproximadament. La navegació d'estima és practicada pels pescadors i pels patrons de les barques de cabotatge, que no naveguen mai a gran distància de la costa ni arriben mai a perdre-la de vista. (Cat., Bal., Val.)
- ESTISORA, f. : Suport que sosté la botavara quan la vela no està hissada. (Cat., Bal., Val.)
- ESTOPA, f. : La filada que resulta de pentinar el cànem, i el cànem toscament filat. Serveix per a calafatejar bastiments. (Blanes.)
- ESTOPEJAR, v. : Sin. de CALAFATEJAR. (Barceloneta.)
- ESTRAI DE CONTRAFLOC, m. : Corda que va des del botaló fins a la cruseta del pal trinquet d'una pollacra goleta. (Blanes.)
- ESTRAI DE FLOC, m. : Corda que va des de l'extrem del bauprès a la cruseta del pal trinquet d'una pollacra goleta. (Blanes.)
- ESTRAI DE MAJOR, m. : 1. Corda que va des de la meitat del pal trinquet a la part superior dels calcés del pal major d'una pollacra goleta. 2. Corda que va del bauprès al pal trinquet d'un berganti. (Blanes.)
- ESTRAI DE PITIFLOC, m. : Corda que va des de l'extrem del botaló fins a la meitat del masteler de trinquet d'una pollacra goleta. (Blanes.)
- ESTRAI DE TRINQUET, m. : Corda que va des de la inserció del pal trinquet amb la coberta fins a la cruseta del pal major d'una pollacra goleta. (Blanes.)
- ESTRAI DE VELATXO, m. : Corda que va des de la cruseta del pal trinquet a la part superior del masteler de major d'una pollacra goleta. (Blanes.)
- ESTRELLERA, f. : Aparell amb dos bussells que en les veles grans serveix per a girar la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- ESTRIBORD, m. : Part dreta d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)

ESTROP, m. : 1. Anella feta de corda que porten els remes i que, enfilada en l'escàlam, permet vogar. 2. Abraçadora feta de corda i recoberta de cuir que abraça l'antena d'una barca de mitjana. Està unida als amants i a l'anell. (Blanes.)

ESTROPADA, f. : Arrencada forta i ràpida d'una embarcació quan, estant parada, romp la marxa. (Cat., Bal., Val.)

ESTROPERA, f. : Tros de cuir que es posa damunt l'escalamera per evitar que el rem es gastí amb el frec del vogar. (Cat., Bal., Val.)

ESVORANC, m. : Forat fet en el buc d'una embarcació a causa d'un topament.

F

FAIXA, f. : Corda que ferma l'arbre al banc d'arborar. (Costes de Llevant i de Ponent.)

FAIXA DE RISSOS, f. : Rengle de rissos d'una vela. (Cat., Bal., Val.)

FAIXÓ, f. : Vorada de la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)

FALCA, f. : 1. Taula prima de fusta que va clavada al macarró que forma l'orla en els llaguts i altres embarcacions petites de pesca. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Orla que hi ha a proa d'una embarcació de pesca, immediatament després de l'escollat. 3. També s'anomena així la que hi ha immediata a l'escollat de popa i a la roda de popa.

FALCA DE PROA, f. : Orla que hi ha a cada cantó de proa

d'un caro. En el seu començament hi ha un bitó per a amarrar caps. (Blanes.)

FALDONA, f. : Vela estiregassada i deformada per efecte de l'ús. (Cat., Bal., Val.)

FALQUES, f. pl. : Taules de fusta que encaixen entre els macarons de l'orla d'una barca de pesca. Quan estan totes posades contribueixen a fer l'orla més alta. Es posen quan no s'ha de fer ús dels remes.

FALSA AMARRA, f. : Amarra extraordinària que s'empra, deixada fluixa, quan no es té prou confiança en la força de la que serveix usualment, a fi que, si aquesta es trenqués, l'embarcació, amb tot, no quedés desamarrada. (Cat., Bal., Val.)

FALSA QUILLA, f. : Post de fusta que porten alguns velers en la part exterior del buc, sota la quilla, per preservar-la. (Cat., Bal., Val.)

FALUTX, o FALUTXO, m. : Sin. de BARCA DE MITJANA. (Bal., Val.)

FANALERA, f. : Mena de presatge de fusta on es col·loca el fanal de bord, que serveix per a senyals nocturns en la navegació. Va proveïda d'un sustentacle de ferro que s'inserta en la bataiola de popa d'una barca de mitjana. (Blanes.)

FAR DE SITUACIÓ, m. : Far situat en la costa, no per prevenir de cap perill ni paratge submarí, sinó per indicar la proximitat d'una ciutat o qualque altre punt de la costa que serveixi d'orientació als navegants.

FAROLERA, f. : Instrument con-

- sistent en una mena de caixó de fusta, obert pels dos cantons, que té adossat un piu de ferro per a posar-lo en un forat ja fet a propòsit en la regala de l'orla. Altres embarcacions el duen fermat a la part inferior dels obencs. Té per objecte portar-hi els fanals de reglament per a la navegació nocturna: vermell el de babord, i verd el d'estribord. (Cat., Bal., Val.)
- FATXEJAR, v. : Mantenir una embarcació parada un curt espai de temps sense alterar la situació que tenien les seves veles quan caminava. (Cat., Bal., Val.)
- FEMELLA, f. : Pua que té el timó i que, inserida en el góndol, lliga aquell a l'embarcació. En la part inferior del timó hi ha també un joc de femella i góndol, però en sentit invers. (Blanes.)
- FEMELLOT, m. : Sin. de GOT. (Sant Pol, Mataró.)
- FER AIGÜES, v. : Entrar aigua en el buc d'una embarcació per efecte d'una avaria o per traspuament. (Cat., Bal., Val.)
- FER CANDELA, v. : Referint-se als pals de les barques de pesca i mitjanes, significa no estar situats del tot perpendiculars a la quilla, sinó un xic decantats cap a proa. (Cat., Bal., Val.)
- FER COLZERA : Anclar una embarcació amb quatre ancles: dues a proa i dues a popa. (Cat., Bal., Val.)
- FER DORMIDA, v. : Passar la nit amb l'embarcació anclada en un paratge prop de terra arrecerat del vent i del corrent. (Cat., Bal., Val.)
- FER ESCALA, v. : Acció d'aturar-se una embarcació en algun port situat entre el seu punt de partida i el port on va destinada. (Cat., Bal., Val.)
- FER ESCART, v. : Aplanar i anivellar la sorra de la platja perquè s'hi puguin asseure bé els pals que sostenen les barques quan estan fora de l'aigua. (Sant Pol, Mataró.)
- FER GAT, v. : Anclar una embarcació amb dues ancles: l'una per proa i l'altra per popa. (Cat., Bal., Val.)
- FER PEU A TERRA, v. : Desembarcar, sortir d'una embarcació, saltar en terra. (Cat., Bal., Val.)
- FER PEU D'ÀNEC, v. : Anclar una embarcació amb tres ancles: dues a proa i una a popa. (Cat., Bal., Val.)
- FER PROA, v. : Dirigir l'embarcació cap a un lloc. Per exemple: «fer proa a Barcelona», «fer proa a la mar», significa dirigir-se a Barcelona, dirigir-se a la mar. (Cat., Bal., Val.)
- FER-SE A LA MAR, v. : Abandonar la costa, emprendre la navegació. (Cat., Bal., Val.)
- FER TENDA, v. : Fer barraca amb un tros de lona, a l'objecte de preservar la tripulació del sol o del mal temps. Es diu «fer tenda» quan la barraca es fa a popa de la barca. (Mataró, Badalona.)
- FER TOLDO, v. : «Fer tenda», amb la diferència que es diu d'aquesta manera quan es fa a popa, i «fer toldo» quan es fa a proa. (Mataró, Badalona.)
- FERIDA, f. : Nus que es fa per lligar un ham. (Costa de Llevant.)

- FERIR, v.** : Lligar un ham amb un nus propi per a tal fi. (Costa de Llevant.)
- FERM, m.** : Punt d'una corda per on es fa ferma. (Cat., Bal., Val.)
- FERRADA, f.** : Sin. de BALDE. (Vilanova.)
- FERRO, m.** : Sin. de RUIXÓ. (Vilanova.)
- FERRO DE CANAL, m.** : Mena d'escarpra amb la cabota plana i la part contrària eixamplada. Serveix per a endinsar l'estopa en els comentos. (Blanes.)
- FERRO DE REBOTIR, m.** : Petita eina del calafat, emprada per introduir i entatxonar l'estopa dintre les esclotxes de les taules de les embarcacions. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FERRO DE REPENDRE, m.** : Petita eina, de forma semblant a una escarpra, amb fulla ampla i no gaire afinada, emprada pel calafat per llisar i acabar el calafateig d'una embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FERRO D'OBRIR, m.** : Petita eina, de forma semblant a la d'una escarpra, emprada pel calafat per obrir el coment de les embarcacions. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FILAR, v.** : Navegar en bones condicions i circumstàncies. (Cat., Bal., Val.)
- FILÀSTICA, f.** : Fils amb què està feta l'estatxa; els quals, quan és vella, s'usen per fer lligades i adobs a altres cordes. (Cat., Bal., Val.)
- FIL DE RODA (A)** : Locució adverbial que determina la direcció del vent quan aquest bufa recatament per la proa. (Barceloneta.)
- FILERET, m.** : Vorada del corredor de les barques en la part interior. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FILET, m.** : Cabdell o peça de fil que sempre es porta a bord per si convé fer algun adob ràpid a una vela, etc. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FLAMAR, v.** : Batre, el vent, la vela. (Cat., Bal., Val.)
- FLAMEJAR, v.** : Sin. de FLAMAR. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FLETXADURA, f.** : Bastonet de fusta que, entrelligat amb els obencs, dóna a aquests la forma d'escala. (Cat., Bal., Val.)
- FLETXAST, m.** : Sin. de FLETXADURA. (Cat., Bal., Val.)
- FLOC, m.** : Vela de forma triangular que va fermada a la part baixa del botalló o a la part alta de la cruseteta d'una pollacra goleta. (Blanes.)
- FLOTA, f.** : Conjunt d'embarcacions que componen un total determinat. Per exemple : «la flota catalana», «la flota de tal armador», significa el conjunt total d'embarcacions catalanes, o el conjunt total d'embarcacions de tal armador. (Cat., Bal., Val.)
- FOC, m.** : 1. Sin. de FLOC. (Cat., Bal., Val.) 2. Corda que va del pal a la punta del botalló. (Cat., Bal., Val.)
- FOCAR, v.** : Sin. de FLAMAR. (Cat., Bal., Val.)
- FOGONADURA, f.** : Sin. de ENFOGONAMENT 1 i 2. (Cat., Bal., Val.)
- FONDEJAR, v.** : Donar fons, ancorar una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- FONDO!** : Veu de manament que llança el capità o el patró

- d'una embarcació, durant la maniobra d'ancoratge, per ordenar que es tirin al mar les àncores que han de fixar l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- FORAT DE LA METXA, m. : Obertura petita quadrada que hi ha en la paramola, on s'engalta la metxa d'un arbre d'una embarcació. (Blanes.)
- FORAT DEL BOTALÓ, m. : Forat rodó, practicat a l'orla de la proa d'una barca de mitjana, a la banda d'estribord. (Blanes.)
- FORAT DE POPA, m. : Sin. de CARQUINYOL. (Vilanova.)
- FORCA, f. : Sin. de CAMETA. (Costa de Llevant, Barceloneta.)
- FORCAT, m. : Cavitat del buc de la barca a proa, sota el senó. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FOREJAR, v. : Navegar, inter-nant-se molt en el mar, molt separatament de la costa. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- FORMATGET, m. : Sin. de ESCOLLAT. (Badalona, Barceloneta.)
- FORNIMENT, m. : Quadernes de la punta de proa i de popa. (Barceloneta.)
- FORRO, m. : Conjunt de les taules de fusta que, per la part interior, van clavades damunt les quadernes, constituint com el forro del buc. (Cat., Bal., Val.)
- FORTUNA, f. : Vela molt gruixuda i resistent que s'hissa en els moments de perill. (Cat., Bal., Val.)
- FRAGATA, f. : El bastiment més gran que corre pels mars i d'aparell més complicat i complet. El seu tonatge és de 600 a 1,000 tones. Té tres pals, de tres peces, amb cofes i crusetes, proveïts de cinc vergues. Demés duu botavara i pico en el pal mascle de messana. (Blanes.)
- FREU, m. : Estret que hi ha entre un roquer i la terra. (Blanes.)
- FUSA, f. : L'acte en què el bastiment, lliure d'amarres, llisca damunt dels pals enseuats, sense aturar-se fins que queda surant en el mar. (Blanes.)
- FUSELL, m. : Arbre del timó. (Barceloneta.)

G

- GÀBIA, f. : 1. Pal masteler que en les embarcacions grans ve immediatament després del pal mascle. (Cat., Bal., Val.) 2. Gàbia de ferro que en les embarcacions antigues substituïa la cofa actual, damunt i dintre la qual es posaven els vigies i els mariners per fer la maniobra. N'hi havia que en lloc d'ésser de ferro eren de vímet, per l'estil d'un cistell, i rebien el nom de *gàbia de cistella*. (Cat., Bal., Val.) 3. Vela que va hissada en el pal. (Cat., Bal., Val.)
- GÀBIA ALTA, f. : Pal de gàbia superior que va damunt el pal de gàbia baixa en les embarcacions de gran port que porten dues gàbies. (Cat., Bal., Val.)
- GÀBIA BAIXA, f. : Pal de gàbia inferior en les embarcacions que en porten dos. La vela que hi va hissada rep el mateix nom. (Cat., Bal., Val.)
- GABIER, m. : Mariner que s'en-

- fila a les cofes per fer millor la maniobra. (Cat., Bal., Val.)
- GABIETA, f. : Cap de mort o arguenells. (Cat., Bal., Val.)
- GAFA, f. : Barra gruixuda de fusta que té, superiorment, un ganxo angular de ferro. Serveix per a enganxar les fustes que s'han de corbar al foc. Obra a tall de palanca, a la fi de la qual, en l'extrem oposat al ganxo, es posa un pes, que pot ésser una pedra, o bé es fa un lligament a una estaca mitjançant una corda. (Blanes.)
- GALÀPAG o GALÀPAGO, m. : Certa mena d'àncora. (Cat., Bal., Val.)
- GALEOTA, f. : Barra de fusta que travessa l'escotilla en sentit longitudinal i reposa en els paraescuts. Serveix per a aguantar els quaters o tapes de l'escotilla. (Blanes.)
- GALERA, f. : 1. Embarcació antiga que es movia a força de rems quan les veles no s'inflaven. (Cat., Bal., Val.) 2. Punta superior del pal de la barca. (Barceloneta.)
- GALETA, f. : 1. Peça rodona del cim del pal major on es penja un fanal. (Cat., Bal., Val.) 2. També es diu de la punta del pal de les barques de pescar. (Cat., Bal., Val.) 3. Mena de virolla que hi ha a l'extrem d'un pal o arbre. Ve a ésser l'ornament de la part superior de les arboradures. 4. Pa especial que es menja a bord. (Cat., Bal., Val.)
- GALASSA, f. : Embarcació antiga, moguda a força de vent i de rem, de mesura molt gran i aegantada. (Cat., Bal., Val.)
- GALIOT, m. : Galiassa petita.
- GALOTXA, f. : Dent o grau que forma el corró del torn, emprat per cobrar la sirga de certs ormeigs de pesca a bord. (Sant Pol.)
- GALTERES, f. pl. : Part alta de l'arbre de les embarcacions de pesca abans d'arribar al galzers o perilla, on va fix un petit bussell per a hissar la vela. (Barceloneta.)
- GALZERS, m. : Bussell que va al capdamunt de l'arbre, sota la galeta. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GALZET, m. : És la porció superior d'un pal que té la secció quadrangular. En la part inferior d'aquesta secció s'inserix la cruseteta, i en la superior el tamboret. (Blanes.)
- GALLARDET, m. : Ensenya o banderí, molt llarg i estret, que va penjat generalment al cim del pal trinquet, i que en algunes ocasions té una significació especial. Solen portar-ne les embarcacions correus com a distintiu. (Cat., Bal., Val.)
- GALLINER, m. : Caixa que porten alguns velers a la coberta, per la part de popa i seguint tota la forma d'aquesta, destinada a guardar objectes. (Cat., Bal., Val.)
- GALLÓ, m. : 1. Part quadrada del rem que reposa damunt l'escalamera. 2. Sin. de GAÓ. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GAMBALADA, f. : Cada vaivé de l'èmbol d'una bomba quan funciona per treure l'aigua que fa un bastiment. (Blanes.)
- GAMBALETA, f. : Èmbol de la bomba de treure aigua de la sentina d'una barca de mitjana. (Blanes.)

- GAMBOTA**, f. : Fustes clavades damunt les quadernes que formen el buc d'una embarcació per la part de popa. (Cat., Bal., Val.)
- GANDUL** o **GANDULA** : Cadira de fusta, amb seient i espatller de roba, que es pot posar en diferents graus d'inclinació; molt comú a bord. (Cat., Bal.)
- GANXO**, m. : Ganxo de ferro muntat a la punta d'un pal llarg, de fusta, portat a bord de les embarcacions de pesca per agafar qualsevol cosa que caigui al mar : un rem, una corda, etc. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GANYA**, f. : Peça reforçadora de la unió de la roda de proa amb l'amura d'un vaixell. (Blanes.)
- GAÓ**, m. : Part exterior del buc de la barca que va de les escues fins a popa o a proa. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GAÓ DE POPA**, m. : La porció de quilla compresa entre la junta del mig i la roda de popa. (Blanes.)
- GAÓ DE PROA**, m. : La porció de quilla compresa entre la junta del mig i la roda de proa. (Blanes.)
- GARJOLA**, f. : Sin. de CATXOLA.
- GARLÍ**, m. : Corda que forma el palanquí. (Barceloneta.)
- GARLOPA**, f. : Anella de ferro per on es passa el senyal que ferma el botoló. (Barceloneta.)
- GARROFA**, f. : Ungla de l'àncora. (Cat., Bal.)
- GARRUTXO**, m. : Llarga filera d'anelles que van a la caiguda de proa de les veles flocs per passar-hi l'estai o alguna altra corda que les sosté per dintre. (Cat., Bal., Val.)
- GASOLINERA**, f. : Embarcació de passeig, generalment en forma de canot, moguda amb motor de gasolina.
- GASSA**, f. : Baga del cap d'una corda. (Cat., Bal., Val.)
- GATA**, f. : Suport de fusta que serveix per a penjar l'àncora arran de l'orla. (Cat., Bal., Val.)
- GATERA**, f. : Forat de la caixa de cadenes per on surten aquestes per sostenir l'àncora. (Cat., Bal., Val.)
- GAVARRA**, f. : Sin. de BARCASSA.
- GERALAT DE CAR I PENA** : Lligada molt ferma que es fa amb la vela, damunt l'antena, quan bufa un vent molt fort i desfavorable, a l'objecte que la vela no agafi gens de vent i no dificulti la navegació. (Cadaqués.)
- GIBRELLA**, f. : En les barques pescadores i de mitjana, gibrell molt gros on es posa el menjar de bord, quan ja és cuit, i d'on tota la tripulació pren cullerada, sense que ningú tingui plat a part. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GIGRE**, m. : Torn de construcció senzilla que porten a bord les barques del bou per poder fer més força quan han de cobrar l'ormeig. (Barceloneta.)
- GOLETA**, f. : Bastiment de 150 a 200 tones, de dos pals de dues peces. El pal de proa duu vergues, i el de popa, botavara i pico. També hi ha goletes de tres pals, d'un tonatge de 400 a 500 tones; en el qual cas el pal de proa duu vergues, i el del mig i el de popa són de paillebot. (Blanes.)
- GÓNDOL**, m. : Anella situada en la part superior de la roda de

- popa d'una barca. Serveix per a enfilear la femella del timó. (Blanes.)
- GONETE, m. : Vela quadrada que s'aferria, superiorment, a la verga del mateix nom i, inferiorment, a la verga de velatxo. Forma part del velam d'una pollacra goleta de construcció catalana. (Blanes.)
- GONGO, m. : Sin. de GOT. (Sant Pol.)
- GOT, m. : Peça de ferro, en forma d'anella, que porta el timó i que serveix per a junyir aquest a la barca amb ajuda de l'agulla. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GRADA, f. : Estacada, dintre l'aigua, que hi ha a les drassanes i mestrances per a botar les embarcacions dintre l'aigua. (Blanes.)
- GRA D'ORDI, m. : Nus igual a la pinya de rosa, però més petit de mida. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GRAELLA, f. : Fester. (Barceloneta.)
- GRÀMPULA, f. : Got gros de ferro que porten les barques grosses que no tenen el timó fix, i que serveix per a enganxar-hi el timó mitjançant l'agullot. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GRAN, m. : El ris més llarg de la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GRANERES, f. : Obertures, en nombre d'una o dues, practicades en la part superior d'un arbre o pal, on encaixen rodes de bussell. Per les graneres passen els caps dels aparells d'hissar l'antena. (Blanes.)
- GRATACELS, m. : Vela petita hissada, en determinats moments, en la part més alta del pal major. (Cat., Bal., Val.)
- GRATANÚVOLS, m. : Sin. de GRATACELS.
- GRATIL, m. : Part superior de la relinga, en les veles quadres, que sol ésser més gruixuda que la relinga dels caients de popa i proa. (Cat., Bal., Val.)
- GRATILET, m. : Part inferior de la relinga en les veles de les barques de mitjana. (Cat., Bal., Val.)
- GRAUERA, f. : Sin. de GUIA DE L'ESCOTA. (Sant Pol, Mataró, Badalona.)
- GRESA, f. : Sin. de GUIA DE L'ESCOTA. (Vilanova.)
- GRILL, m. : Aparell proveït d'una maneta que, en voltar, fa moure un conjunt de rodes dentades i cremalleres, i que, degudament aplicat a la roda de proa d'un bastiment, el fa avançar en l'acte de la fusa. És un aparell auxiliar usat en el llançament de grans velers.
- GRILLET, m. : Grillet igual als emprats en terra, usat en les maniobres navals. (Cat., Bal., Val.)
- GRUA, f. : Aparell de principi mecànic emprat per a l'alçament de grans pesos, molt comú en els usos navals. (Cat., Bal., Val.)
- GRUAR, v. : Alçar grans pesos mitjançant una grua. (Cat., Bal., Val.)
- GRUIXAT, m. : Burda gruixuda. (Bal.)
- GUAIRA, f. : Vela triangular unida per una banda al pal i més avall d'una botavara. És una vela pròpia d'embarcacions

- menors, com llanxes i bots. (Blanes.)
- GUARDA, f. : Sin. de DEFENSA. (Cat., Bal., Val.)
- GUARDACAPS, m. : Reforça que es fa a la relinga de la vela quan passa per un puny. (Cat., Bal., Val.)
- GUARDACOSTES, m. : Vaixell de guerra destinat a la guarda de les costes. (Blanes.)
- GUARDAMÀ, m. : Eina, usada també pels espartenyers, consistent en una mena de guant que sols tapa la mà i deixa els dits al descobert, amb un cuir molt gruixut o un bocí de planxa de llautó a la part que cau damunt el palmell; emprada per poder fer força amb l'agulla quan es cus o s'acova la vela. Totes les embarcacions en porten a bord per si cal fer algun adob. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GUARDAMENES, m. : Petit bussell que subjecta les menes. (Vilanova.)
- GUARDAPUNYS, m. : Sin. de GUARDACAPS. (Cat., Bal., Val.)
- GUARDAVELA, m. : Sin. de APAGAVELA. (Cat., Bal., Val.)
- GUARDÍ, m. : Sin. de BRISSA. Corda que aguanta el timó perquè no se'n vagi quan hi ha mala mar. (Barceloneta, Vilanova.)
- GUARNIR, v. : Deixar qualsevol feina de bord com a llesta. (Cat., Bal., Val.)
- GUIA, f. : 1. Taules de fusta paral·leles, unides per llurs extrems, a tall de carrils d'una via ferrissa, i que reposen damunt l'escala de varar les embarcacions. Serveix per a encaixar l'anguila i guiar-la en el seu moviment d'avanç en l'acte de la fusa d'un bastiment. (Blanes.) 2. Peça de ferro o fusta, de forma quadrada, que ferma el verduguet del buc, per on passa l'amarra que va del bitó de bord al d'en terra; i té per objecte guiar la direcció que ha de seguir l'amarra. (Cat., Bal., Val.) 3. Queixal que forma el banc d'arborar, on va encaixat l'arbre. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GUIA DE L'ESCOTA, f. : Queixal o rebava de la part superior de la roda de popa, per on passa la guieta de la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- GÜIERO, m. : Petit forat de l'orla dels velers i barques de mitjana, que porta una petita politja al mig i que té per objecte passar-hi i fer-hi ferma una corda. (Cat., Bal., Val.)
- GUILLOTINAR, v. : Escanyar la cadena de l'àncora arran de l'escobenc quan ja n'ha sortit la necessària per a l'aguantament d'aquella. (Cat., Bal., Val.)
- GUINDA, f. : Conjunt de pals, veles i cordes d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- GUINDALESA, f. : Bussells petits que serveixen per a alçar l'antena. (Val.)
- GUINDAR, v. : Hissar l'antena amb vela aferrada. (Blanes.)
- GUINDARESES, f. pl. : Bussells de set obertures amb les corresponents rodes. Formen part de l'aparell d'hissar l'antena d'una barca de mitjana.
- GUINYADA, f. : Canvi de rumb. (Cat., Bal., Val.)

GUINYAR, v. : Acció de fer ale-tejar el timó quan se li im-primeix un canvi de rumb. (Cat., Bal., Val.)

GUITERA, f. : Petits llistons cla-vats a banda i banda de la bo-tavara, amb uns petits foradets pels quals passen els amants que lliguen la vela quan està arriada. (Cat., Bal., Val.)

GUSSI, m. : Sin. de BUSSI. (Bar-celoneta, Vilanova, Calella.)

H

HISSAR, v. : Estirar una corda o alguna altra cosa. (Cat., Bal., Val.)

I

IAT, m. : Embarcació de passeig. Es caracteritza per portar dos pals (el major i el messana) i çaescotes.

IMBORNAL, m. : 1. Canonada que en les embarcacions grans va des de la coberta a flor d'aigua i que serveix per a llur desguàs. (Cat., Bal., Val.) 2. Forats que, en nombre de sis, porten els llaüts arran del corredor, i pels quals treuen l'aigua que entra a la coberta. (Costes de Llevant i de Ponent.)

INFLAR, v. : Rebre el vent, la vela, amb tota plenitud. (Cat., Bal., Val.)

IOL, m. : Embarcació d'esport. Es caracteritza per portar sis o vuit rems i timoner, amb popa plana o recta, i bancs per a dues persones de costat. (Barceloneta.)

IURÚ, m. : Bot molt petit, de 12 o 14 pams, emprat pels velers

i vapors grans per transportar la tripulació a terra quan no atraquen. (Barceloneta.)

J

JAIENT, m. : 1. Cavitat que resta a popa i proa sota la bujola on es guarden ormeigs i estres de bord en les barques de pes-ca. (Costa de Llevant.) 2. Peça de fusta en forma de V, unida a la contraroda de proa d'una embarcació. (Blanes.)

JARDÍ, m. : Cambra destinada a les necessitats comuns de bord. (Cat., Bal., Val.)

JOU, m. : Peça de fusta que re-força la popa per la part inter-rior del buc. (Cat., Bal., Val.)

JUANETA, f. : Vela que va ferma al *juanete*. (Cat., Bal., Val.)

JUANETE, m. : Pal que va im-mediament damunt el pal gàbia en el pal major. (Cat., Bal., Val.)

JUANETE ALT, m. : Pal *juanete* de la part superior quan hi ha dos pals d'aquesta mena. (Cat., Bal., Val.)

JUANETE BAIX, m. : Pal *juanete* que va immediat a la gàbia i sota el *juanete* alt. (Cat., Bal., Val.)

JUNQUILLO, m. : Tros de jonc, molt flexible, amb el qual el mestre d'aixa traça damunt un paper el pla de l'embarcació que es proposa fer, com a ope-ració prèvia per a la seva cons-trucció. (Barceloneta.)

JUNTA, f. : La unió de dues peces de la quilla d'una embarcació. En mig de la junta hi ha una ànima de contorn quadrat, de fusta. (Blanes.)

L

LASTRE (LLAST), m. : Contrapès de què s'ha de proveir una embarcació, quan no va prou carregada, per establir l'equilibri entre la part submergida i la que va fora l'aigua, a l'objecte de fer més fàcil i segura la navegació. (Cat., Bal., Val.)

LÍNIA DE FLOTACIÓ : Línia o senyal, marcada en la part exterior del buc d'una embarcació, que assenyala fins a quin lloc pot ésser aquesta submergida perquè entre la part que va dintre l'aigua i la que en resta fora es mantingui l'estabilitat i l'equilibri necessaris per a la seguretat de la navegació. (Cat., Bal., Val.)

LUA, f. : Cara de barlovent d'una vela. (Cat., Bal., Val.)

LUBAIX : Corda, amb dues anelles, que serveix per a penjar l'extrem del car, de l'antena d'una barca de mitjana, al cap de mort de la roda de proa. (Blanes.)

LUMBRERA, f. : Tota obertura, en el buc o a la coberta d'una embarcació, destinada a donar llum a l'interior. (Cat., Bal., Val.)

LL

LLAGOSTA, f. : Nus emprat per a unir dos caps. (Costes de Llevant i de Ponent.)

LLAGUT, m. : 1. Embarcació molt semblant, en aspecte i dimensions, a la barca de sardinals. La'n diferencia el no tenir buguera ni ambons (els quals estan substituïts per tres imbornals), ni escàlams en la part

interior de l'orla. Els seus aparell i velam són els mateixos que els d'una barca de sardinals. Es dedica a diverses pesques. (Blanes.) 2. Barca de mitjana. Embarcació menor, però de regular grandària, destinada al cabotatge. (Cat., Bal., Val.)

LLAMES, f. : Part del car i de la pena que s'ajunten i que van lligades l'una damunt l'altra. (Costes de Llevant i de Ponent.)

LLANADA, f. : Utensili usat a la mestrança i que consta d'un mànec cilíndric de fusta en un extrem del qual va lligat un manyoc de llana. Ve a ésser una mena de pinzell. Serveix per a enquitranar i posar pega a les embarcacions. (Blanes.)

LLANÇACAPS, m. : Aparell per a llançar a gran distància caps de corda, emprat, en casos de salvament, per tirar un cap a la gent en perill. Els més moderns tenen la forma d'un canó i llur disparament arriba a gran distància. (Cat., Bal., Val.)

LLANÇAMENT, v. : Llançar carregament o altres efectes al mar quan, per temporal, cal disminuir el pes de l'embarcació per tal d'obtenir una major seguretat en la navegació. (Cat., Bal., Val.)

LLANÇAMENT DEL VAIXELL, m. : Acte de tirar el vaixell a la mar.

LLANTIÓ, m. : Corda que des del pal aguanta el bot a fora. (Barceloneta.)

LLANXA, f. : Embarcació petita, sense cap pal, destinada

- a passejar per dintre port. (Barceloneta.)
- LLARGAR LA MESTRA**, v. : Tirar de l'escota perquè prengui vent. (Blanes.)
- LLATA**, f. : Bau que sosté el corredor. (Barceloneta.)
- LLAVORAR**, v. : Estirar o tivar la vela. (Costa de Llevant.)
- LLEGIR EL RUMBO**, v. : Conèixer la direcció que es porta examinant l'agulla nàutica. (Cat., Bal., Val.)
- LLEGUA**, f. : Tipus de mida longitudinal, molt emprada en navegació, equivalent a 3 milles. (Cat., Bal., Val.)
- LLENGOT**, m. : Llengot de ferro, o d'altre metall pesant, que solen portar, com a llast, algunes embarcacions de pesca un xic grans. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- LLEVADOR**, m. : Pescador que treu o lleva els palangres del mar. (Blanes.)
- LLEVANTEJAR**, v. : Navegar en direcció a llevant. (Cat., Bal., Val.)
- LLEVAR**, v. : Operació de treure del mar, d'una embarcació es-tant, les xarxes, les nanses i i altres ormeigs. (Blanes.)
- LLEVAR ANCLES**, v. : Acció d'alçar les ancles d'una embarcació per emprendre aquesta la navegació. (Cat., Bal., Val.)
- LLIBI**, m. : Petita escletxa, entre els medissos i les taules que formen el buc de la barca, destinada a deixar passar la mica d'aigua que, per la seva escassetat, ja no pot ésser recollida per la sàssola. L'aigua passa pels llibis i es fa anar a parar al dui, per on surt del buc. Aquesta acció rep el nom de «fer pixar la barca». (Blanes, Sant Pol.)
- LLIGADA**, i. : Nus pla que es fa amb un cap sord o una cageta per subjectar els caps d'una volta o un aix de guia. (Cat., Bal., Val.) 2. Sin. de FAIXA. (Barceloneta.)
- LLIVANT**, m. : Corda gruixuda usada en la marina. (Blanes.)
- LLUMS DE POLICIA**, m. pl. : Llums que ha de portar encesos tota embarcació, durant la nit, mentre està aturada en un port. (Blanes.)
- LLUMS DE POSICIÓ**, m. pl. : Llums que durant la nit ve obligada a portar tota embarcació. Varien segons la situació en què aquesta es troba, i tenen per objecte el donar-la a conèixer a les altres embarcacions. (Blanes.)

M

- MACARRONS**, m. pl. : Peces de fusta acanalades a cada banda, que encaixen en la falca d'una embarcació. Resten, a distàncies iguals, al llarg de la falca. Entre ells s'encaixen les falques o taules que serveixen per a augmentar l'alçària de l'orla. (Blanes.)
- MAÇOLA**, f. : Maça que usen els calafats. És molt gruixuda i té el mànec curt. Serveix per a picar els ferros usats en el calafatament d'embarcacions. (Blanes.)
- MAIETES**, f. pl. : Són els caps que hi ha a cada extrem de les cames de l'art de la peça del bou. Serveixen per a lligar l'ormeig a la parella del bou i

- arrossegar-lo mentre navega. (Blanes.)
- MAIXINA**, f. : Sin. de **MOLINET**. (Cat., Bal., Val.)
- MAJOR**, m. : 1. Pal mitger d'una embarcació que en porta més d'un. És sempre el més gruixut i resistent, i aquell en què radica tota la part més important i principal de la manobra. (Cat., Bal., Val.) 2. Vela més gran i principal en tota embarcació velera, que va junyida al pal major. (Cat., Bal., Val.)
- MAMELLA**, f. : Petit dibuixet de relleu, fet damunt la fusta de la nau o amb planxes de fusta prima sobreposades, que va a la part exterior de la popa, damunt la cinta, i ve a ésser la marca del mestre d'aixa que ha construït l'embarcació. Cada mestre d'aixa segella amb aquesta marca pròpia totes les embarcacions per ell construïdes, i mitjançant això les pot identificar sempre i donar a conèixer a qualsevol pescador o navegant llur origen de construcció. (Sant Pol, Mataró, Badalona, Barceloneta.)
- MAMELLÓ**, m. : Sin. de **MAMELLA**. (Barceloneta.)
- MAMPARO**, m. : 1. Embà de fusta, transversal, que hi ha a proa d'una barca de palangre i que separa el compartiment que hi ha sota la sobreproa (destinat a dormir-hi els pescadors) de la resta de l'embarcació, que està sense cobrir. (Blanes.) 2. Qualsevol paret de l'embarcació menys les que donen a la part exterior del buc. (Cat., Bal., Val.)
- MANEGA**, f. : 1. Llargada del buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.) 2. L'amplada d'una embarcació. (Blanes.)
- MANEGUETA**, f. : 1. Peça de fusta, amb dos braços horitzontals i curts, inserida en la coberta d'una barca de tràfic. Resta al costat dels pals. Serveix per a amarrar escotes i caps d'aparells. (Blanes.) 2. Peça de fusta o ferro, adherida a la part interior de l'orla i a voltes damunt la coberta, que té per objecte fer ferma alguna corda. (Costes de Llevant i de Ponent, Val., Bal.)
- MANETA**, f. : 1. Bastó de la roda del gigre que serveix per a fer-lo rodar. (Barceloneta.) 2. Extrem cilíndric i prim d'un rem on es posa la mà a l'acte de vogar. (Blanes.)
- MANETES**, f. pl. : Mena de faixa, feta de baïeta, que es posa a les mans. El lloc d'aplicació és al nivell dels dits, al qual fi les manetes tenen compartiments per a cada dit. Serveixen per a defensar les mans de la pressió que la profunditat de les aigües comuniquen als palangres calats a afunera. Se'n fa ús per llevar aquests ormeigs. Sense llur protecció la pell de les mans dels palangrers es malmetria de debò. (Blanes.)
- MANILLA**, f. : Part del rem per on s'agafa per remar. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MANTILLA**, f. : Corda emprada per girar l'antena. (Val.)
- MANOVELLA**, f. : Sin. de **ARJAU**. (Val.)
- MANXA**, f. : Travesser del molinet amb el qual es fa funcionar, imprimint-li un moviment de palanca. (Cat., Bal., Val.)

- MANXES DEL MOLINET**, f. pl. : Palanques amb un barrot travessar en un extrem. Aplica-des al molinet d'un bastiment, i fent-les moure amunt i avall a força de braços, serveixen per a donar moviment a aquest aparell i, per tant, per a cabdellar la cadena de l'àncora. (Blanes.)
- MAPA**, f. : 1. Got i agulla del timó. (Costa de Llevant.) 2. Braç del ruixó. (Costa de Llevant.)
- MAPES**, f. pl. : Les branques angulars de l'àncora. Acaben en forma de llança. (Blanes.)
- MARE**, f. : Sin. de FERM. (Cat., Bal., Val.)
- MARE DEL TIMÓ**, f. : Part superior del fusell del timó on la canya o arjau s'ajunta amb l'arbre o fusell del timó. (Cat., Bal., Val.)
- MAREJAR**, v. : Canviar una vela de direcció anant-la orientant segons els canvis del vent. (Cat., Bal., Val.)
- MAREJAR-SE**, v. : Aplicat a l'aigua potable de bord, corrompre's, esdevenint dolenta i no potable. (Cat., Bal., Val.)
- MARGARIDA**, f. : 1. Nus que es fa en una corda quan es sega. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Nus que hi ha a la corda de l'escandall i a la corda de la corredera, i que serveixen per a saber la llargada d'aquesta sense haver-la de mesurar cada cop que s'usa. A cada vint-i-cinc brases hi ha una margarida. Quan es tira la corda en mar es van comptant el nombre de margarides que hi entren, i així se sap la seva mesura. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MARINAR**, v. : Intervenir en coses del mar, aficionar-se a les coses relacionades amb el mar. (Cadaqués, Roses, L'Escala.)
- MARINER**, m. : Home que es dedica a la navegació.
- MARMITÓ**, m. : Rentaplats i ajudant del cuiner de bord. A les embarcacions que porten noi, aquest sol fer de marmitó. (Cat., Bal., Val.)
- MARROQUINAR**, v. : Plegar la vela tota cap a proa. (Costa de Llevant.)
- MARXAPEU**, m. : Corda que s'estén per tota la llargada del botoló i de les vergues de les veles, i de la qual pengen, de tant en tant, uns estreps, fets també de corda o de xarxa, destinats a posar-hi els peus els gabiers quan han d'anar al cap del botoló o d'una verga per fer les maniobres. (Cat., Bal., Val.)
- MASQUETA**, f. : Peça que serveix d'ornamentació a la roda de proa d'un bergantí. (Blanes.)
- MASSILLAR**, v. : Tapar amb màstic els forats i comentos de la barca després d'estar ja calafatejada; feina que constitueix com l'acabament del calafateig d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- MASTELER**, m. : Tot pal d'una embarcació que no toca a la quilla; tot pal que està adherit als pals mascles per fer-los més alts: tots els femelles són mastelers. (Cat., Bal., Val.)
- MASTELER DE GÀBIA**, m. : El pal que hi ha entre el pal major i el masteler de gonete (en els quals va inserit) d'un bergantí rodó. S'hi insereixen dues vergues.

- MASTELER DE GONETE, m.** : Els pals que hi ha inserits en la part superior dels mastelers de velatxo i gàbia d'un bergantí rodó. S'hi insereixen les vergues de gonete i sobre-gonete. (Blanes.)
- MASTELER DE MAJOR, m.** : El pal inserit en la part superior del pal major d'una pollacra goleta.
- MASTELER DE TRINQUET, m.** : El pal inserit en la part superior del pal trinquet d'una pollacra goleta. S'hi insereix la verga de gonete.
- MASTELER DE VELATXO, m.** : El pal que hi ha entre el pal trinquet i el masteler de gonete, en els quals va inserit, d'un bergantí rodó. S'hi insereixen dues vergues.
- MASTELER GALOP, m.** : El masteler del pal major que està adherit al pal mascle d'aquest mateix nom. (Cat., Bal., Val.)
- MASTELERILLO, m.** : Masteler petit i prim que va al cim dels pals de les embarcacions petites i de poc port. (Cat., Bal., Val.)
- MATAFIÓ, m.** : Sin. de BOTAFIÓ. (Cat., Bal., Val.)
- MATRÍCULA, f.** : Registre oficial de l'estat de totes les embarcacions, mariners, tripulants i pescadors. Així es diu que una embarcació és de tal matrícula, o de la matrícula de tal ciutat, referint-se al lloc on està inscrita oficialment i que es pot considerar com aquell en què està domiciliada.
- MAULLAR, m.** : Cap fermat a les empunyadures de les veles quadres altes, emprat per fer llur maniobra. (Cat., Bal., Val.)
- MAUX, m.** : Ferro angular amb un eixamplament en un extrem i amb una escotadura al mig. Serveix per a treure l'estopa empresonada entre els comentos de les taules del forro dels bastiments.
- MEDÍS, m.** : Travesser de fusta que va clavat damunt la quilla i que forma com les costelles del buc de l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- MEDÍS EME, m.** : Nom que dóna el mestre d'aixa al medís del centre de l'embarcació, el qual va assenyalat amb la lletra *M*, que significa *major*, *mestre* o *mitger*. Els medissos que van de la lletra *M* cap a popa estan numerats per ordre amb xifres romanes; i els que van cap a proa, amb xifres aràbigues. Així, el mestre d'aixa, mirant el número d'un medís sap sempre en quin lloc de l'embarcació va col·locat. (Cat., Bal., Val.)
- MEDÍS MAJOR, m.** : Cada un dels quatre medissos del centre de la quilla, damunt els quals va assegurada la paramola que sosté l'arbre. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MEDÍS MESTRE, m.** : Sin. de MEDÍS MAJOR. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MEDÍS MITGER, m.** : Sin. de MEDÍS EME. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MEDÍS NUMERAT, m.** : Es diu de tots els que parteixen del centre de l'embarcació cap a la proa, els quals estan numerats amb xifres aràbigues. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MEDÍS REI, m.** : Sin. de MEDÍS MAJOR. (Costes de Llevant i de Ponent.)

- MEDÍS ROMÀ, m.** : Cada un dels medissos que, partint del centre de l'embarcació cap a la popa, estan numerats amb xifres romanes. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MENA, f.** : Gruix o calibre d'una corda. Així es diu «una corda de molta mena» o «una corda de poca mena» segons sigui molt gruixuda o molt prima. També s'aplica als caps que formen la corda, i es diu «una corda de tres menes» o «una corda de quatre menes» segons siguin tres o quatre els caps que la formen. (Cat., Bal., Val.)
- MENES, f.** : Aparell per a lligar la vela al pal en les barques de pesca i de mitjana. Es compon d'una corda, dos bussells i una lligada. (Cat., Bal., Val.)
- MENJAVENTS, m.** : Vela petita emprada per les embarcacions de pesca quan volen precipitar molt la marxa de l'embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MENUDA, f.** : Nom general donat a les veles petites. (Cat., Bal., Val.)
- MESSA, f.** : Vela hissada en el pal messana. (Cat., Bal., Val.)
- MESSANA, f.** : 1. Pal d'una embarcació de vela més proper a popa. (Cat., Bal., Val.) 2. Vela que va fermada al pal de messana. (Cat., Bal., Val.)
- MESSANA POPER, m.** : El pal messana més proper a popa. (Cat., Bal., Val.)
- MESTRA, f.** : 1. La vela llatina més gran d'una barca de mitjana. Va fermada al pal mestre mitjançant una antena. A la part inferior té una escota. 2. Suro gran, de contorn quadrat, inserit en la línia dels rodells i en el començament de la bossa de l'art. Serveix de flotador, i marca el centre de la peça quan aquesta està calada. (Blanes.)
- MESTRANÇA, f.** : Petits establiments navals on es construeixen embarcacions de pesca.
- MESTRE D'AIXA, m.** : El que es dedica a la construcció d'embarcacions. (Cat., Bal.)
- METXA, f.** : Part del pal que es clava a la paramola. Serveix de fonament a l'arbre quan està posat. (Cat., Bal., Val.)
- MIDA, f.** : Sin. de MAMELLA. (Vilanova.)
- MIG, f.** : Ris del mig en les veles de les barques de pescar. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MILLA, f.** : Tipus de mesura longitudinal emprat en navegació. Equival a 1,552 metres.
- MÍSTIC, m.** : Bastiment català desaparegut de la navegació i que consistia en un buc com el dels xabecs aparellat de tres pals verticals amb veles llatines. Els pals de proa i del mig duïen mestres, i el de popa una mitjana. A proa duïa un botaló, i a popa una botafora. (Blanes.)
- MITJA JUNTA, f.** : És la unió de dues peces de fusta. Es fermen amb l'auxili de perns. Es fa ús de la mitja junta en la unió de les peces de la quilla i en la unió d'aquesta amb les rodes de popa i proa. (Blanes.)
- MITJA LLUNA, f.** : Anella de metall, en forma de mitja lluna, que va al cap de la botavara i que té per objecte fer girar aquesta per cargolar-hi la vela. (Cat., Bal., Val.)

- MITJANA**, f. : Vela segona de les barques anomenades *de mitjana*, i pal on va hissada aquesta vela. L'ús d'aquest pal, que es posa i es treu a voluntat, és el que dona nom a aquestes embarcacions. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MOC**, m. : 1. Pal que penja del botoló per trincar-lo o fer-li contrapès. En les barques de mitjana aquest pal sol ésser substituït per una corda que rep el mateix nom. (Cat., Bal., Val.) 2. Corda que ferma el botoló de proa, a la part exterior de la roda, en les barques de mitjana. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- MOLINET**, m. : Torn horitzontal que hi ha a proa dels bastiments, i que serveix per a llevar les àncores. En els models antics es movia mitjançant unes palanques que es posaven a cada banda i que es feien moure endarrera i endavant a força de braços. En els moderns el moviment es comunica mitjançant les manxes del molinet, que es fan moure amunt i avall, també a força de braços, a tall de bomba d'incendis. (Blanes.)
- MONTERILLA**, f. : Sin. de GRATA-CELS. (Cat., Bal., Val.)
- MORRANELL**, m. : És una nansa construïda de murtra. N'hi ha de diverses formes. S'hi pesca de la mateixa manera que amb les nanses. S'esca amb pop bullit i sardina. S'hi pesquen morenes i congres. (Blanes.)
- MORT**, m. : 1. Estaca on es fa ferm el palanquí de treure les barques. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Sin. de FERM.
- MOSQUETÓ**, m. : Petit mosquetó que en llarga renglera porten algunes veles menudes en substitució dels garrutxos. (Cat., Bal., Val.)
- MOSQUITER**, m. : Sin. de MEN-JAVENTS. (Mataró, Badalona, Barceloneta.)
- MOSSA**, f. : Utensili usat en les mestrances i que es redueix a un tros de tronc d'arbre amb una escotadura al mig. Serveix per a sostenir i subjectar al mateix temps peces de fusta que s'han de treballar amb l'aixa i la destrall. (Blanes.)
- MOSSEGAR-SE**, v. pron. : Sin. de ATOTXARSE. (Cat., Bal., Val.)
- MOSTATXO**, m. : 1. ESCOLLIMENT. (Vilanova.) 2. Corda que ferma el bauprès i el botoló a les mures. (Cat., Bal., Val.)
- MUIXERA**, f. : Sin. de LLIBI. (Roses.)
- MUJOL**, m. : És el torn de l'arga. És vertical. Es sosté en uns muntants transversals, i en la part superior té dos forats, on hom enfila les aspes per fer-lo voltar.
- MULETA**, f. : Barqueta per a navegar per riu. (Conca de l'Ebre.)
- MUNTAR**, v. : «Muntar un punt», significa poder-hi arribar i poder-lo virar. (Cat., Bal., Val.)
- MUNTAR A LES CARENES** : Aconseguir salvar-se en un accident. Quan una barca es tomba o s'aboca, es manté cap per avall i carenes per amunt. Aquesta locució vol significar, doncs, situar-se a la part no submergida de l'embarcació, salvant-se. (Costes de Llevant i de Ponent.)

MUNTAR A LES ESCUES : Sin. de MUNTAR A LES CARENES.

MURA, f. : 1. Banda, costat de l'embarcació. La mura de babord és la banda esquerra, i la d'estribord la dreta. (Cat., Bal., Val.) 2. Corda que ferma el botoló a la banda o mura de l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)

MURADA, f. : Sin. de MURA.

N

NAS DE GUIA, m. : Sin. de AIX DE GUIA.

NAUFRAG, m. : Víctima d'un naufragi.

NAUFRAGAR, v. : Perdre una embarcació l'estabilitat normal, fent-li això impossible prosseguir la navegació.

NAUFRAGI, m. : Acte de naufragar.

NAÚTICA, f. : Art de la navegació.

NAVAL, adj. : Cosa que fa referència a la navegació.

NAVEGACIÓ, f. : Art de menar i governar les embarcacions.

NAVEGACIÓ ASTRONÒMICA, f. : Navegació feta a base científica, guiant les embarcacions per la precisa observació dels astres, i adoptant totes les mesures recomanades per la ciència. És l'emprada pels capitans de les embarcacions grans que creuen el mar.

NAVEGACIÓ D'ESTIMA, f. : Navegació practicada pels pescadors i patrons de les barques de cabotatge i embarcacions menors, valent-se de maneres primitives i rudimentàries per al coneixement de la posició de l'embarcació. No poden, per

tant, precisar mai en absolut el punt on es troben.

NAVEGANT, m. : El que exerceix l'art de la navegació.

NAVEGAR, v. : Traslladar-se d'un lloc a un altre del mar mitjançant una embarcació.

NAVEGAR A LA LLARGA, v. : Navegar formant, la proa, un angle de 135 graus amb el vent.

NAVEGAR A LA QUADRA, v. : Navegar formant, la proa de l'embarcació, un angle de 90 graus amb la direcció del vent. (Cat., Bal., Val.)

NAVEGAR A PAL SEC, v. : Navegar a força de rem i amb temps desfavorable, amb el pal nu de tota vela ni antena que pugui ésser batuda pel vent, cosa que dificultaria la navegació. (Costes de Llevant i de Ponent.)

NAVEGAR DE BOLINA O DE BORINA, v. : Navegar formant la proa un angle de 32 graus amb la direcció del vent. Sin. de CENYIR. (Cat., Bal., Val.)

NAVEGAR DE POPA, v. : Navegar formant la popa un angle de 150 graus amb la direcció del vent. (Cat., Bal., Val.)

NAVEGAR DESQUARTELANT, v. : Navegar formant la proa un angle de 75 graus amb la direcció del vent. (Cat., Bal., Val.)

NAVEGAR PER L'ALETA, v. : Navegar formant la proa i la direcció del vent un angle de 150 graus. (Cat., Bal., Val.)

NERVI, m. : 1. Sin. de FLOC, referint-se no a la vela, sinó a la corda, que també pren aquest nom. (Cat., Bal., Val.) 2. Corda prima de les veles altes. (Cat., Bal., Val.)

NIELL, m. : Sin. de LLIBI. (Sant Pol, Mataró.)

- NÒLITS**, m. : Quantitat que es paga pel transport de mercaderies mitjançant una embarcació.
- NOSTRAMO**, m. : Nom que els tripulants d'una embarcació donen al patró d'aquesta. (Cat., Bal., Val.)
- NUS**, m. : Sin. de **MILLA**. (Cat., Bal., Val.)
- NUS DE CARRETER**, m. : El que es fa agafant els dos caps de la corda junts i nuant-los com de costum. No s'usa, en navegació, sinó en casos de molta pressa, ja que es fa molt més ràpidament que els altres, si bé no és tan pràctic. (Barceloneta.)
- NUS DE RIS**, m. : Lligada que es fa amb els rissos de les veles. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- NUS DE SABATER**, m. : El que es fa igual que el nus pla, però invertint els caps. Perd l'aguant, i, si s'estira amb força, s'escorre. No és emprat, en marineria, perquè no té cap valor de resistència, i només el fa la gent poc pràctica : el fer nusos de sabater és tingut com un demèrit. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- NUS DE TEIXIDOR**, m. : Nus de poca resistència, emprat solament per sargir i adobar les veles. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- NUS PLA**, m. : Nus emprat per unir dos caps de corda. És d'una gran resistència i molt usat en navegació. (Cat., Bal., Val.)
- NYINYOLA**, f. : Cordill de cànem que es mulla amb una esponja impregnada d'una mescla de mangre i aigua. Serveix per a marcar les fustes que s'han de serrar. (Blanes.)
- o
- OBENC**, m. : Corda fixa destinada al sosteniment del pal o arbre. Va des de la murada al segon terç del pal. Està travessada per uns barrots, anomenats *fletxadures*, que li donen la forma d'una escala de corda. (Cat., Bal., Val.)
- OBRA MORTA**, f. : Part del buc d'una embarcació que es manté sense submergir-se. (Cat., Bal., Val.)
- OBRA VIVA**, f. : Part del buc d'una embarcació que va dintre l'aigua. (Cat., Bal., Val.)
- OBRIR**, v. : Eixamplar amb una eina especial les esclètxes que hi ha entre taula i taula d'una embarcació perquè el calafat hi introdueixi l'estopa. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- OBRIR-SE UNA VIA D'AIGUA** : Produir-se, en el buc d'una embarcació, un forat o esclètxa per on entra l'aigua. (Cat., Bal., Val.)
- OFICIAL DE DERROTA**, m. : Oficial especialment encarregat de la conservació i estudi de les cartes de navegar.
- ORELLETA**, f. : Anella petita. N'hi ha en molta d'abundor en diferents llocs de les embarcacions. Estan destinades a fer-hi fermes cordes de poca importància. (Cat., Bal., Val.)
- ORGUENEU**, m. : Sin. de **ARGUENEU**. (Cat., Bal., Val.)
- ORIENTAR**, v. : Disposar les veles de manera que rebin el

- vent ben plenament. (Cat., Bal., Val.)
- ORLA, f. : Part de l'embarcació que pel costat ultrapassa el ras de la coberta. Ve a ésser la barana de l'embarcació.
- ORSA, f. : Peça de ferro molt grossa que, en les embarcacions de pesca grans, va al fons de la quilla i fa com de llast o contrapès. (Cat.)
- ORSAPOP, m. : Corda proveïda d'una anella (feta de la mateixa corda) que va enfilada a l'extrem del car de l'antena d'una barca de mitjana. Serveix per a la seva maniobra. (Blanes.)
- ORSAR, v. : Navegar contra la direcció del vent, venint aquest de front a l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- ORSEJAR, v. : Sin. de ORSAR. (Costa de Llevant.)
- OSTA, f. : 1. Parell de cordes que serveixen per a amarrar la vela a popa. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Corda que ferma el botalló a l'arbre. (Vilanova.) 3. Verga superior de les veles cangrees. (Cat., Bal., Val.)
- OSTADA, f. : Sin. de DRISSES. (Barceloneta.)
- P
- PAILEBOT, m. : Bastiment català de 100 tones, de dos pals de dues peces, amb crusetà. Ambdós van proveïts de botavara i pico. Demés el de proa duu una verga.
- PAILEBOT DE TRES PALS, m. : Bastiment, construït en les modernes drassanes de Barcelona, Mataró i Roses, de tres pals de dues peces, amb crusetà, botavara i pico. El de proa duu una verga.
- PAIOL, m. : 1. Paviment construït amb peces de fusta que es treuen i es posen, i que resta damunt les quadernes en la bodega d'una barca de mitjana. Les peces es lleven per treure l'aigua que fa la barca i que s'estanca entre les caixes. Quan estan posades constitueixen un paviment molt apropiat per a la càrrega que emplena la bodega de la barca. 2. Plataforma de fusta que hi ha al fons de popa d'una barca pescadora i reposant damunt les quadernes. Serveix per a posar-hi els peus el patró, que s'asseu en la banqueta per menar el timó. (Blanes.)
- PAL, m. : 1. Peça de fusta plana, amb una rebava al mig, que es posa damunt la sorra perquè les embarcacions s'hi asseguin quan són fora de l'aigua, evitant, així, que es malmeti el buc. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Pal de fusta que es manté vertical, o lleugerament inclinat, en el centre del buc de les embarcacions, destinat al sosteniment de les veles. (Cat., Bal., Val.)
- PAL DE LA MITJANA, m. : El pal més petit d'una barca de mitjana. És vertical i està situat a popa. Superiorment té els mateixos detalls que el pal mestre. Hi va fermada l'antena de la mitjana. (Blanes.)
- PAL FEMELLA, m. : El pal que va afegit al pal mascle per fer-lo més alt. (Cat., Bal., Val.)
- PAL MAJOR, m. : El pal del mig d'un bastiment de tres pals

- (com el d'una fragata, un bricbarca...).
- PAL MASCLE**, m. : El pal que puja des de la quilla de l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- PAL MESSANA**, m. : El pal de popa d'un bastiment de tres pals (com una fragata, un bricbarca...).
- PAL MESTRE**, m. : El pal més gran d'una barca de mitjana, situat al mig de l'embarcació. És un xic tirat endavant. En la part superior té dues granes, espiga i galeta. Hi va fermada l'antena de la mestra. (Blanes.)
- PAL REIAL**, m. : Els tres pals que ordinàriament porta una embarcació velera, o sia, el major, el messana i el trinquet. Quan en té algun altre, rep el nom de *messana poper* o el de *trinquet proer* segons sigui a popa o a proa, no essent considerat com a pal reial. (Cat., Bal., Val.)
- PAL TRINQUET**, m. : El pal que resta a proa en un bastiment de tres pals (com fragata, bricbarca...).
- PALA**, f. : 1. Part del timó que va dintre l'aigua. (Cat., Bal., Val.) 2. Part del rem que s'introdueix a l'aigua. (Cat., Bal., Val.)
- PALANCA**, f. : 1. Taulons de fusta que es posen perpendiculars entre les embarcacions i el moll quan aquelles estan atracades, a l'objecte de facilitar-ne l'entrada i la sortida. (Cat., Bal., Val.) 2. Sin. de BOTADOR.
- PALANGRERA**, f. : Barca d'anar a pescar amb palangre. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PALANQUÍ**, m. : 1. Aparell de treure embarcacions, que consta de dos grans bussells, amb la corresponent corda. L'un extrem de l'aparell va lligat a una estaca clavada a terra, i l'altre es lliga a l'embarcació (adés a la roda de popa, adés, mitjançant cordes, al rumb). Del cap del palanquí tiren homes quan es tracta de treure embarcacions petites, o bé una parella de bous quan es tracta d'embarcacions grans. (Blanes.) 2. Sin. de BICOL o BICOLÍ. (Cat., Bal., Val.)
- PALER**, m. : 1. El que es cuida d'arranjar i netejar les barques quan són en terra, preparar la maniobra de varar, carregar els ormeigs a bord, anar a despertar els pescadors que han de sortir de prima... Aquest no va en mar, i és elegit periòdicament pels mateixos pescadors. És quasi sempre un home jove, ben brau i fort per al treball. En fer-se, al cap de la setmana, la partició del guany, n'hi ha una part per al paler. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Mariner que, en les embarcacions de vapor, cuida, a les ordres del maquinista, d'anar posant carbó a la màquina. (Cat., Bal., Val.)
- PALILLA** : f. Galeta del cim del pal. (Val.)
- PALOMA**, f. : Corda que es passa pel rumb i es lliga a la roda per facilitar la maniobra de treure la barca d'en mar. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PALOMEJAR**, v. : Peça de fusta que, per dintre el buc de la barca, va de popa a proa i damunt la quilla per resguardar-la. (Val.)

- PALTEJAR**, v. : Sin. de **FATXENAR**. (Cat., Bal., Val.)
- PALLET**, m. : Lloc on es guarden les veles. (Bal.)
- PÀMPOL**, m. : 1. Pantalla de llau-na, de forma cònica truncada. L'obertura superior va tapada amb una peça circular, restant entre ambdues peces un petit espai. El pàmpol va fermat, mitjançant una barra de ferro de forma angular, a la popa d'una embarcació. Aquesta pantalla serveix de reflector del bec d'acetilèn usat en la pesca de la trenyina. 2. Ventalló. (Blanes.)
- PANYAR**, v. : Clavar els medissos i les estameneres quan el mestre d'aixa construeix la barca. (Barceloneta.)
- PANYOL**, m. : Sin. de **PALLET**. (Cat., Bal., Val.)
- PARADA**, f. : Sin. de **PALAIA**. (Costa de Llevant.)
- PARAFUMS**, m. : Petita planxa de metall posada al sostre de les cambres de les embarcacions, damunt el lloc destinat per al llum, perquè l'escalfor d'aquest no arribi a cremar la fusta. (Cat., Bal.)
- PARAIA**, f. : Peça de fusta que forma part del forro d'una embarcació. Corre de proa a popa, i està situada entre la quilla i la sobreparaia. En ella i en la part de proa s'obre el dui. (Blanes.)
- PARAMAR**, m. : Peça de fusta de la popa de la barca, entre la cinta i l'escolliment. (Costa de Llevant.)
- PARAMITJAL**, m. : Sin. de **PALOMEJAR**. (Costa de Llevant.)
- PARAMOLA**, f. : Peça de fusta que va damunt les quadernes d'una embarcació. Hi descansa la canal, i s'hi obre el forat on s'insereix la metxa de l'arbre quan aquest està posat. (Blanes.)
- PARASCUT**, m. : 1. Fusta que forma la part interior del carquinyol de popa on reposa el cos el patró. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Peça de fusta transversal que forma part del marc que voreja l'escotilla d'un bastiment. (Blanes.)
- PARDAL**, m. : Sin. de **BALLESTRINCA**. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PARRELLA**, f. : Corda accessòria que dona la volta per tota l'arborada en les embarcacions grans, destinada a estendre-hi les veles quan es mullen, o la roba de la tripulació, etc. (Cat., Bal., Val.)
- PASSAMÀ**, m. : Corda posada en qualsevol lloc de l'embarcació, destinada a assegurar i protegir la seguretat de la tripulació perquè s'hi pugui aguantar durant la maniobra, etc. (Cat., Bal., Val.)
- PASSAR PER SOTA LA QUILLA** : Càstig amb què antigament es condemnaven els grans delictes entre la gent de mar, i que quasi sempre portava la mort del condemnat a aquest càstig. El record d'aquesta pràctica de llei popular es conserva encara vivent entre la gent de mar, si bé el seu ús ja no es practica. (Barceloneta.)
- PASSATGE**, m. : 1. Conjunt de passatgers que viatgen a bord d'una embarcació. (Barceloneta.) 2. Taló o contrasenya que es dona a un passatger com a justificant d'haver pa-

- gat una quantitat per ésser traslladat, mitjançant una embarcació, d'un lloc a un altre determinats.
- PASSATGER, m. : Persona que fa un viatge en una embarcació sense ésser-ne tripulant.
- PASTECA, f. : Bussell, amb una galta de fusta i una de ferro; aquesta segona amb moviment de porta, per la qual cosa es pot obrir deixant la politja al descobert. (Cat., Bal., Val.)
- PASTELL, m. : 1. Pedaç que es posa a l'escua de la barca quan aquesta es trenca. (Costa de Llevant.) 2. Peça inferior de l'escoba d'una barca de palangre. (Blanes.)
- PASTELLAR, v. : Posar un pastell, apedegar les escues de la barca. (Costa de Llevant.)
- PATRÓ, m. : El que mana una barca i n'és amo. També és anomenat així el que mana un petit veler de cabotatge, com barca de mitjana, quillat, balandra, pailebot... El títol de *patró* s'obté previ un examen en la comandància d'un districte marítim. (Blanes.)
- PATRONEJAR, v. : Dirigir les maniobres de la pesca i portar el govern de la barca. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PEGA, f. : Mescla de pega (resina) de pi i quitrà de color negre, feta, per fusió, en un calderó d'aram posat al foc. En estat pastós i calent, serveix per a calafatejar peces de bastiments, com quilles, quadernes, rodes i forros. S'aplica mitjançant la llanada.
- PEIA, f. : Petita peça de fusta que va al fons del carquinyol, damunt la qual reposa els peus el patró. (Mataró, Badalona.)
- PEIXE, m. : Costura de la vela. (Barceloneta.)
- PENA, f. : 1. Part de proa de l'antena. (Cat., Bal., Val.) 2. La mitja antena que mira a popa. (Blanes.)
- PENDRE, v. : Acceptar bé el vent una vela. (Cat., Bal., Val.)
- PENDRE AMOR, v. : Afluixar-se una corda tivada per ambdós caps, cedint per efecte del propi pes i formant com una lleugera corba en la part del centre de la corda. (Cat., Bal., Val.)
- PENDRE BOLL, v. : Terme, emprat pel mestre d'aixa, significat ço que fa una taula que no s'ajusta als medissos i estameneres. (Costa de Ponent.)
- PENDRE COCA, v. : S'anomena així ço que fa una corda quan es cargola deixant un espai buit al mig. (Cat., Bal., Val.)
- PENDRE CORRIDA, v. : Cargolar-se una corda sobre ella mateixa. (Cat., Bal., Val.)
- PENDRE GARRUTA, v. : Prendre corda. (Cadaqués.)
- PENDRE PER LA LUA, v. : Agafar massa vent a popa amb les velles, arribant fins al punt de fer canviar aquestes de mura, produint-se desperfectes en l'arboradura. (Cat., Bal., Val.)
- PENDRE RISSOS, v. : Rissar la vela. (Cat., Bal., Val.)
- PENDRE VOLTA, v. : Sin. de PENDRE CORRIDA.
- PENOL, m. : Punta superior dels pals. (Cat., Bal., Val.)
- PENTOC, m. : El lloc de curvatura màxima del ventre d'un bastiment. Es diu que una embarcació és forta de pentoc quan el seu ventre té molta curvatura.

- PERDRE EL GOVERN, v. : Perdre el domini d'una embarcació; per efecte del temporal, quedar una embarcació a la plena voluntat del mar. (Cat., Bal., Val.)
- PERDRE EL RUMBO, v. : Perdre l'orientació en el mar fins al punt d'ésser difícil poder-se tornar a orientar. (Cat., Bal., Val.)
- PERDRE EL TIMÓ, v. : Perdre el govern d'una embarcació; ésser impossible dominar-la contra l'embat del mar. (Cat., Bal., Val.)
- PERICO : Pal petit que va al capdamunt del pal trinquet. (Cat., Bal., Val.)
- PERILLA, f. : Punta del pal en les barques i embarcacions menors. (Cat., Bal., Val.)
- PERIQUITO, m. : Sin. de SOBREPERICO. (Cat., Bal., Val.)
- PERN, m. : 1. Punt de juntura de la quilla amb la roda. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Sin. de CLAVIÓ. (Mataró, Badalona.)
- PERXA, f. : Pal llarg per a dirigir l'embarcació a l'acte de treure-la d'en mar, i evitar que es travessi. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PERXAR, v. : Fer pressió a la sorra amb la perxa per facilitar l'operació de treure la barca. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PESCA, f. : Cadena de les ancles. (Cat., Bal.)
- PESCAMINES, m. : Embarcació de guerra destinada a pescar mines explosives de les que es solen deixar anar pel mar en casos de guerra.
- PESCANT, m. : Barra de ferro, de forma corbada en la seva part superior, destinada a penjar-hi els bots petits que porten a bord les embarcacions grans. (Cat., Bal., Val.)
- PETIFLOC, m. : Vela d'igual forma que el floc, però més petita. Va trincada a la punta del botaló. (Cat., Bal., Val.)
- PETIT, m. : El ris més petit d'una vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PETO, m. : Sin. de ESTAMPA. (Cat., Bal., Val.)
- PETXINA, f. : Sin. de ESTAMPA.
- PEU DE GALL, m. : Peça de ferro, de la forma que el seu nom indica, que va clavada al pal i té per objecte enganxar-hi i fermar-hi cordes. (Cat., Bal., Val.)
- PEU DE RODA, m. : Peça de fusta, arquejada, situada entre la roda de proa i la quilla d'un gran bastiment. Hi va unida amb mitjes juntes. (Blanes.)
- PIANYA, f. : Sin. de PEIA. (Sant Pol.)
- PICAPOPS, m. : Bastó de fusta amb el qual es piquen i es maten els pops emprats per fer la minestra de bord. (Costa de Llevant.)
- PICO, m. : 1. Punta de la pluma d'alçar pesos. 2. Punta de la botavara. (Cat., Bal., Val.)
- PILOT, m. : Grau primer de la carrera de nàutica. Està sota les ordres directes del capità, i és qui les transmet al contramestre perquè aquest les doni a la tripulació.
- PIMELCA, m. : Mena de car o peça que serveix de reforçador d'una antena. Aquesta peça és típica de les barques de mitjana de gran port.
- PINYA DE ROSA, f. : Nus desti-

- nat a entestar un cap. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PINYAPEU, m. : Sin. de PEIA. (Vilanova.)
- PINYÓ DE PROA, m. : Part de la roda de proa que sobresurt de l'orla. (Barceloneta.)
- PINZELL, m. : Raspall que té la mateixa disposició que els usats per a la dentadura, però més gran, amb el mànec de fusta i el pèl molt aspre. S'usa per endinsar quitrà en els comentos. (Blanes.)
- PIOL, m. : Pal tot d'una peça. (Cat., Bal., Val.)
- PIRATA, m. : Lladre de mar : tripulació, capità i vaixell que en altre temps es dedicaven a la persecució de les embarcacions, fent-les aturar i assaltant-les, robant tot el que podien i matant els tripulants que oposaven resistència.
- PITIFLOC, m. : Vela triangular inserida inferiorment a l'extrem del botoló i superiorment a la part de dalt del masteler de trinquet d'una pollacra goleta. (Blanes.)
- PITXOLA, f. : Vela mestra de més reduïdes dimensions que la usada generalment per les barques de mitjana i quillats. Va fermada a una antena curta, semblant a la de la mitjana. L'usen les grans embarcacions de vela llatina, a l'hivern, per capejar amb vents forts i temporals. (Blanes.)
- PIXAR, v. : Fer desguassar la barca, fent que l'aigua surti pel doll. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PIXOPALO, m. : Peix salat i assecat, per l'estil del bacallà, molt emprat en la culinària de les embarcacions de vela per la seva llarga conservació. (Cat., Bal., Val.)
- PLA, m. : Part inferior del buc de la barca a banda i banda de la quilla, que presenta una superfície plana. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PLANA, f. : Ribot molt gros emprat pel mestre d'aixa. (Barceloneta.)
- PLATÓS, m. : Rem molt ample que el patró de caro empra com a timó, ja que la construcció d'aquesta mena d'embarcacions no els permet portar-ne. (Costa de Llevant, Barceloneta.)
- PLEGADOR, m. : 1. Tros de lona amb què es lliga la vela. (Cat., Bal., Val.) 2. Bombo del gigre en el qual es plega la corda que s'estira. (Barceloneta.)
- PLEGAR EN BOMBA, v. : Plegar una corda formant un cabdell, però de manera que el cap pel qual es comença a plegar, i que resta dins el cabdell, pugui ésser estirat quan convingui desfer aquest. (Mataró.)
- PLUMA, f. : Pal de fusta llarg que s'usa a bord per alçar pesos, fent l'ofici de grua per a treure el carregament de la bodega. (Cat., Bal., Val.)
- POLICIA, m. : Passatger que viatja d'amagat en una embarcació amb el propòsit de no pagar el passatge. (Barceloneta.)
- POLLACÓ, m. : Puny de la vela del caient de proa. (Cat., Bal., Val.)
- POLLACRA, f. : 1. Vela triangular que usen les barques de palangre per fer més camí en dies de vent favorable. Es lliga, infe-

- riorment, a un botalló que es posa a proa, i, superiorment, a la part de dalt de l'arbre mitjançant l'*amantillo*. 2. Bastiment català, de fusta, de 200 tones, construït en les antigues drassanes de Blanes, Lloret i Arenys de Mar. És un bastiment de dos pals de dues peces, amb la disposició dels d'un pailebot. Ambdós tenen cruqueta i van proveïts de vergues. El pal de popa duu botavara i pico. (Blanes.)
- POLLACRA BARCA, f. : Bastiment català de tres pals. Els de trinet i major són com els d'una pollacra, i el de messana com els d'un pailebot. (Blanes.)
- POLLACRA GOLETA, f. : Veler de construcció catalana, sortit de les drassanes de Blanes i Arenys, de 150 tones. Va aparellada de dos pals de dues peces. El de proa és com el d'una pollacra, i el de popa és com el d'un pailebot.
- POLLACRA GOLETA DE TRES PALS, f. : Bastiment de construcció blanesca, de 500 tones, aparellat de tres pals de dues peces. El de proa és com el d'una pollacra, i el del mig i el de popa són com els d'un pailebot. (Blanes.)
- POLLACRÍ, m. : Sin. de MENJAVENTS. (Mataró, Badalona, Barceloneta.)
- POLLINA, f. : Bastida usada en les mestrances, i que consta d'una taula horitzontal unida per un extrem a un puntal fornit, clavat a terra. L'altre reposa damunt uns peus de banquet.
- PONENTEJAR, v. : Navegar en direcció a ponent. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PONT, m. : 1. Part alta d'una embarcació gran, generalment en el centre de la coberta, on es situa el capità per a millor albirar l'horitzó i dirigir aquella. (Cat., Bal., Val.) 2. Creu feta amb dos pals de treure la barca per salvar un sot que hi hagi a la sorra, el qual impediria que aquesta es mantingués anivellada. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PONTANA, f. : Barca de riu més gran que la muleta. (Conca de l'Ebre.)
- PONTO, m. : Sin. de DOTADOR. (Cat., Bal., Val.)
- PONTÓ, m. : Embarcació vella i inservible per a la navegació, que està fixa en un port o altre lloc de refugi. És utilitzada com a magatzem o dipòsit. (Cat., Bal., Val.)
- POPA, f. : 1. Part darrerena del buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.) 2. Part de la roda que ve al ras o sobresurt de l'orla.
- POPA DE CUL DE MONA, f. : Popa completament llisa en la seva part exterior. (Cat., Bal., Val.)
- POPA DE DOS COSSOS, f. : Popa que consta de dues parts: la corresponent a l'orla, on hi ha el vano, i la que va des d'aquest punt al codast. És la popa més corrent entre els vaixells del nostre temps. (Malgrat.)
- POPA DE QUADRO, f. : Popa usada en les antigues embarcacions. Té forma de quadro rombic. Alguns models porten pescants. (Malgrat.)
- POPA DE VIOLÍ, f. : Popa molt sortida per la part de la coberta, formant per la part inferior

- una corba molt pronunciada. És pròpia d'embarcacions antiquades. Avui ja no es construeixen popes d'aquesta mena. (Cat., Bal., Val.)
- POPA EN CREU, f. : Moviment i plegat que es dóna a la vela quan el vent bufa de ple per la popa. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- POPA RODONA, f. : Popa d'un sol cos. És pròpia de barques de mitjana de construcció blanesca. (Blanes.)
- PORTA DE RECIBO, f. : Porta que dóna a la bodega o a les carboneres, especialment destinada a rebre càrrega. (Cat., Bal., Val.)
- PORTA RECLAM, f. : Finestreta que comunica la cambra d'una barca de mitjana amb la bodega. Va proveïda d'una tapa que es treu i es posa. (Blanes.)
- PORTALÓ, m. : Porta que dóna accés a l'embarcació. Sol ésser a la banda d'aquesta quan l'orla és correguda. S'obre com una porta; i, si el vaixell té barana de ferro, se'n treu un tros, deixant un espai lliure, on s'aplica la palanca. En tornar-se a tancar es ferma amb uns pius de ferro. (Cat., Bal., Val.)
- PORTELL, m. : Finestres i obertures dels camarots que donen al costat del buc. (Cat., Bal., Val.)
- PORTELLA, f. : 1. Mena de porta que tenen els grans velers d'altura en l'orla. Serveix per a deixar sortir l'aigua que es fica a bord amb els cops de mar dels grans temporals. 2. Porteta que hi ha a la popa rodona d'una barca de mitjana, damunt el timó. Serveix per a pujar aquest mitjançant un aparell de bussells, i així allunyar-lo per facilitar l'afer de treure la barca en terra. (Blanes.)
- PRÀCTIC, m. : Persona coneixedora dels paratges de perill, o de l'entrada d'un port, que puja a bord de les embarcacions per dirigir la navegació durant llur pas per aquells llocs. (Cat., Bal., Val.)
- PRIMO, m. : Peça de la part baixa de la nau. (Alguer.)
- PROA, f. : Part davantera del buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- PROA LLANÇADA, f. : Proa que té la roda arquejada; detall que es fa extensiu a la part davantera de la quilla.
- PROA RECOLLIDA, f. : La que té la roda en forma d'angle recte amb la quilla. És pròpia dels quillats i de moltes barques de mitjana construïdes a Tortosa, Alfacs i Sant Carles de la Ràpita.
- PROA A VENT, adv. : Sin. de A FIL DE RODA. (Cat., Bal., Val.)
- PROER, m. : Pescador que durant la navegació va posat a proa i es cuida de totes les operacions que tenen lloc per aquella part de la barca. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PROFLOC, m. : Sin. de FOFOC. (Cat., Bal., Val.)
- PROÏSAR, v. : Dirigir l'embarcació a un lloc determinat : «proïsar Barcelona» és dirigir-se a aquesta ciutat. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PROVA, f. : Sin. de PROA, però més corrent que aquest mot, tant entre els pescadors de la

- costa de Llevant com entre els de la de Ponent.
- PROVER, m. : El banc de proa d'una barca de sardinals. Està situat entre la sobreproa i el banc anomenat *arborà*.
- PRUÍS, m. : Corda molt gruixuda i resistent que, en casos de perill, es tira des de terra a l'embarcació en perill per poder cooperar de terra estant a l'operació de treure-la. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PUJAMENT, m. : Part inferior de la relinga d'una vela. (Cat., Bal., Val.)
- PUNTAL, m. : Alçada del buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- PUNTAL D'ESCOTILLA, m. : Peça de fusta vertical fermada inferiorment al paramitjal i superiorment als baus de coberta. Serveix per a sostenir un dels extrems de la bancassa, i serveix també d'escala, ja que té uns graons especials practicats en els caires de la peça. (Blanes.)
- PUNTERA, f. : Utensili, usat en les mestrances, que consta d'una barra de fusta, llarga i prima, terminada per un extrem en dues petites branques. Serveix per a enlairar els troncs que hom serra i fer córrer mentrestant els cavallets, obtenint així una nova porció de tronc per poder serrar. (Blanes.)
- PUNTALLÀS, m. : Sin. de BOTALÓ. (Costa de Ponent.)
- PUNTERA, f. : Falca de l'orla més propera a la roda. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- PUNY, m. : 1. Angle d'una vela. (Cat., Bal., Val.) 2. Manilla del rem. (Costa de Llevant.)
- PUNY D'AMARRA, m. : Puny de la vela que va a la part del pal. (Cat., Bal., Val.)
- PUNY DE BOCA, m. : Puny de la vela que va a la drissa de boca. (Cat., Bal., Val.)
- PUNY DE PIC, m. : Puny de la vela que va a la part superior del pal. (Cat., Bal., Val.)
- PUNY D'ESCOTA, m. : Puny de la vela que va a l'extrem de la botavara. (Cat., Bal., Val.)

Q

- QUADERNA, f. : Nom de cada una de les peces de fusta arquejades, inserides per llur centre a la quilla. Són les peces fonamentals i les que donen forma a un bastiment. El conjunt de quadernes té la mateixa disposició que el costellam dels vertebrats. En les quadernes es claven les taules del forro, que constitueixen el vestit del vaixell.
- QUADERNA MESTRA, f. : Sin. de ELEFANT. (Cat., Bal., Val.)
- QUADERNAL, m. : 1. Motor de ferro, amb quatre politges en posició vertical. (Cat., Bal., Val.) 2. Bussell de quatre rodes. Forma part dels aparells usats pels grans bastiments de vela. (Blanes.)
- QUADRAST, m. : Contraroda de popa. (Cat., Bal., Val.)
- QUARTEJAR, v. : Fer coincidir la direcció de l'embarcació amb la que marca l'agulla nàutica. (Cat., Bal., Val.)
- QUARTELS, m. : Sin. de QUARTERS. (Val.)
- QUARTERS, m. pl. : Tapes de fusta destinades a tapar la

banyera de la coberta i fer-la més ampla en la seva part coberta. (Costes de Llevant i de Ponent.)

QUEBRANTADA (EMBARCACIÓ), f. : Bastiment les peces del qual, degut a ésser molt vell, han fet moviment, fent-li agafar la forma d'una peça blincada. El que tinguin aquesta forma és degut, moltes vegades, a haver tocat en una seca o a haver tingut una mala posició en terra. (Blanes.)

QUETX, m. : Bastiment català desaparegut de la navegació. Si bé el buc era mancat d'originalitat, ja que era com el d'un pallebot o goleta d'unes 200 tones, en canvi l'arboradura era molt característica. Duia bauprès i botoló com un veler. El pal trinquet era un pal mestre de barca de mitjana, amb antena i tirat endavant; i el major era com el d'un pallebot. Respecte al velam, duia dues pollacres, una mestra, una major i una escandalosa. Era un veler de cabotatge. (Blanes.)

QUILLA, f. : Peça de fusta que va de popa a proa en el fons del buc d'una embarcació i que pot ésser considerada com la seva espinada. És la primera peça que es posa en començar la construcció d'una nau, i al damunt de la qual van clavats els medissos que, junt amb les estameneres, componen la carcanada del buc de tota embarcació. (Cat., Bal., Val.)

QUILLAT, m. i. : Embarcació gran aparellada de vela llatina. El seu buc té la proa i la popa recollides, és a dir, fan un angle

recte amb la quilla. Aquesta és un xic pronunciada, com en les embarcacions d'esport. Les rodes de proa i popa són com les d'una barca del bou. El quillat porta per aparell una mestra i una pollacra. Es dedica a la pesca i al tràfic de cabotatge. És una embarcació valenciana, però en corren moltes per Tarragona, Tortosa, Sant Carles de la Ràpita... 2. Embarcació menor, de poca mànega i molt puntal, per la qual cosa resulta de buc molt alt i estret. La roda de proa forma un angle recte amb la quilla. És molt marinera, i sol ésser emprada per al frau. (Costes de Llevant i de Ponent.)

QUITRÀ, m. : Substància pegosa, obtinguda de la destil·lació de fustes reïnoses de pi i d'abet, que s'usa en el calafatament de les embarcacions. (Blanes.)

R

RACA, f. : Corda emprada per fermar la vela pollacra. (Cat., Bal., Val.)

RAGER, m. : Home que mena o tripula un raig. (Conca de l'Ebre.)

RAIG, m. : Tramada de bigues d'arbre, lligades l'una al costat de l'altra, que hom fa baixar pels rius. (Conca de l'Ebre.)

RAJOLETES, f. pl. : Taules que formen el paviment del fons de la bodega d'un bastiment. (Blanes.)

RANDA, f. : Sin. de CAIENT de les veles. (Costes de Llevant i de Ponent.)

- RANXO**, m. : Habitació a popa destinada a dormitori de la tripulació. (Cat., Bal., Val.)
- RASER**, m. : Nivell de la coberta en el buc d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- RASTRERA**, f. : Vela que va hissada a la mura de les embarcacions mitjançant un tancó, per tal d'agafar més vent. (Cat., Bal., Val.)
- RE**, f. : Bossa feta de xarxa que es porta a bord per posar-hi el menjar, la roba, etc. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- REBOTIR**, v. : Lixar i polir el calafateig d'una embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- RECALCAR**, v. : Decantar-se l'embarcació molt cap a una banda. (Cat., Bal., Val.)
- REFORÇANT**, m. : Fusta que va clavada al banc d'arborar en tota la seva extensió, donant-li un gruix quasi doble del seu propi, i que té per objecte reforçar-lo. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- REGALA**, f. : 1. Bordó de fusta que corre de proa a popa i al costat de la cinta d'una embarcació. 2. Sin. de CLAU. (Blanes.)
- RELINGA**, f. : Corda que va cosida per tota la vorada de les veles per fer-les més fortes i resistents. (Cat., Bal., Val.)
- RELLIGAR**, v. : Trincar i fermar les drisses després d'hissada la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- REM**, m. : Peça de fusta formada per una part prima anomenada *maneta*, una porció més eixamplada i de secció quadrangular anomenada *aguíó*, i una altra part plana que duu el nom de *pala*. Mitjançant un estrop, es lliga a un escàlam d'una embarcació i, movent-lo degudament, serveix de propulsor. (Cat., Bal., Val.)
- REMAR**, v. : Acció de fer posar en moviment una embarcació mitjançant els remos. (Cat., Bal., Val.)
- REMIG**, m. : Espai de la banyera de la barca que va del banc d'arborar al banc de proa. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- REMITGERS**, m. : Els tripulants d'una barca llevat el patró. (Blanes.)
- REMOLCADOR**, m. : Embarcació petita moguda a vapor, destinada especialment a remolcar altres embarcacions.
- REMOLCAR**, v. : Estirar una embarcació o qualsevulla altra cosa amb l'intent de fer-la seguir.
- REMUNTAR**, v. : Sin. de PROÏSAR. (Cat., Bal., Val.)
- REPENDRE**, v. : Feina que fa el calafat, consistent a introduir estopa dintre les escletxes formades per les taules de l'embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- RETENIDOR**, m. : Sin. de CAP DE VARAR. (Mataró, Badalona.)
- RETORTA**, f. : Corda que lliga els troncs que formen el raig. (Conca de l'Ebre.)
- REVENIR**, v. : Tractant-se de les fustes d'una barca, reinflar-se amb la mullena, després de seques, per no haver estat aquella en mar durant algun temps. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- REVIRADA** : Sin. de ESTAMPA. (Cat., Bal., Val.)
- REVIRAR**, v. : Torçar o decantar

- qualsevol cosa que sigui. (Cat., Bal., Val.)
- REVOLTS, m. pl. : Eina emprada pel mestre d'aixa per clavar perns. Té forma de martell per una banda, i per l'altra és com un clau llarg i prim. (Barceloneta, Vilanova.)
- RINGAU, m. : Corda lligada a l'estrop de la corda del palanquí. (Costa de Llevant.)
- RISA, f. : Corda que lliga el botatoló a la roda de proa. (Barceloneta.)
- RISSAR, v. : Acció de disminuir la grandària d'una vela lligant-ne una part amb els rissos. (Cat., Bal., Val.)
- RISSOS, m. pl. : Petits cordills que van estesos damunt les veles i tenen per objecte poder-ne lligar una part, disminuint llur superfície, quan es considera convenient. (Cat., Bal., Val.)
- ROBA D'AIGUA, f. : Roba impermeabilitzada, emprada per la gent de mar. (Cat., Bal., Val.)
- RODA, f. : Peça de fusta que, arrencant de la punta de la quilla, s'alça verticalment, formant la proa i la popa de tota embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- RODA DEL TIMÓ, f. : Roda coberta que fa moure el timó en les embarcacions grans, al peu de la qual hi ha constantment el timoner durant la navegació. (Cat., Bal., Val.)
- RODA DE POPA, f. : És la part de la quilla que correspon a la popa. En algunes embarcacions de vela llatina sobresurt un xic per damunt l'orla. (Blanes.)
- RODA DE PROA, f. : És la part de la quilla que correspon a proa.
- En algunes embarcacions de vela llatina sobresurt un bon tros per damunt l'orla i està coronada per una galeta inclinada, anomenada *cap de mort*. (Blanes.)
- RODET, m. : Part del molinet on va embolicada la cadena de l'àncora. (Cat., Bal.)
- RODONA, f. : Vela els punys de la qual formen un angle completament recte. (Cat., Bal., Val.)
- ROL, m. : Documentació, títol de propietat d'una embarcació. Documentació de què ha d'estar proveït tot tripulant perquè li sigui legalment permesa la pràctica de la navegació. (Cat., Bal., Val.)
- RONYADA, f. : Sin. de ESLINGA. (Cat., Bal., Val.)
- ROSA DELS VENTS, v. : Figura que va sota l'agulla nàutica, en la qual hi ha indicats els quatre punts cardinals i totes les altres direccions intermèdies, i té per objecte conèixer amb tota precisió l'orientació de les embarcacions. Se li dona el nom de *rosa* perquè la seva forma recorda un xic la figura d'una rosa, i es qualifica *dels vents* perquè s'empra per conèixer llur direcció.
- RUFA, f. : Torçament que pren la quilla d'una embarcació per defecte de construcció, per algun accident o per vellesa. (Cat., Bal., Val.)
- RUIXÓ, m. : Àncora de quatre punxes, de forma semblant a la d'un cercapous, emprada per les embarcacions de pesca. (Costa de Llevant.)
- RUMBALL, m. : Petit tascó o tros de fusta que es posa al buc

de les embarcacions per tapar alguna esclotxa, o algun grop de la fusta que hagi saltat. (Barceloneta.)

RUMBALLAR, v. : Posar un rumball. (Barceloneta.)

RUMBO, m. : 1. Direcció que porta una embarcació. (Cat., Bal., Val.) 2. Forat que travessa de banda a banda l'obra viva d'una embarcació, a proa i popa. Serveix per a enfilat la corda que es lliga al palanquí en l'operació de treure les barques en terra.

S

SABATA, f. : 1. Sin. de BARRETET. (Barceloneta.) 2. Sin. de FALSAQUILLA. (Cat., Bal., Val.)

SABRE, m. : 1. Llistó de fusta que sosté l'allunament de la vela. (Cat., Bal., Val.) 2. Travesser de la punta de la manxa del molinet que fa com de maneta per a agafar-la. (Cat., Bal., Val.)

SAFAR, v. : Afluixar una corda. (Cat., Bal., Val.)

SÀGULA, f. : Corda prima que volta l'obra morta de la barca per la taula d'ambó, destinada a subjectar el toldo i la tenda. (Costes de Llevant i de Ponent.)

SÀGULES, f. pl. : El cap escorredor d'una peça de trenyina. Corre al llarg de la banda de la xarxa oposada a aquella en què hi ha la surada, i va enfilada en una filera d'anells unides a la peça i que resten entre els ploms. Serveix per a convertir l'ormeig en una bossa mentre està calat, i recollir-hi el peix

aplegat a l'entorn de la llum d'acetilèn que fa d'esquer. (Blanes.)

SAIÓ, m. : Peça ferma de fusta de dintre el buc de la barca a banda de proa, on s'asseu la contraroda i s'apuntala l'orla. (Costes de Llevant i de Ponent.)

SALLAR, v. : Tallar el vent i l'aigua amb facilitat. (Costes de Llevant i de Ponent.)

SALPAR, v. : Alçar l'àncora del fons i deixar l'embarcació lliure perquè prengui rumb. (Cat., Bal., Val.)

SALVAVIDES, m. : Aparell de forma rodona, de grans condicions de flotació, que es porta a bord de les embarcacions per passar-se'l pel cos en casos de naufragi. (Cat., Bal., Val.)

SAMAL, m. : Portadora que hom sol portar a bord. (Costes de Llevant i de Ponent.)

SAMALER, m. : Pal llarg portat a bord per tenir-hi la xarxa de la vaca. (Costa de Llevant.)

SAQUET DE MÀ, m. : Bomba molt rudimentària destinada a desguassar la bodega de les barques de mitjana quan hi entra aigua. (Cat., Bal., Val.)

SARDINALERA, f. : Barca d'anar a pescar sardina. (Costes de Llevant i de Ponent.)

SARPAR, v. : Sin. de SALPAR.

SÀSSOLA, f. : Petit instrument de fusta destinat a recollir l'aigua que entra a la barca. (Cat., Bal., Val.)

SECA, f. : Vela petita que va fermana als estais. (Cat.)

SENAL, m. : Corda que lliga el botalló a l'arbre. (Costes de Llevant i de Ponent.)

SENALERA, f. : Sin. de SENAL.

- SENÓ, m.** : 1. Compartiment de paviment arquejat. Les orles que a banda i banda l'emparen s'anomenen *barres del senó*. La seva situació és transversal respecte a la nau, i resta a popa entre els corredors i les banquetes. Serveix per a posar útils de bord. (Blanes.) 2. Petita coberta o replà que va del carquinyol al tàlem. (Costes de Llevant i de Ponent.) 3. Part mitgera d'una corda. (Cat., Bal., Val.)
- SENTINA, f.** : Espai de la banyera de la barca més proper de popa. És on es solen portar les xarxes i tots els ormeigs de la pesca. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- SENYAL, m.** : Mena de casanell inserit en la part superior de la pollacra d'una barca de mitjana. Serveix per a enfil·lar l'extrem de l'aparell d'hissar-la i mantenir-la estesa durant la navegació. (Blanes.)
- SER MARINERA, v.** : Tractant-se d'una embarcació, reunir bones condicions per a navegar. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- SERRABOSSES, m.** : Cadena que enganxa l'àncora per les ungles, per penjar-la al costat de l'orla quan es navega. (Cat., Bal., Val.)
- SERRETA, f.** : 1. Sin. de MANEGUETA. (Cat., Bal., Val.) 2. Peça de fusta horitzontal que corre de proa a popa d'una embarcació en la seva part interior i inferior del contoal. (Blanes.) 3. Sin. de ESCOLLIMENT. (Costa de Llevant, Barceloneta.)
- SERVAR, v.** : Obeir, la barca, als moviments del timó. (Blanes.)
- SERVAR EL TIMÓ, v.** : Governar-lo, conduir-lo. (Blanes.)
- SERVIOLA, m.** : Mariner que va continuament dalt el pont, a un costat, vigilant constantment l'horitzó per donar avis al capità de seguida que s'albira alguna embarcació o qualsevol altra anormalitat. De servioles n'hi ha dos : el de babord i el d'estribord. (Cat., Bal., Val.)
- SERVO, m.** : Cambra on va el motor del timó en les embarcacions mogudes a vapor. (Cat., Bal., Val.)
- SEXTANT, m.** : Instrument òptic emprat pels capitans per observar els astres i amidar llur alçada.
- SIMÀ, f.** : Corda gruixuda i de forta resistència. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- SIMAR, v.** : Plegar la vela tota cap a popa. (Mataró.)
- SINGLADURA, f.** : 1. Jornada d'una embarcació. 2. Coses i fets de qualque importància ocorreguts a bord en un dia. (Cat., Bal., Val.)
- SIRENA, f.** : Xiulet especial emprat pels navegants per fer senyals determinats. (Cat., Bal., Val.)
- SIRGA, f.** : Corda proveïda d'una massa de plom o bala a l'un extrem i d'un suro a l'altre. Aquest dispositiu serveix per a fondejar i així servir d'element auxiliar dels palangrons mentre estan calats. (Blanes.)
- SIRGAR, v.** : Estirar una barca des de terra, quan hi ha mala mar per a navegar, fent-la seguir a una distància propera de la costa fins a portar-la a un lloc favorable per a treure-la de l'aigua. (Costes de Llevant i de Ponent.)

- SIRGUETA**, f. : Corda que forma part d'un palangrò proveït d'una bala o pedreta a l'un extrem i d'un suro a l'altre, amb la seva bandereta. De la sirgueta pengen, a distàncies iguals, les barsolades o ramificacions de cordill proveïdes d'hams. (Blanes.)
- SITUAR**, v. : Cercar el punt de l'esfera de la terra on es troba l'embarcació. Aquesta operació cal fer-la quan es perd la ruta i no se sap en quin punt es troba el vaixell. Es calcula prenent l'alçada del sol si és de dia, i la de l'estel Polar si és de nit; i, coneixent la distància que separa el vaixell d'un d'aquests dos astres a una hora determinada, hom dedueix el lloc del planeta on aquell es troba. (Cat., Bal., Val.)
- SOBRANGERA**, f. : Sin. de FALDONA. (Cat., Bal., Val.)
- SOBRE**, m. : Sin. de GRATACELS.
- SOBREBANC**, m. : Peça de fusta que corre al llarg del banc arborà d'una barca de palangre. Serveix de peça reforçadora del banc, ja que aquest ha d'aguantar el pes de l'arbre i de la vela inflada pel vent. (Blanes.)
- SOREBOLINA**, f. : Sin. de APAGAPENOL.
- SOBREBORDÓ**, m. : Sin. de MACARRÓ. (Barceloneta.)
- SOBRECÀRREC**, m. : Majordom d'una embarcació. Es cuida de la part administrativa de bord. (Cat., Bal., Val.)
- SOBRECOLL**, m. : Sobrevolta que es dona amb una corda per millor lligar un cap. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- SOBREGAÓ**, m. : Sin. de PASTELL. (Barceloneta.)
- SOBREGONETE**, m. : Vela quadrada d'una pollacra goleta, fermada superiorment a la verga del mateix nom i inferiorment a la verga de gonete. Està inserida en el pal trinquet. (Blanes.)
- SOBREPARAIA**, f. : Peça de fusta que forma part del forro d'un bucci. S'estén de proa a popa, i resta entre la paraia i els ambons amb puntera. (Blanes.)
- SOBREPELAIA**, f. : Segona de les taules o posts del buc d'una embarcació que toca a la pelaia o post primera. (Barceloneta, Vilanova.)
- SOBREPERICO**, m. : Pal més prim i petit que el perico i que va posat al seu damunt. (Cat., Bal., Val.)
- SOBREPROA**, f. : Coberta que hi ha a proa d'una embarcació, a l'estil del castell dels grans velers. Està protegida a cada cantó per les falques, i, transversalment, pel tàlem. La sobreproa té certa convexitat perquè s'escorri l'aigua que entra amb els cops de mar.
- SOBREQUILLA**, f. : Peça de fusta que reposa damunt la quilla, agafant-ne tota l'extensió. Hi descansen les quadernes. (Blanes.)
- SOBRESKOBA**, f. : Peces de fusta planes, unides en la part més prima de proa i separades en la porció més eixamplada, que resta al mig de l'embarcació. Limiten el paiol de proa d'una barca de palangre. (Blanes.)
- SOLA**, f. : 1. Peça de fusta que limita superiorment l'amura d'una embarcació. Reposada-

munt el contuval, part superior de les estameneres i la cinta. Hi reposen les escalameres i les falques. 2. Són les peces de fusta travesseres del muntant d'una arga, i que uneixen les cuixes i sostenen el mujol. (Blanes.) 3. Sin. de REGALA. (Barceloneta.)

SOLAPA, f. : Sin. de REGALA. (Mataró.)

SOLETA, f. : Sin. de REGALA. (Badalona.)

SONDA, f. : Sin. de ESCANDALL. (Cat., Bal., Val.)

SONDEJAR, v. : Calcular la profunditat del mar mitjançant la sonda o escandall. (Cat., Bal., Val.)

SOPLONA, f. : Petita brúixola instal·lada en el camarot del capità, la qual li permet de veure en tot moment la direcció presa per l'embarcació. (Cat., Bal., Val.)

SÒSSOLA, f. : Sin. de SÀSSOLA.

SOT, m. : Petita excavació que s'obre en la platja, mitjançant un xap, per ajeure una petita taula on es recolza el grill en varar un bastiment. (Blanes.)

SOTABOCAL, m. : Peça de fusta que forma part del forro d'una embarcació (bussi o bot). S'estén de proa a popa, entre el bocal i els ambons amb puntera. (Blanes.)

SOTACINTA, f. : Taula del buc de l'embarcació que va sota la cinta. (Barceloneta, Vilanova.)

SOTAVENT, m. : Cantó contrari a la banda d'on bufa el vent. (Cat., Bal., Val.)

SUBMARÍ, m. : Embarcació que navega per sota el pla nivell de l'aigua.

SURAR, v. : Mantenir l'estabilitat dintre l'aigua amb l'equilibri

entre la part submergida i la part que es manté fora l'aigua. (Cat., Bal., Val.)

T

TAC DE CORREDOR, m. : Peces de fusta, en forma de tascó, inserides damunt els bancs d'una barca. Serveixen per a sostenir els corredors. (Blanes.)

TÀLEM, m. : Orla transversal que separa l'escollat de popa de les banquetes d'una barca de sardinals. (Blanes.)

TÀLEM DE POPA, m. : Orla transversal que separa l'escollat de popa de les banquetes d'una barca de palangre. (Blanes.)

TÀLEM DE PROA, m. : Orla transversal i arquejada que limita la sobreproa d'una barca de palangre. (Blanes.)

TALLA, f. : Peça de fusta amb dues politges que forma part del palanquí emprat per treure les barques de l'aigua. (Costes de Llevant i de Ponent.)

TALLAMAR, m. : Sin. de RODA DE PROA. (Barceloneta.)

TAMBOR, m. : Plataforma sortida de la murada d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)

TANCÓ, m. : Tot pal que es fa sortir perpendicularment per la banda de l'embarcació, ja sia per hissar una vela, ja per fer ferm el xinxorro o per penjar-hi la corda de l'ormeig de la vaca en les barques pescadores. (Cat., Bal., Val.)

TAP, m. : Sin. de DUL. (Roses, Mallorca.)

TAPAMENT DE PROA, m. : Conjunt de taules que formen la sobreproa d'un bussi. (Blanes.)

- TAPAR, v.** : Sin. de **AMBNAR**. (Barceloneta.)
- TAPETES DE LES ENGINYES, f. pl.** : Lligaments, fets amb cordes, que uneixen el car i la pena d'una antena d'una barca de mitjana. (Blanes.)
- TAQUÍ, m.** : Bau que sosté el corredor de la barca. (Blanes.)
- TARTANA, f.** : Embarcació petita d'un sol pal i vela llatina. Ho solen ésser totes les embarcacions emprades per a la pesca i algunes petites embarcacions de cabotatge. (Cat., Bal., Val.)
- TASCÓ, m.** : 1. Peça de fusta amb què és subjectat el pal a l'enfognadura. (Cat., Bal., Val.)
2. Part inferior dels mastelers de forma quadrada per on s'ajunten amb els altres pals. (Cat., Bal., Val.)
- TAULA DE REFORÇ, f.** : Taula que es clava a la part exterior del buc de les embarcacions salvavides i d'esport, a l'objecte de reforçar la resistència del buc. (Barceloneta.)
- TAULES, f. pl.** : Les peces que en sentit horitzontal, és a dir, de proa a popa, vesteixen la part exterior de la barca. (Catalunya.)
- TENDEROL, m.** : Tros de xarperllera amb què els pescadors tapen el peix i els ormeigs mentre són a bord. (Sant Pol, Mataró.)
- TENSOR, m.** : Corda emprada per tivar una altra corda que hom creu fluixa. (Cat., Bal., Val.)
- TERÇ, m.** : Banc d'una barca que hi ha entre l'arborà i la barqueta. (Blanes.)
- TERCER, m.** : Tercer càrrec de la tripulació de la barca de pesca. Es cuida de les petites feines de bord, de comprar els queviures i coure el menjar. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- TERCERA, f.** : Taula tercera del buc de l'embarcació començant a calcular-les per l'orla. (Barceloneta, Vilanova.)
- TERCEROL, m.** : Ris tercer de la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- TERCIAIRE, m.** : Sin. de **TERCER**.
- TERNAL, m.** : Bussell o motor amb tres ulls i tres politges. (Cat., Bal., Val.)
- TERRAL, m.** : Terrassà, persona que no tracta amb el mar ni amb les seves indústries. (Vilanova.)
- TERREJAR, v.** : Navegar prop de terra. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- TESSAR, v.** : Tivar una corda, fer que es mantingui en tota la tivantor possible. (Cat., Bal., Val.)
- TESTA, f.** : Nivell de la coberta en el buc de l'embarcació. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- TIMÓ, m.** : 1. Additament exterior, a la part extrema de la popa de les embarcacions, destinat a donar-los la direcció. En les embarcacions petites el timó no és fix, i, quan es treu la barca d'en mar i es deixa a la platja, el patró se l'enduu a casa seva. (Cat., Bal., Val.)
2. Peça de fusta plana que s'aplica a la popa d'una embarcació. Serveix per a fer-la virar. Això s'aconsegueix mitjançant l'arjau en les embarcacions menors, i mitjançant la canya en les més grans.
- TIMONER, m.** : Mariner que es cui-

- da del maneig del timó. (Cat., Bal., Val.)
- TINGLADILLÓ, m.** : Obra viva de les embarcacions d'esport. Està formada per taules molt primes, molt lleugeres de pes i de molt poca resistència. (Barceloneta.)
- TINTER, m.** : Broc de fusta amb dues concavitats cilíndriques, a tall de saler d'ús domèstic. S'hi posa una mescla de mangre i aigua que serveix per a impregnar l'esponja amb què es mulla la nyinyola que s'usa per marcar fustes que s'han de serrar a les mestrances.
- TIRA, f.** : Corda d'un aparell per la qual aquest és estirat i se li fa fer moviment. (Barceloneta.)
- TIRANT, m.** : Sin. de NERVÍ. (Cat., Bal., Val.)
- TIRAR A PICO, v.** : Fer naufragar una embarcació.
- TIRAR LA SIRGA, v.** : Sin. de SIRGAR. (Costes de Llevant y de Ponent.)
- TIRAR PER LA BORDA, v.** : Tirar una cosa al mar llançant-la des d'una embarcació. (Cat., Bal., Val.)
- TOLDILLA, f.** : Part alçada de la coberta a popa. (Cat., Bal., Val.)
- TOPAR, v.** : Donar cops, amb el buc de la barca, a alguna roca o a algun altre objecte resistent. (Cat., Bal., Val.)
- TOPE, m.** : Vigia, mariner que en les embarcacions grans va a la cofa del pal major. (Cat., Bal., Val.)
- TOPINO, m.** : Punta del car. (Sant Pol.)
- TOQUIM o TOQUINO, m.** : Mena de cassoleta, en forma de mitja gla i de la grandària de mitja pinya de pi, que va fermada a la roda de popa dels cars de la matrícula de Lloret de Mar. Serveix per a reposar l'extrem inferior de les astes de les banderes que es porten en la processó que es fa per mar, la diada de Santa Cristina, des de Lloret de Mar al santuari. (Blanes.)
- TORN, m.** : Torn de forma ordinària portat a bord d'algunes barques dedicades a la pesca de la vaca per pujar l'ormeig a bord. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- TORRER, m.** : El que cuida que les faroles no interrompin mai llur funcionament. (Cat., Bal., Val.)
- TOTA LA VELA** : Sin. de RIS TERCEROL. (Mataró.)
- TRACA, f.** : 1. Sin. de SOBRECAL. (Roses, Cadaqués.) 2. Petit pal de fusta que es posa sota els bancs de la barca perquè els faci de puntal. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- TRACA SOTABANC, f.** : Peces de fusta horitzontals que corren al llarg d'un bastiment i l'interior de les quals està sota els bancs de coberta. (Blanes.)
- TRANCANELL, m.** : Taula de fusta que va clavada tot al volt del buc de les embarcacions. (Barceloneta.)
- TRANSATLÀNTIC, m.** : Embarcació de gran port que fa viatges d'Europa a Amèrica travessant l'Atlàntic.
- TRANSBORDAR, v.** : 1. Prendre per la lua. (Cat., Bal., Val.) 2. Canviar de bord; traspasar un carregament o una persona de bord d'una embarcació a bord d'una altra.

- TRANSPORT**, m. : Embarcació agregada a les esquadres de guerra que té per objecte transportar els queviures i vitualles que poden ésser conuenients.
- TRASCOLLAT**, m. : Sin. de ESCOLLAT. (Sant Pol.)
- TRAÇA**, f. : Aparell proveït d'un bussell i que va enfilat en una granera que hi ha en el car d'una antena d'una barca de mitjana que mira a proa (i en l'estrop de l'antena). Serveix per a córrer aquest amunt i avall de l'antena segons les necessitats de la vela durant la navegació. (Blanes.)
- TRAVESSIA**, f. : Trajecte seguit per una embarcació per anar d'un lloc a un altre determinat. (Cat., Bal., Val.)
- TREMPAR**, v. : Travessar la vela decantant-la per anar a la mala. (Costa de Llevant.)
- TREMUJA DEL TIMÓ** : Forat practicat en la popa d'un bastiment i on va enfilada la part superior i cilíndrica del timó. Inferiorment termina en la part superior del codast, i superiorment en la coberta del vaixell.
- TREURE**, v. : Operació que consisteix a apartar una embarcació del mar per deixar-la en terra. Es fa amb l'ajuda d'un palanquí i fent lliscar l'embarcació damunt de pals enseuats. Si es tracta d'embarcacions menors, el palanquí es mou a força de braços. Quan l'afer és treure embarcacions de la pesca de palangre, es fa ús d'una parella de bous; i, si es tracta de barques de mitjana, es fa ús d'argues, que es mouen a força de braços o mitjançant cavalls, com es feia a Malgrat en un temps en què eren molt abundoses les barques de mitjana. (Costa de Llevant.)
- TRENYINERA**, f. : Barca llarga i estreta moguda a força de rem, de construcció semblant a la del caro, però sense banyots, destinada especialment a la pesca de la trenyina. (Rosses.)
- TRINCAR**, v. : 1. Sin. de TESSAR. (Cat., Bal., Val.) 2. Fermar una vela amb la màxima força possible. (Cat., Bal., Val.)
- TRINQUET**, m. : El pal d'una embarcació més proper a popa. (Cat., Bal., Val.)
- TRINQUET POPER**, m. : El pal trinquet més proper a popa en les embarcacions que porten més d'un pal trinquet. (Cat., Bal., Val.)
- TRINQUETA**, f. : La vela més gran de les que van fermades al pal trinquet. (Cat., Bal., Val.)
- TRINQUETA VELÓ**, f. : Trinqueta de mida més gran que l'ordinària. (Cat., Bal., Val.)
- TRINQUETILLA**, f. : Vela flocc molt grossa hissada prop del pal trinquet. (Cat., Bal., Val.)
- TRIPULACIÓ**, f. : Conjunt de persones que componen la població habitual d'una embarcació.
- TRIPULANT**, m. : El que forma part de la tripulació d'una embarcació.
- TRIPULAR**, v. : Viure a bord d'una embarcació.
- TRISSES**, f. pl. : Sin. de DRISSES.
- TROMPA**, f. : Botzina de metall emprada pels petits velers per comunicar i fer-se sentir a distància. (Cat., Bal., Val.)

TROSSA, f. : Corda de les menes que va lligada a la manegüeta de l'orla. (Cat., Bal., Val.)

TROSSAR, v. : Sin. de TESSAR. (Blanes.)

TRUCAR, v. : Sin. de TOPAR. (Costes de Llevant i de Ponent.)

TUBET, m. : Petita eina emprada pel mestre d'aixa per reblar els claus de clavar les taules de les embarcacions. (Barceloneta.)

U

ULL, m. : Forat del bussell on hi ha la politja i pel qual es passa la corda. (Costes de Llevant i de Ponent.)

ULL DE POLL, m. : Nus destinat a unir dos caps. (Costes de Llevant i de Ponent.)

ULLAU, m. : Ullet del faixó de la vela, per on es passen els botafions. (Cat., Bal., Val.)

ULLET, m. : Sin. de ULLAU. (Costes de Llevant i de Ponent.)

UNGLA, f. : Part de l'àncora que forma punxa, per on es clava a la sorra o llot del fons. (Cat., Bal., Val.)

UNYA, f. : Extremitat, en forma de llança, d'una àncora. (Blanes.)

URGUI, m. : Torn, situat a la platja, destinat a treure les barques de l'aigua. (Cadaqués.)

V

VAGRA, f. : Sin. de MEDÍS. (Barceloneta.)

VAINA, f. : Doblec de la vorada de la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)

VAIVÉ, m. : I. Sin. de MAULLAR.

(Cat., Bal., Val.) 2. Moviment de babord a estribord fet per una embarcació, produït per efecte de les ones. (Cat., Bal., Val.)

VAIXELL, m. : Bastiment de vela o mogut a vapor. (Blanes.)

VANO, m. : I. Ornament d'una nau que consisteix en un marc ovalat col·locat a popa d'un bastiment. També n'hi ha de forma semicircular. Dins el vano va el nom del vaixell i matrícula, i, en algun cas, un parell d'escobencs. (Blanes.) 2. Sin. de GRUA. (Barceloneta.) 3. Sin. de CONXA. (Cat., Bal., Val.) 4. Sin. de ESTAMPA. (Eivissa.)

VAPOR, m. : Embarcació moguda a força de vapor.

VAPOR DE PASSATGE, m. : Embarcació moguda a vapor que, ultra ésser pròpia per a carregar mercaderies, està condicionada per a transportar passatgers.

VAPOR MERCANT, m. : Embarcació moguda a força de vapor, especialment destinada al transport de mercaderies.

VAQUERA, f. : Barca destinada a la pesca de la vaca, de forma igual a les emprades per a la pesca del bou, sols que són més petites. Solen tenir de 30 a 35 pams. (Costes de Llevant i de Ponent.)

VARADA, f. : L'acció de varar. (Blanes.)

VARAR, v. : Tirar una embarcació a l'aigua. (Cat., Bal., Val.)

VARENGUES, f. pl. : Taules de fusta horitzontals que corren al llarg d'un bastiment en l'interior de la bodega i a l'indret del pentoc. Són peces reforçadores. (Blanes.)

- VARETA**, f. : Verga un xic gruixuda, torçada al foc, que en les embarcacions fa de quaderna, substituïnt els medissos i les estameneres. (Barceloneta.)
- VASOS**, m. pl. : Són unes peces de fusta que protegeixen els calcs a banda i banda, a fi que el fregadís dels amants no els gastin. (Blanes.)
- VELA**, f. : Peça de teixit, de gran volum, que, junyida als pals i lligada amb cordes, hom encara al vent perquè hi bati i l'empenyi, imprimin així moviment a l'embarcació.
- VELA A LA BOVERA**, f. : Hissar la vela cap per avall, amb el car i la pena al capdamunt del pal, i l'espigó tocant a la coberta. S'hi sol posar, quan es pesca al bou, perquè la vela agafi més vent. (Vilanova.)
- VELA A LA COLLA**, f. : Portar la vela cargolada. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- VELA A LA MARROQUINA**, f. : Portar la vela tota plegada cap a proa. Id. id.
- VELA ALTA**, f. : Vela hissada a la part alta dels pals. (Cat., Bal., Val.)
- VELA AL TERÇ**, f. : Vela semblant, de forma, a la cangrea, sols que la boca va a parar prop del pal. (Cat., Bal., Val.)
- VELA BAIXA**, f. : Vela hissada a la part inferior dels pals, prop de la coberta. (Cat., Bal., Val.)
- VELA DE CAPA**, f. : Qualsevol de les veles emprades per capejar un temporal, que solen ésser la major i la messana. (Cat., Bal., Val.)
- VELA DE MARTELL**, f. : Vela escapçada per un puny. (Cat., Bal., Val.)
- VELA DE RESPECTE**, f. : Vela resistent i molt gruixuda, sols emprada en casos de perill. (Cat., Bal., Val.)
- VELA DE SACS**, f. : Vela emprada sense estar encara ben acabada. (Cat., Bal., Val.)
- VELA D'ESTAI**, f. : Vela que va hissada a l'estai. Pren el nom de l'estai on va hissada. (Cat., Bal., Val.)
- VELA DE TALLANT**, f. : Vela en forma de triangle. (Cat., Bal., Val.)
- VELA ESPIGADA**, f. : La vela que té el puny superior acabant amb un angle molt pronunciat. (Cat., Bal., Val.)
- VELA LLATINA**, f. : Vela de forma completament triangular. (Cat., Bal., Val.)
- VELA QUADRA**, f. : Tota vela de forma trapezoidal. (Cat., Bal., Val.)
- VELA SIMADA**, f. : Vela tota plegada cap a popa. (Costa de Llevant.)
- VELA TOMBADA**, f. : Vela tombada damunt l'antena. (Costa de Llevant.)
- VELATXO ALT**, m. : Vela quadrada d'una pollacra goleta. Va inserida, superiorment, a la verga del mateix nom, i, inferiorment, a la verga de velatxo baix. (Blanes.)
- VELATXO BAIX**, m. : Vela quadrada d'una pollacra goleta. Va inserida, superiorment, a la verga del mateix nom, i, inferiorment, a la verga de trinquet. (Blanes.)
- VELEJAR**, v. : Navegar a la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- VELER**, m. : 1. Embarcació que es belluga mitjançant l'auxili

- de les veles. (Cat., Bal., Val.)
 2. Ofici annex al mestre d'aixa. El veler es dedica a fabricar veles i a proveir les embarcacions de cordes i tot altre element. (Cat., Bal., Val.)
- VENOLERA, f. : Receptor giratori d'aire, que s'encara sempre al vent i que va empalmat a un tub que va a parar a les cambres interiors de les embarcacions per renovar-ne l'aire. (Cat., Bal., Val.)
- VENTRERA, f. : Corda que lliga el botoló a la roda. (Costes de Llevant i de Ponent.)
- VENTS, m. pl. : Cordes que van, des dels extrems del botoló i botafora d'una barca de mitjana, a proa i popa respectivament. Serveixen per a sostenir els pals al buc. Van proveïts d'aparells de bussells i aranyes per a posar-los tívants. (Blanes.)
- VERDUGUET, m. : Bordó que rodeja el buc de les embarcacions majors, arran de la coberta. (Cat., Bal., Val.)
- VERGA, f. : La perxa entravessada en els pals dels bastiments de gàbies i de crusetes. Serveix per a fermar veles de contorn quadrat. (Blanes.)
- VERGA DE GÀBIA, f. : La inferior de les dues vergues inserides en el masteler de gàbia d'un bergantí rodó. (Blanes.)
- VERGA DE GONETE, f. : La vela inserida en la part inferior del masteler de gonete. (Blanes.)
- VERGA DE TRINQUET, f. : La inserida en el pal trinquet d'un veler. (Blanes.)
- VERGA DE VELATXO ALT, f. : La superior de les dues vergues inserides en el masteler de velatxo d'un veler. (Blanes.)
- VERGA DE VELATXO BAIX, f. : La inferior de les dues vergues inserides en el masteler de velatxo d'un veler. (Blanes.)
- VERGA SOBREGONETE, f. : La vela inserida en la part superior del masteler de gonete. (Blanes.)
- VETA, f. : 1. Corda molt gruixuda i resistent. (Costes de Llevant i de Ponent.) 2. Tota corda emprada en l'embarcació. (Blanes.)
- VIA, f. : Part de l'estai de floc on corre el carril de garrutxos de les veles floc. (Cat., Bal., Val.)
- VIA D'AIGUA, f. : Forat, fet en l'obra viva d'una embarcació a causa de qualche incident, pel qual penetra l'aigua dintre el buc. (Cat., Bal., Val.)
- VIGIA, m. : Mariner que des de la cofa vigila l'horitzó. (Cat., Bal., Val.)
- VIRAR, v. : Torçar una embarcació la direcció que seguia, descrivint un angle pronunciadíssim. (Cat., Bal., Val.)
- VIRAR EN RODÓ, v. : Virar donant l'embarcació quasi una volta sobre ella mateixa per desfer el camí fet. (Cat., Bal., Val.)
- VIRAR PER AVANT, v. : Fer un viratge sense deixar d'anar endavant en la direcció que es porta i descrivint un gran semicercle. (Cat., Bal., Val.)
- VITRE, m. : Teixit especial per a la fabricació de veles. (Barceloneta.)
- VOGAR, v. : Sin. de REMAR. (Cat., Bal., Val.)
- VÒGIT, m. : Torn gros usat per treure embarcacions de l'aigua. Avui ha caigut en desús : en lloc seu s'empren procediments mecànics. (Vilanova.)

VOGUERA, f. : Peça de fusta on, en la part que toca a l'orla, va la falca, i que té per objecte reforçar l'aguant d'aquesta. (Barceloneta.)

VOLANDERA, f. : Petita planxa rodona d'aram, emprada pel mestre d'aixa per reblar els claus, també d'aram, que clava al tingladillo de les embarcacions d'esport. (Barceloneta.)

VOLANT, m. : 1. Sin. de MENJAVENTS. (Barceloneta.) 2. Quart carrec de la tripulació d'una barca pesquera. No té cap feina pròpia i exclusiva. La seva missió és la d'ajudar els altres tres tripulants en llur feina quan el necessiten. (Costes de Llevant i de Ponent.)

VOLTA DE CIGALA, f. : Lligada especial que es fa al ruixó quan es tira en un fons fangós i es tem que hi pot quedar enganxat. (Costes de Llevant i de Ponent.)

VOLTA DE RASON, f. : Lligada que es fa amb l'àncora quan es tira amb corda i no amb cadena, com generalment es sol fer. (Cat., Bal., Val.)

VOLTEJAR, v. : Navegar fent grans zig-zags, per poder guanyar la costa, quan bufa un vent fort i desfavorable. (Costes de Llevant i de Ponent.)

X

XABEC, m. : Bastiment molt rar en la navegació. El buc té la proa molt llançada i la popa més alta que el restant del bastiment, amb reminiscències dels castells dels antics galions. Respecte a l'arbora-

dura, porta tres pals : un a proa tirat endavant, un al mig, vertical, i un a popa com l'arbre de la mitjana d'un falutx; un botaló a proa i una botafora a popa. El velam consta d'una pollacra, dues mestres i una mitjana. Són bastiments que fan el tràfic de cabotatge. (Blanes.)

XAFALDET, m. : Cap per a amarrar les veles de gàbia, etc. (Cat., Bal., Val.)

XAICA, f. : Sin. de BUSSI. (Blanes.)

XALANA, f. : Embarcació de riu, de fons molt pla i proa molt aguda. Sols hi caben quatre o cinc persones, i té molta propensió a abocar-se. (Cat., Bal., Val.)

XAMBEQUÍ, m. : Xabec petit. (Cat., Bal.)

XANAR, v. : Afluixar la vela. (Costes de Llevant i de Ponent.)

XATA, f. : Sin. de BARCASSA.

XAVETA, f. : Clàvia de la clau que ferma l'arbre al banc d'arborar. (Costa de Llevant.)

XICOT, m. : Corda molt gruixuda. (Cat., Bal., Val.)

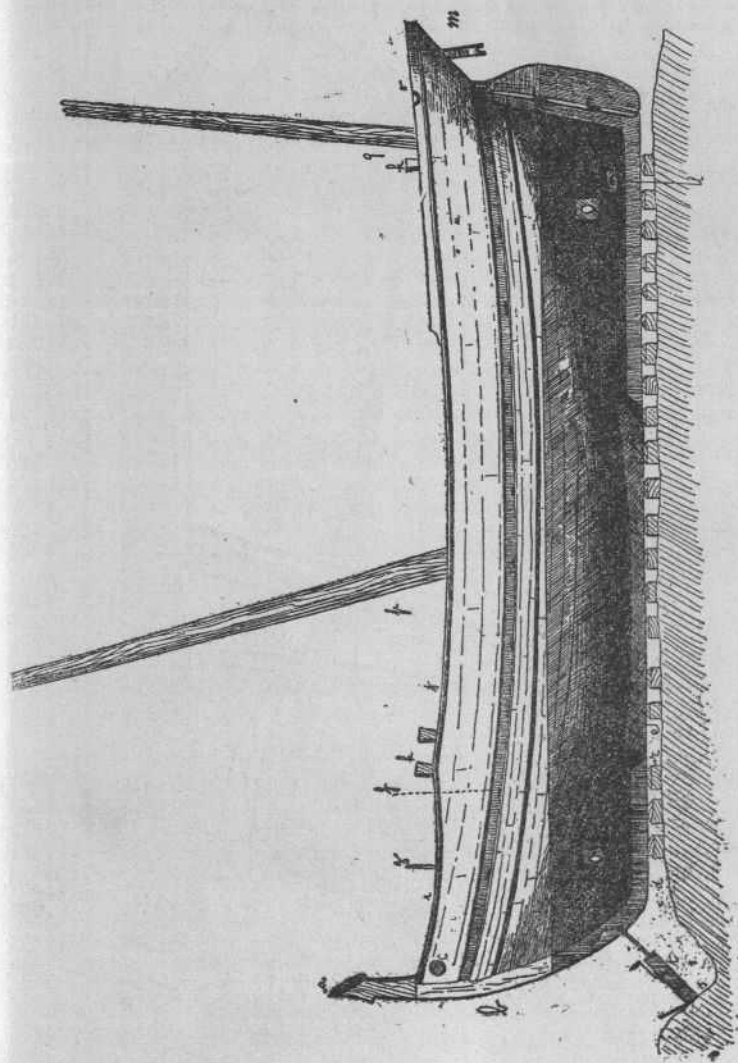
XINXORRO, m. : Sin. de IUIÚ.

XIQUERO, m. : Part de la bodega destinada a corral quan es transporta bestiar. (Cat., Bal., Val.)

XULLAU, m. : Forcat de proa d'una barca gran. (Costes de Llevant i de Ponent.)

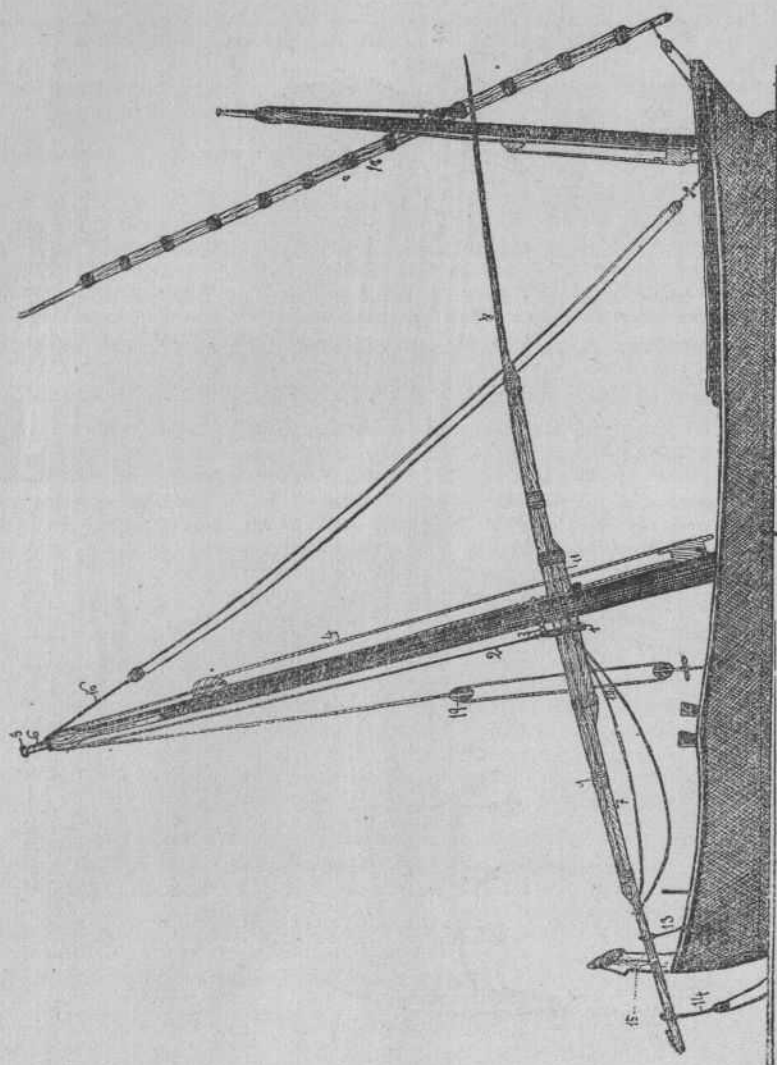
XUMASSERA, f. : Queixal de l'orla d'algunes barques per a encaixar-hi el rem. Hi ha moltes barques que en lloc de xumacera porten escàlam. (Cat., Bal., Val.)

XUNXO, m. : Baga de ferro que subjecta els pals femelles als pals mascles. (Cat., Bal., Val.)

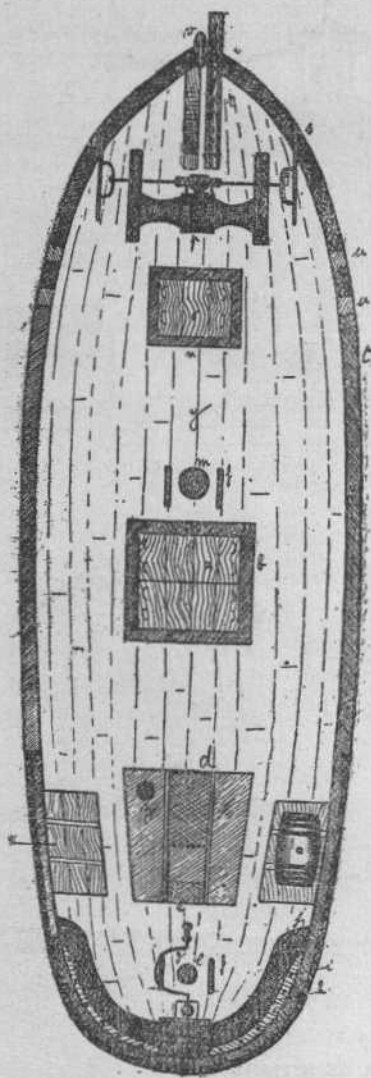
BARCA DE MITJANA

a. Cap de mort. — *b.* Roda de proa. — *c.* Escobenc. — *d.* Rumbo. — *e.* Escobes. — *f.* Ambons. — *g.* Escàlem.
 — *h.* Bitons. — *i.* Escollat. — *j.* Bataiola. — *k.* Dui. — *m.* Portella. — *n.* Orla. — *o.* Escobenc de popa. — *p.* Pal
 mestre. — *q.* Pal de la mitjana. — *r.* Pal. — *s.* Sot. — *t.* Grill.

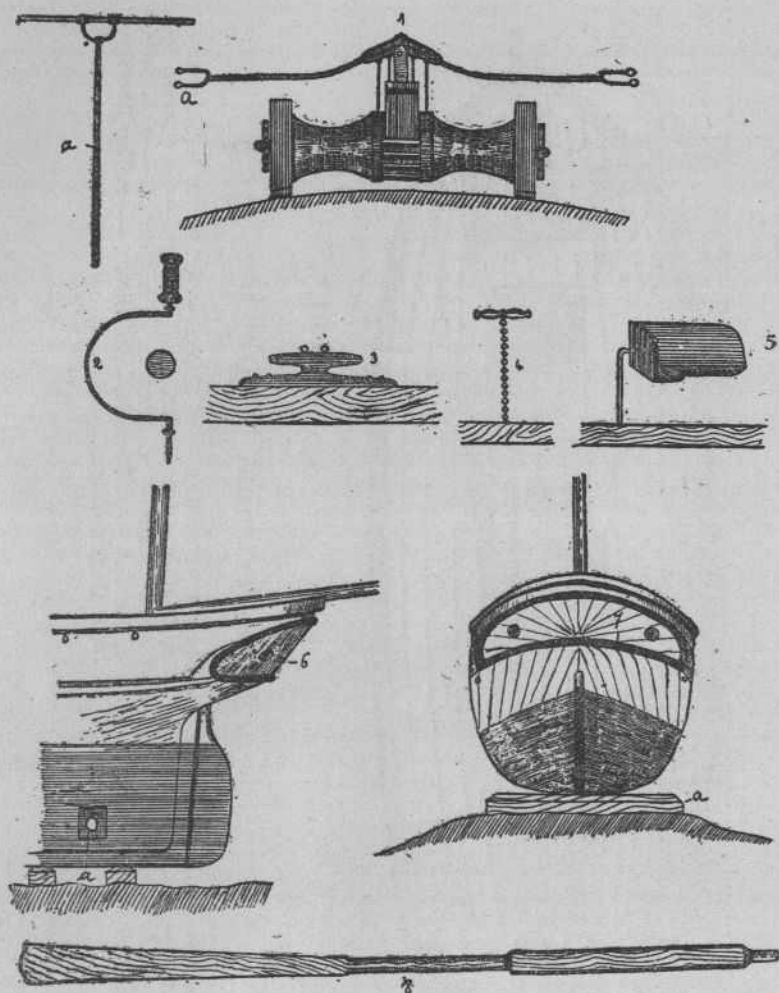
BARCA DE MITJANA

1. Estrop. — 2. Amants. — 3. Anell. — 4. Guindareses. — 5. Galeta. — 6. Espigó. — 7. Car. — 8. Pena.
 — 9. Tapetes de les enginyes. — 11. Quinelca. — 12. Trava. — 13. Orsapop. — 14. Davant. — 15. Lubaix.
 — 16. Corona. — 18. Antena de la mitjana. — 19. Cúrrics de brandar.

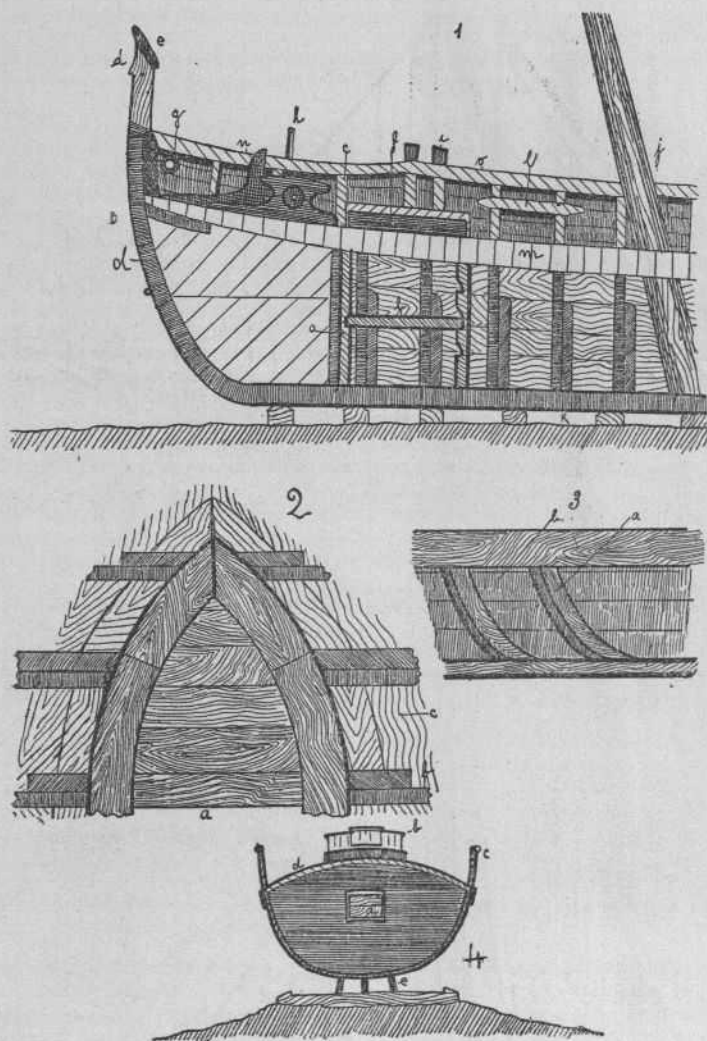
BARCA DE MITJANA

a. Quarters. — *b.* Escotilla. — *c.* Corredera de la cambra. — *d.* Bolou. — *e.* Lloc de la bitàcola. —
f. Manegucta. — *g.* Canya del timó. — *h.* Cliviller. — *i.* Clivilla. — *j.* Galliner. — *k.* Quarter. —
l. Arbre o pal de la mitjana. — *m.* Arbre o pal mestre. — *n.* Escotilla. — *o.* Quarter. — *p.* Molinet.
 — *q.* Manxés del molinet. — *r.* Butiol. — *s.* Escollat. — *t.* Bataiola. — *u.* Bitons. — *v.* Cap de mort.
 — *z.* Bomba d'aigua.

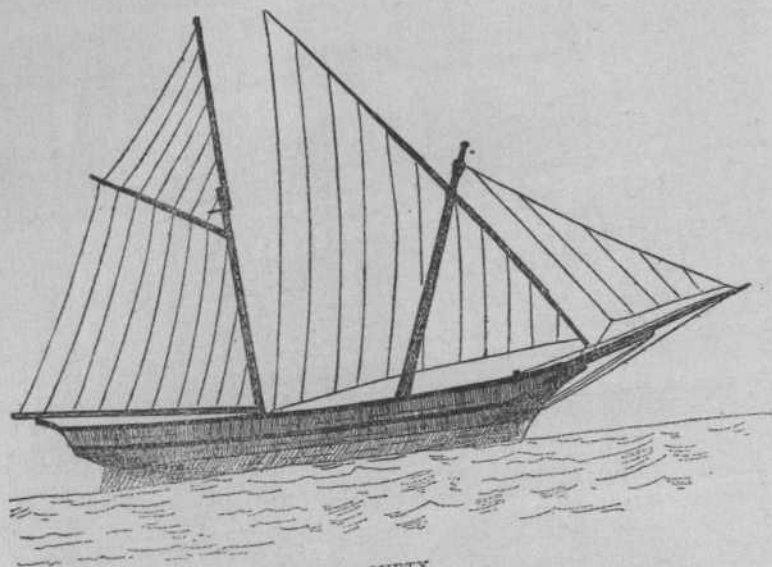
BARCA DE MITJANA

1. Molinet. (a, Manxes del molinet.) — 2. Canya del timó. — 3. Manegüeta. — 4. Casanell. — 5. Fanalera. — 6. Popa de dos cossos. — 7. Vano. (a, Pal.) — 8. Rem de trenta quatre pams.

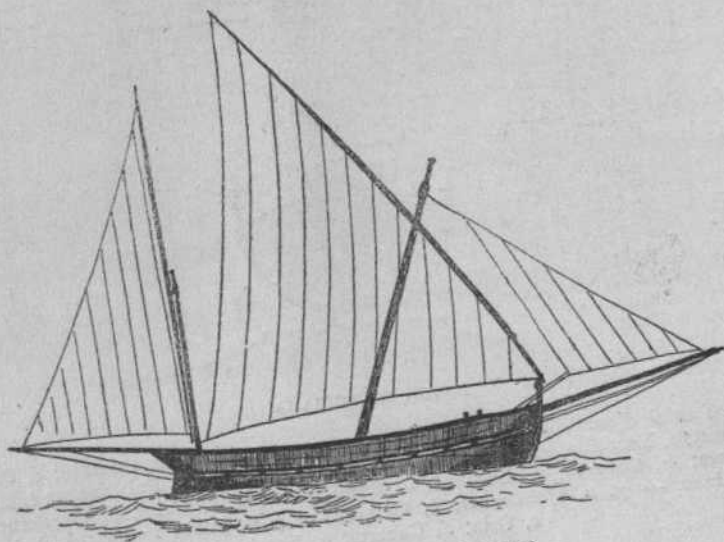

BARCA DE MITJANA

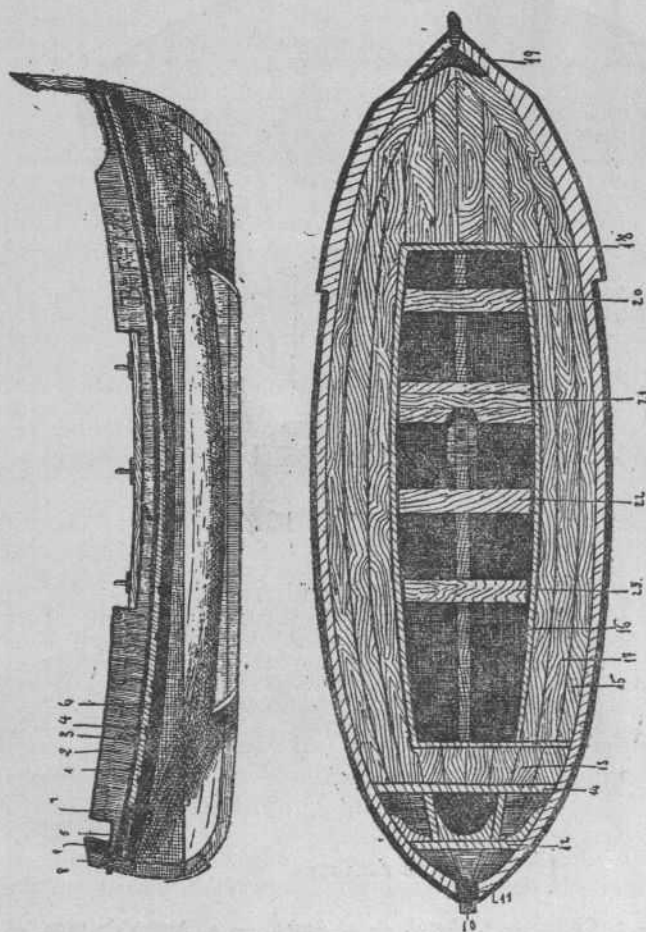
1. *a*, Puntal d'escotilla; *b*, Bancassa; *c*, Escalamots; *d*, Roda de proa; *e*, Cap de mort; *f*, Escotilla; *g*, Escobenc; *h*, Escàlem; *i*, Bitons; *j*, Pal mestre; *l*, Manegueta; *m*, Coberta; *n*, Escollat; *o*, Bataiola. — 2. *a*, Paiol; *b*, Quadernes; *c*, Caixes. — 3. *a*, Quadernes; *b*, Caixes. — 4. *a*, Porta reclam; *b*, Bolou; *c*, Orla; *d*, Coberta; *e*, Escobes.

QUETX

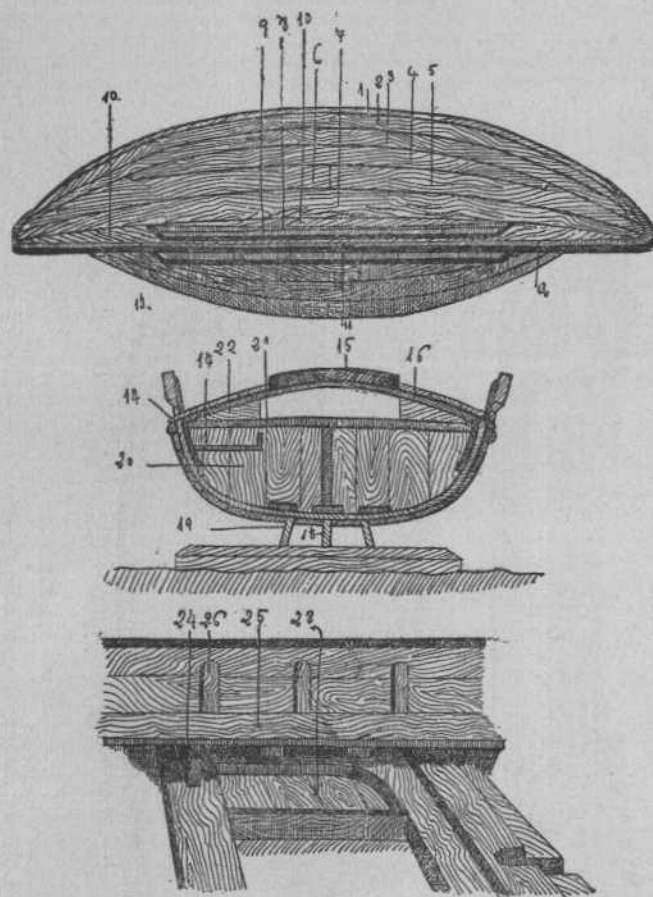

BARCA DE MITJANA O FALUTX

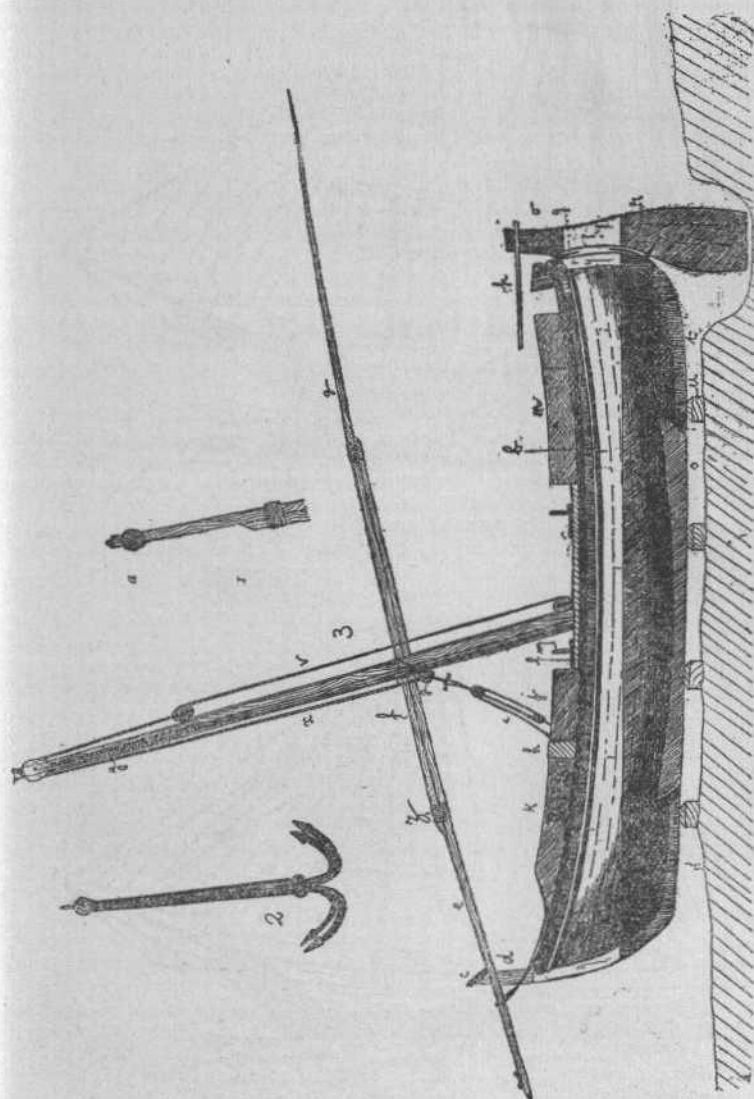
BARCA DE PALANGRA

1. Ambonet. — 2. Buguera. — 3. Regala. — 4. Imbornals. — 5. Escollat de popa. — 6. Cinta. — 8. Roda. — 9. Contraroda. — 10. Roda. — 11. Contraroda. — 12. Tàlem de popa. — 13. Senó. — 14. Barres del senó. — 15. Clau o tapa regala. — 16. Fileret. — 17. Ambó. — 18. Tàlem de proa. — 19. Escollat. — 20. Proer. — 21. Arborà. — 22. Terç. — 23. Banqueta.

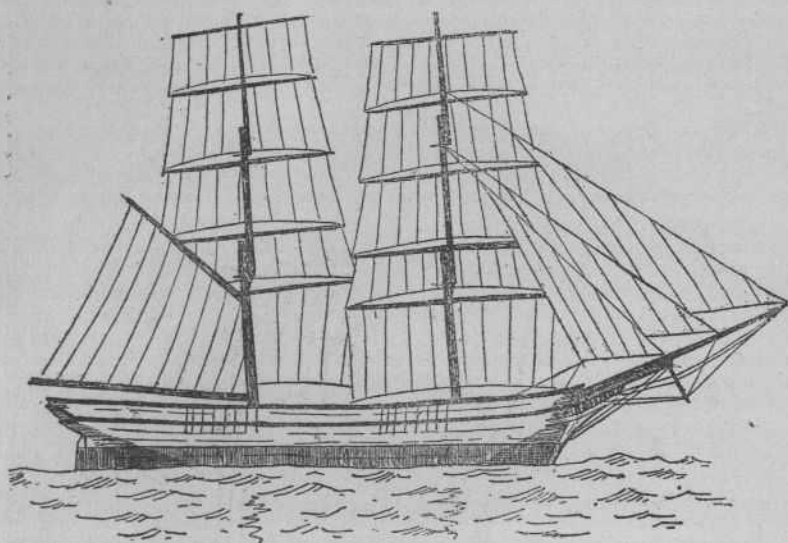
BARCA DE PALANGRA

1. Buguera. — 2. Cinta. — 3. Bocal. — 4. Ambó. — 5. Ambó de proa. — 6. Ambó de popa. — 7. Arrambà d'escoba. — 8. Escoba. — 9. Pastell. — 10. Paraia. — 11. Quilla. — 12. Gaó de proa. — 13. Gaó de popa. — 14. Clau o tapa regala. — 15. Tàlem de proa. — 16. Barrot. — 17. Davantalet de calaix. — 18. Quilla. — 19. Escobes. — 20. Mamparo. — 21. Banc de proa. — 22. Tac de corredor. — 23. Davantalet de calaix. — 24. Tac de corredor. — 25. Corredor. — 26. Escàlems.

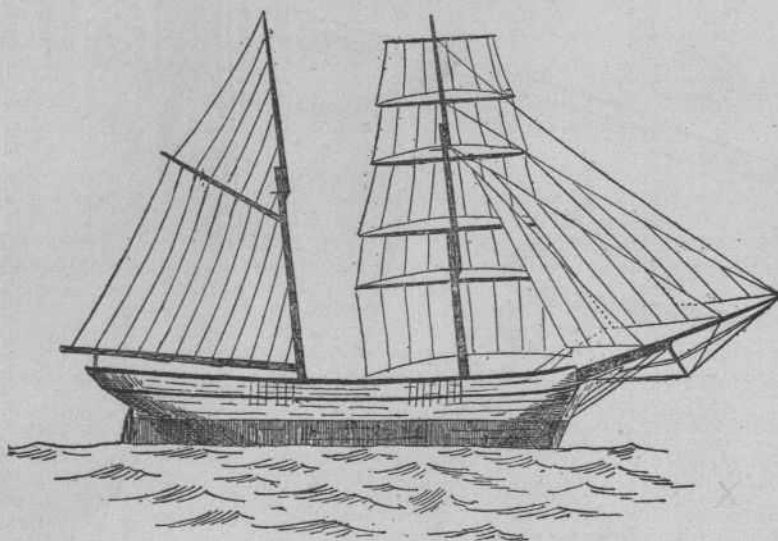

BARCA PESCADORA

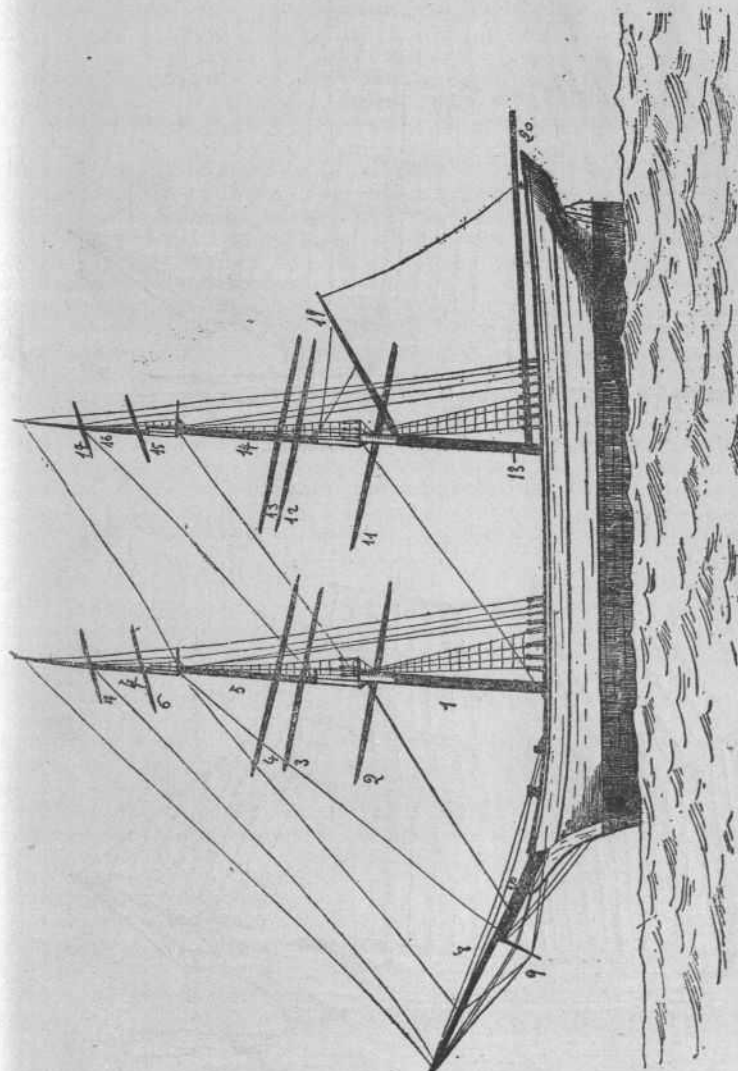
1. Car (antena). (a, Barrilet.) — 2. Ruixó. — 3. b, Regala; c, Cap de mort; d, Roda de proa; e, Car; f, Antena; g, Pena; h, Macarró; i, Trossa; j, Falca; l, Escalamera; m, Escàlem; k i n, Falques; o, Timó; p, Arjau; q, Fenella; r, Gòndol; s, Escobes; t, Quilla; u, Pal; v, Drisses; x, Amant; y, Arbre; z, Enginyes.

BERGANTÍ RODÓ

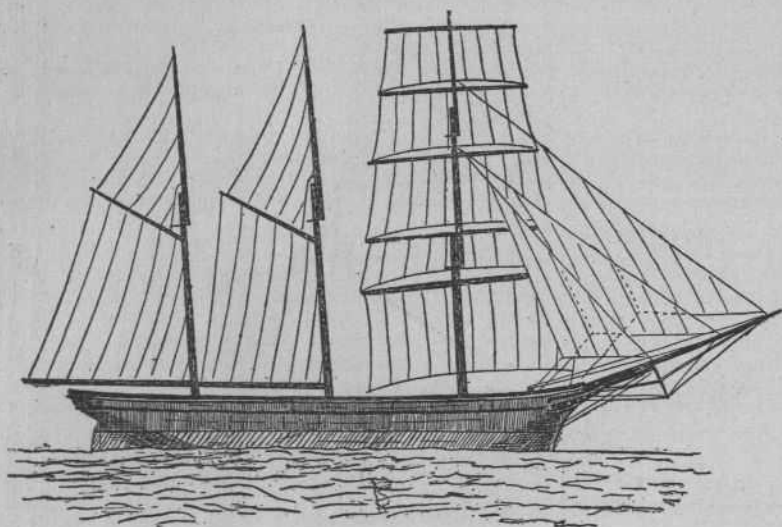

BERGANTÍ GOLETA

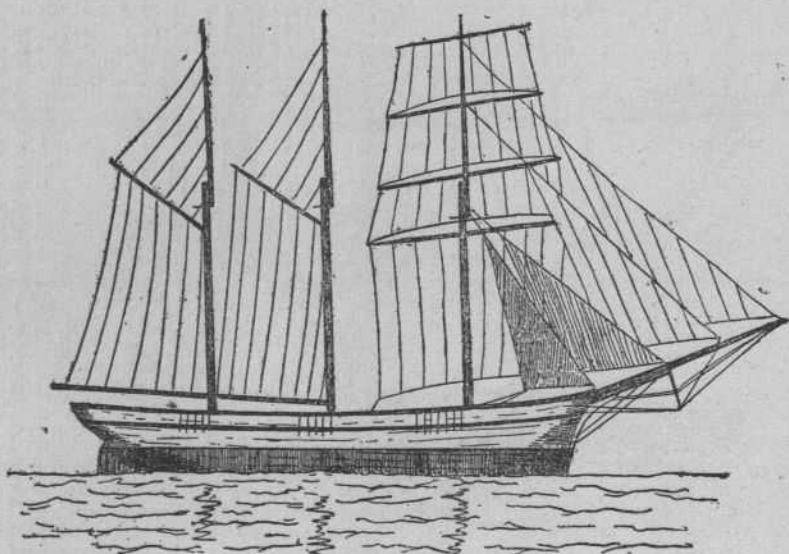

BERGANTÍ RODÓ

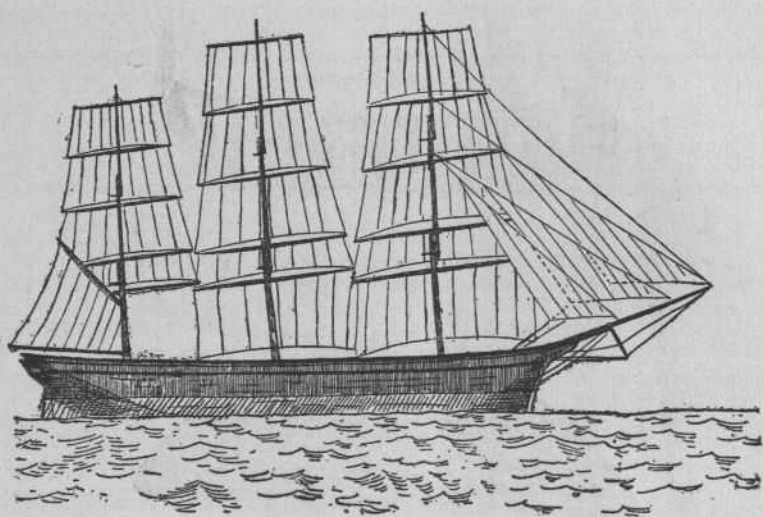
1. Pal trinquet. — 2. Verga de trinquet. — 3. Verga de velatxo. — 4. Masteler de juanete. — 5. Masteler de velatxo. — 6. Verga de juanete. — 7. Verga de sobrejuanete. — 8. Botalló de foc. — 9. Moc. — 10. Bauprés. — 11. Verga major o seca. — 12. Verga de gàbia. — 13. Pal major. — 14. Masteler de gàbia. — 15. Verga de juanete. — 16. Masteler de juanete. — 17. Verga sobrejuanete. — 19. Verga de cangreja. — 20. Botavara rastrera.

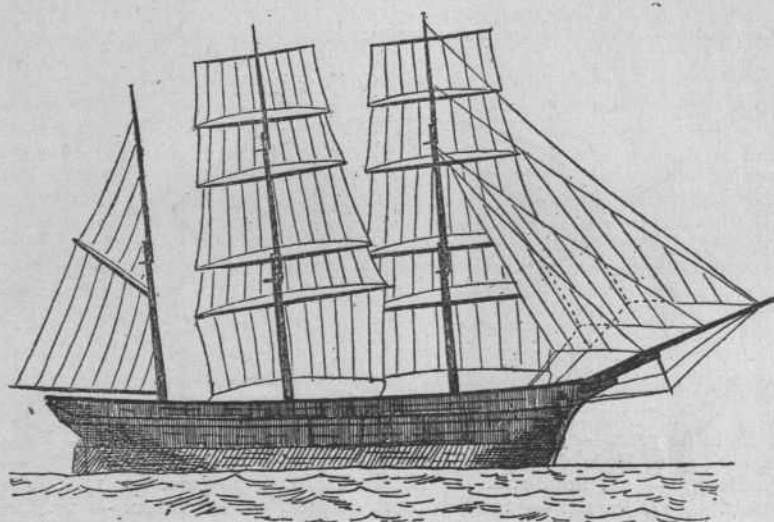
BERGANTÍ GOLETA DE TRES PALS

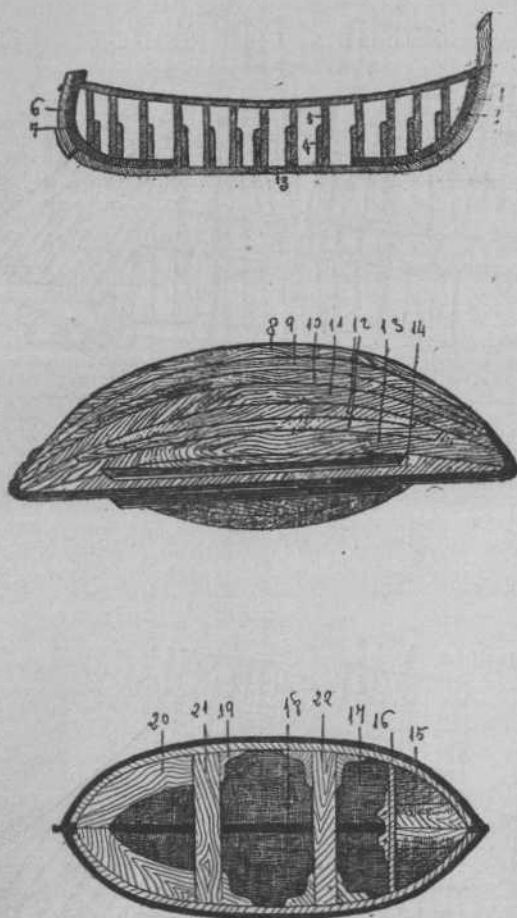
GOLETA DE TRES PALS

FRAGATA

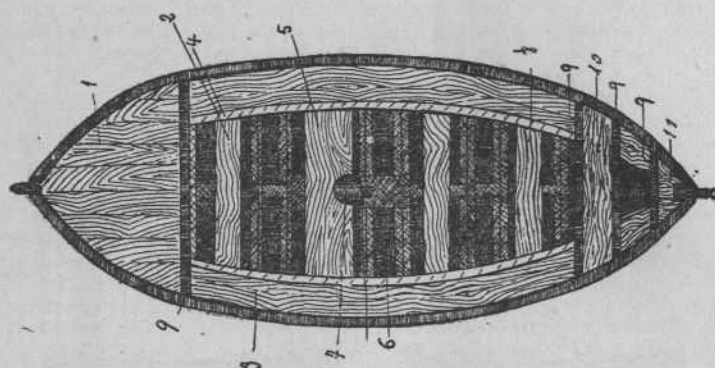

BRICBARCA

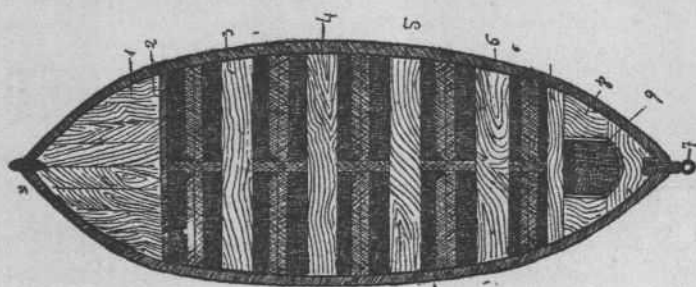
BUSSI

1. Roda de proa. — 2. Contraroda. — 3. Quilla. — 4. Medís. — 5. Estamenera. — 6. Roda de popa. — 7. Contraroda. — 8. Sola. — 9. Cinta. — 10. Bocal. — 11. Sotabocal. — 12. Ambons amb puntera. — 13. Sobreparaia. — 14. Paraia. — 15. Tapament de proa. — 16. Tàlem. — 17. Cliviller. — 18. Quilla. — 19. Corbatons. — 20. Bancada. — 21. Banc de popa. — 22. Banc de proa.

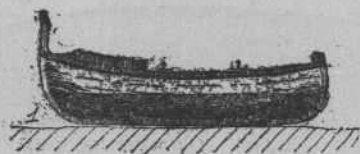
LLAGUT

1. Dalt de proa o sobreproa. — 2. Proer. — 3. Corredor. — 4. Fileret. —
 5. Arborà. — 6. Paramola. — 7. Canal. — 8. Banqueta. — 9. Tàlem. —
 10. Senó. — 11. Quadro de popa.

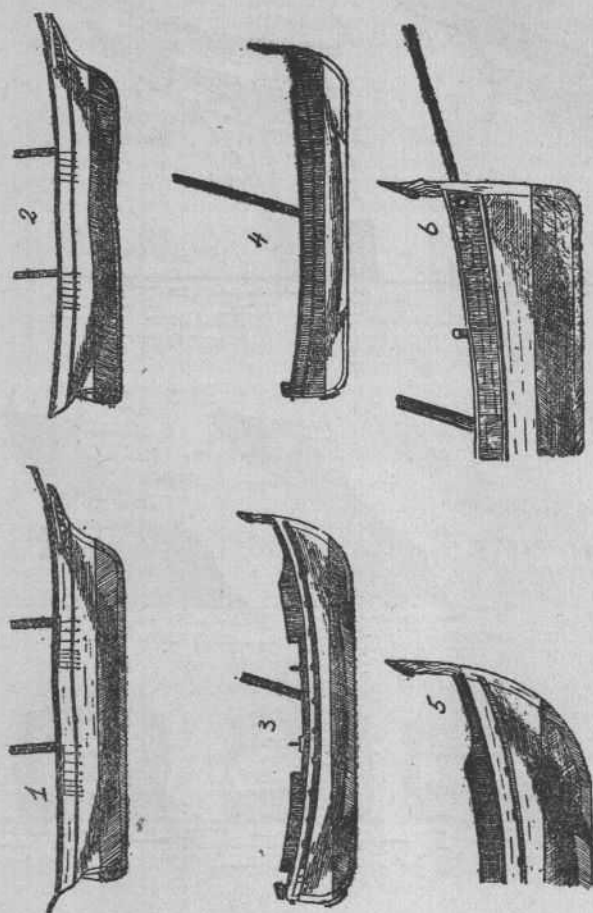
CARO

1. Sobreproa. — 2. Tàlem. — 3. Banc de proa. — 4. Banc del mig. —
 5. Banc del terç. — 6. Banc de popa. — 7. Gòndol. — 8. Banqueta. —
 9. Paiol.

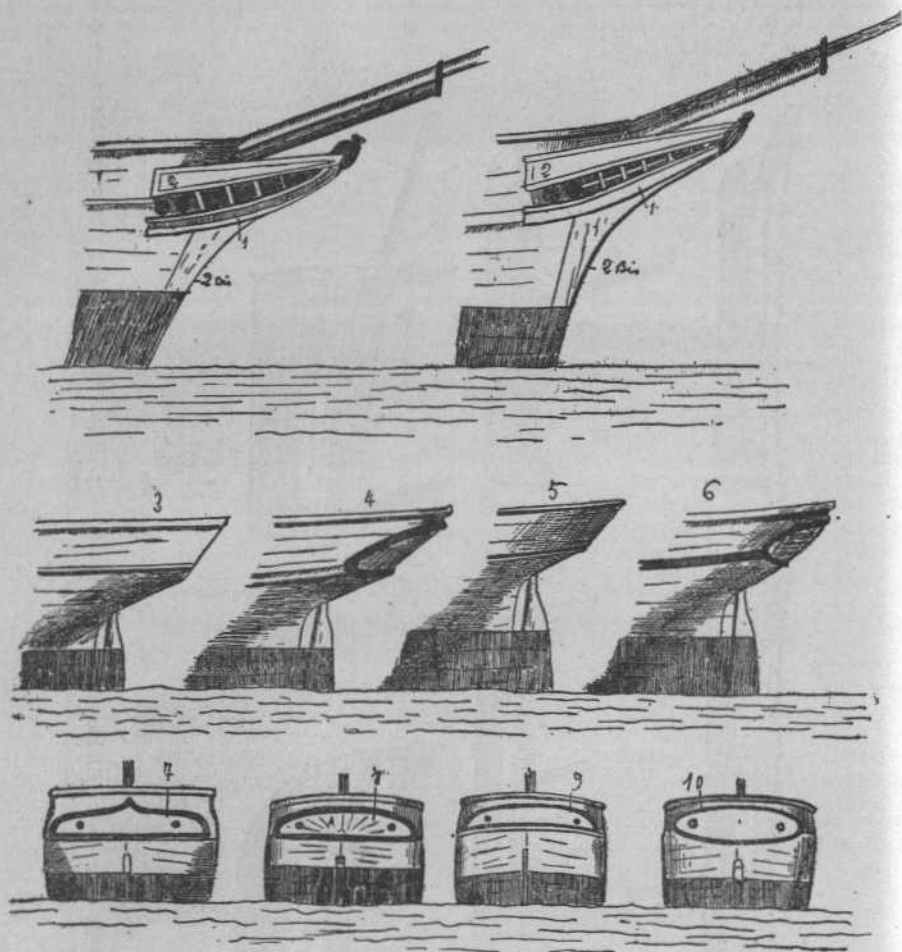
EMBARCACIONS

1. Bussí. — 3, 4, 5 i 6. Bots. — 7 i 8. Llanxes.

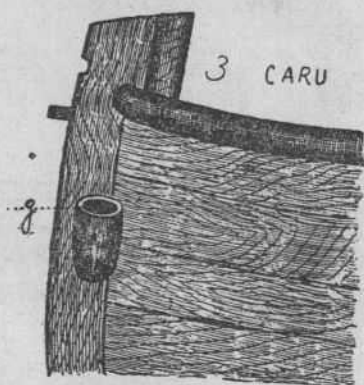
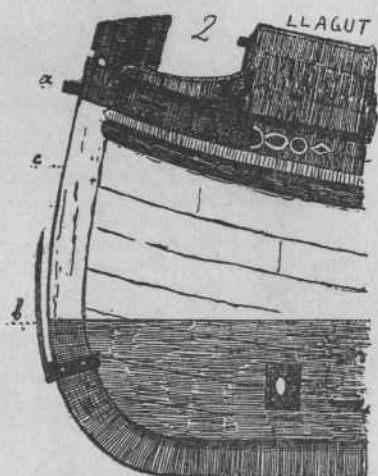
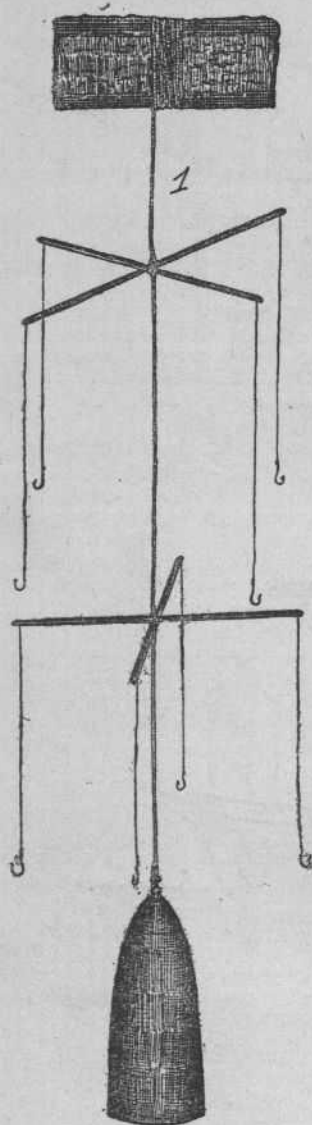
EMBARCACIONS

1. Bastiment caigut de cinta. — 2. Embarcació quebrantada. — 3. Barca rellevada de cinta o curvatura. — 4. Barca molt tirada de cinta. — 5. Proa llançada. — 6. Proa recollida.

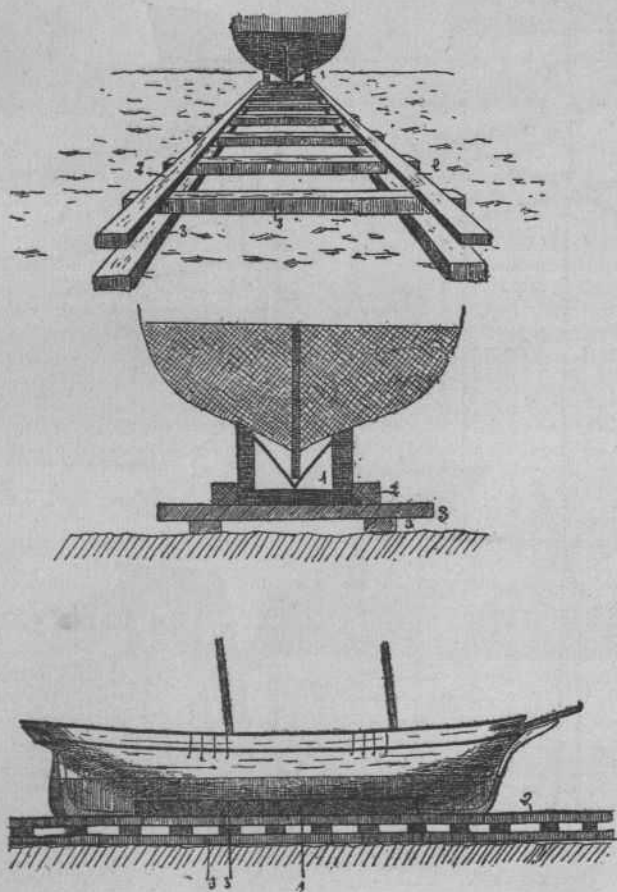

BASTIMENTS

1. Masqueta. — 2. Ganya. — 2 bis. Roda. — 3. Popa de quadro. — 4 i 6. Popa de dos cossos. — 5. Popa rodona. — 7, 8, 9 i 10. Vanos.

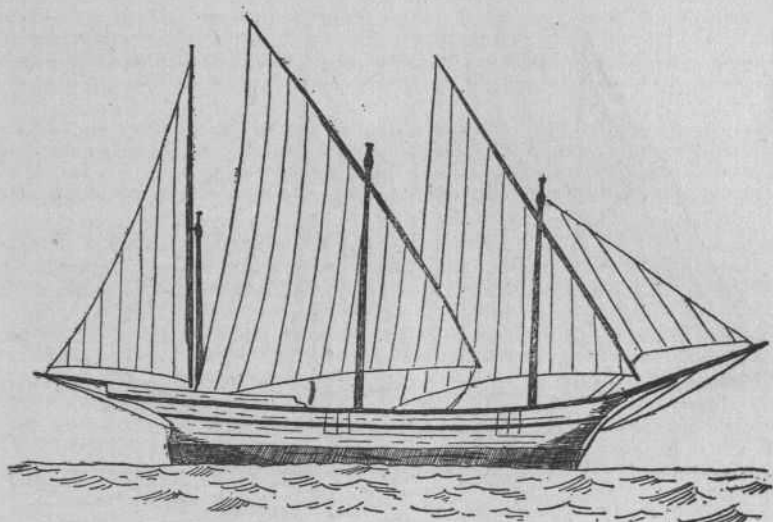

1. Volantí. — 2. Llagut. (*a*, Gòndol; *b*, Agulla; *c*, Roda de popa.) — 3. Caro. (*g*, Toquim.)

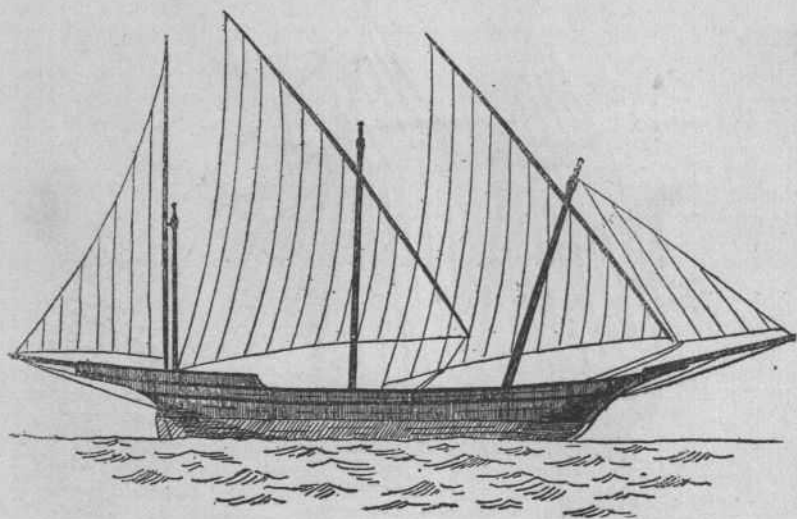

LLANÇAMENT D'UN VAIXELL

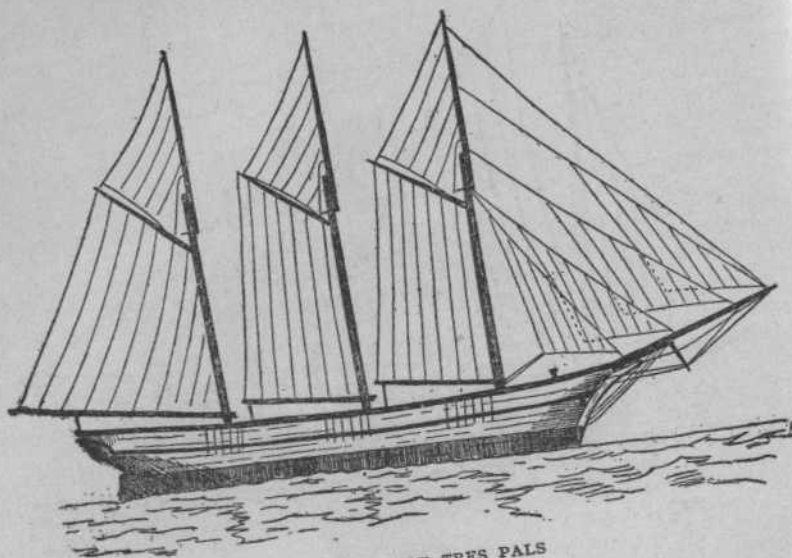
1. Anguila. — 2. Guia. — 3. Escala.

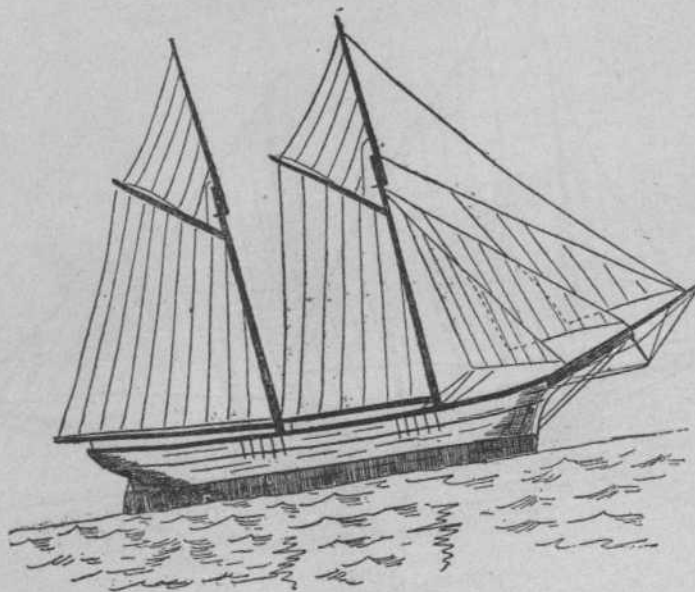
MÍSTIC

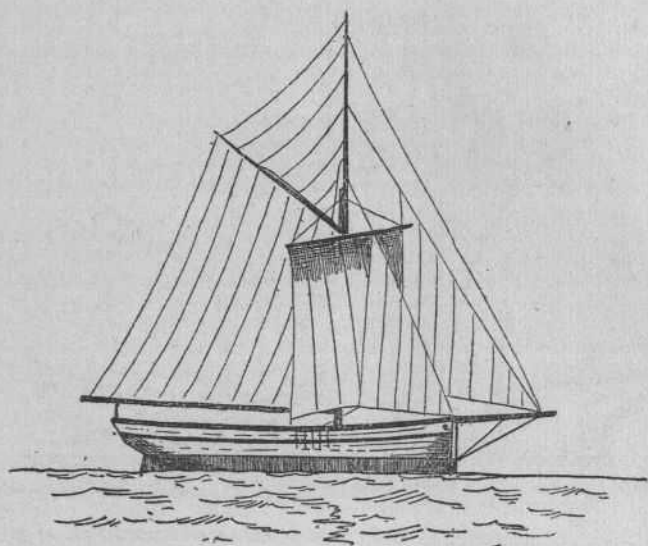
XABEC

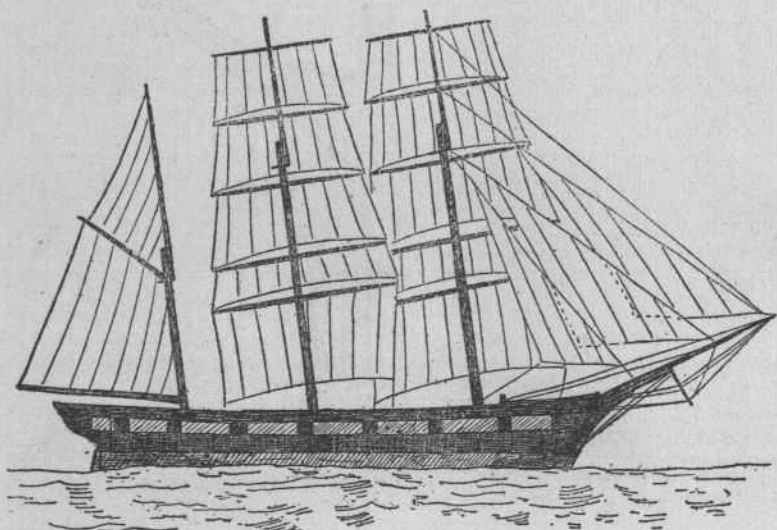
PAILEBOT DE TRES PALS

PAILEBOT

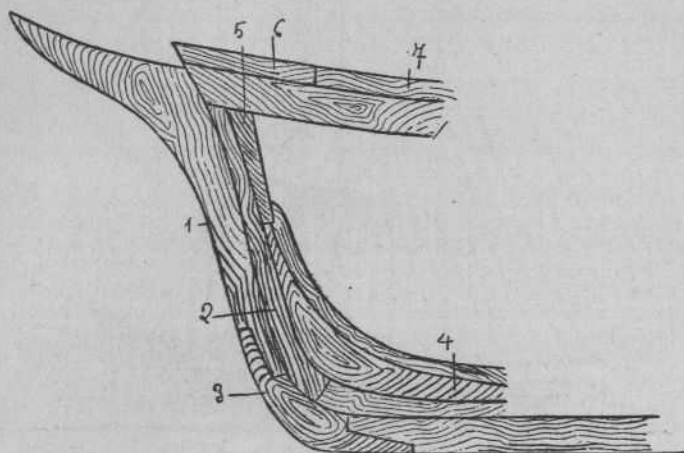
BALANDRA

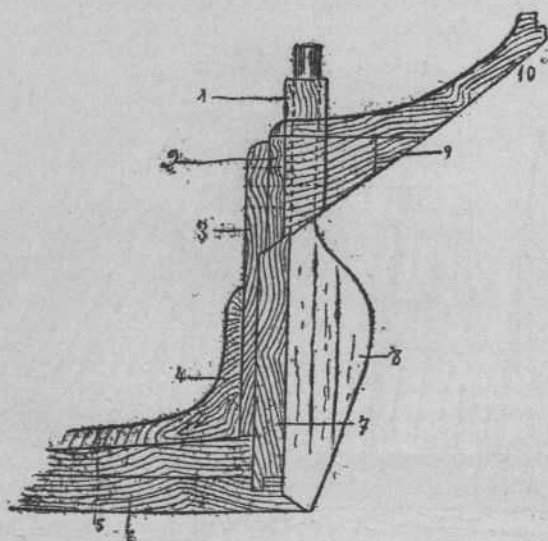
POLLACRA BARCA

But. de Dialect.

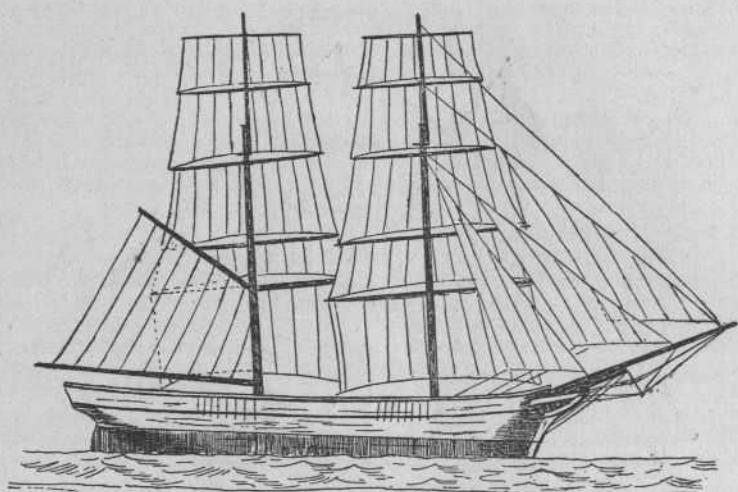
POLLACRA GOLETA

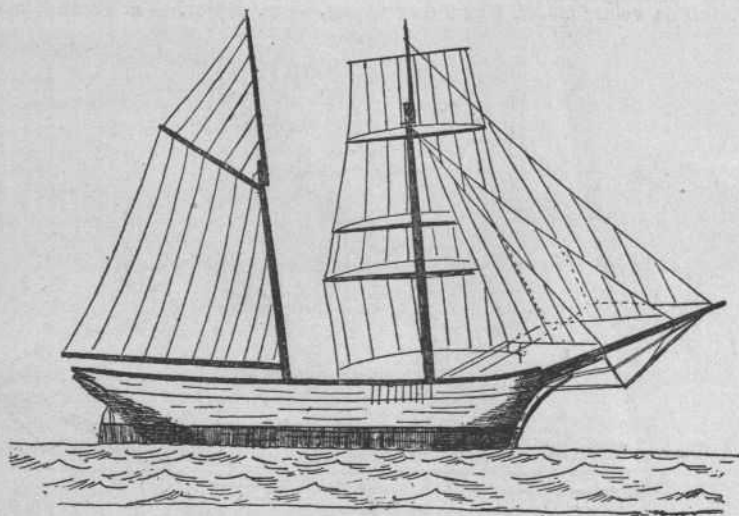
1. Roda. — 2. Contraroda. — 3. Peu de roda. — 4. Paramitjal. — 5. Apòstol. — 6. Jaient. — 7. Traca.

1. Tremuja del timó. — 2. Dragant vertical. — 3. Contraroda. — 4. Corba coral. — 5. Sobrequilla. — 6. Quilla. — 7. Codast. — 8. Timó. — 9. Dragant horitzontal. — 10. Gambota.

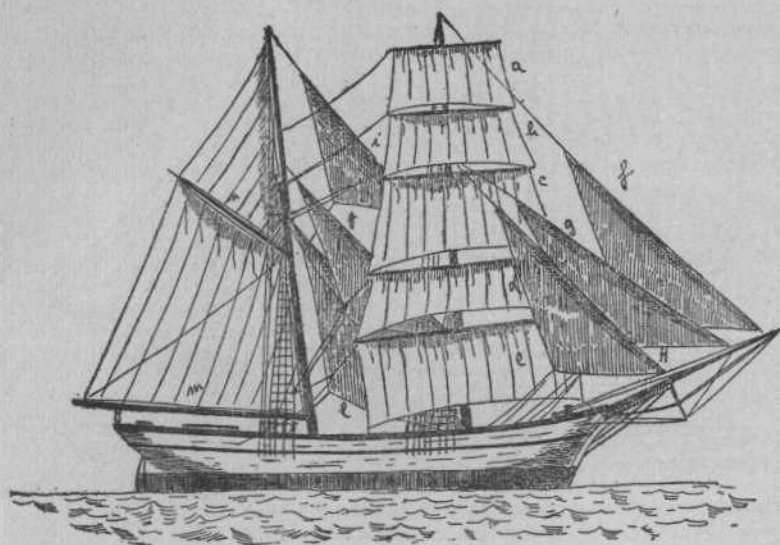

POLLACRA O POLLACRA RODONA

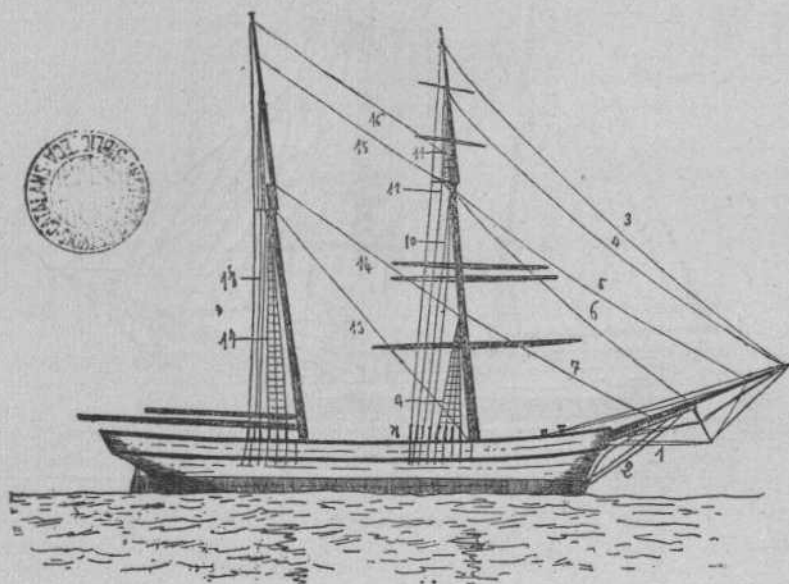

POLLACRA GOLETA

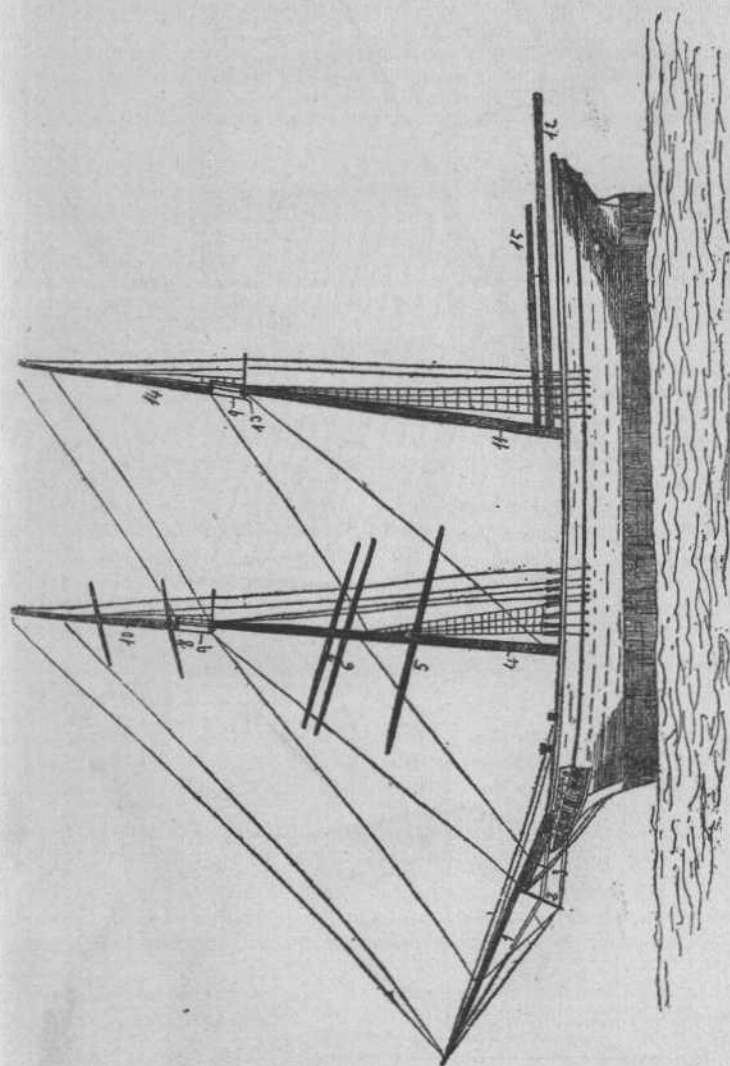
POLLACRA GOLETA

a. Sobrejuanete. — *b.* Juanete. — *c.* Velatxo alt. — *d.* Velatxo baix. — *e.* Trinquet. — *f.* Pitifloc. — *g.* Contrafloc. — *h.* Floc. — *i.* Estrai de juanete. — *j.* Estrai de velatxo. — *k.* Estrai de trinquet. — *m.* Major. — *n.* Escandalosa.

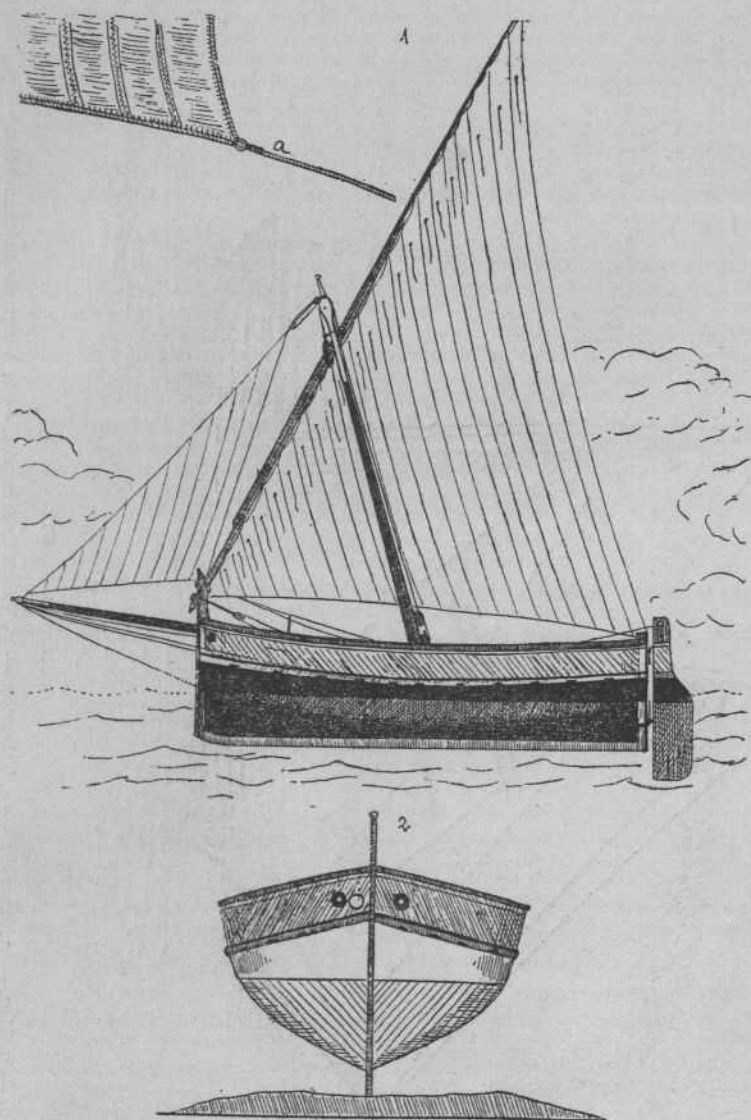

1. Canyes del moc. — 2. Barbades. — 3. Estrai de cap de galop. — 4. Estrai de pitifloc. — 5. Estrai de contrafloc. — 6. Estrai de floc. — 7. Estrai major. — 8. Bigotes. — 9. Obencs de càrcia de trinquet. — 10. Burdes de velatxo. — 11. Obencs. — 12. Burdes gonete i sobre. — 13. Estrai de trinquet. — 14. Estrai major. — 15. i 16. Estrai de velatxo. — 17. Obencs de càrcia de major. — 18. Burdes.

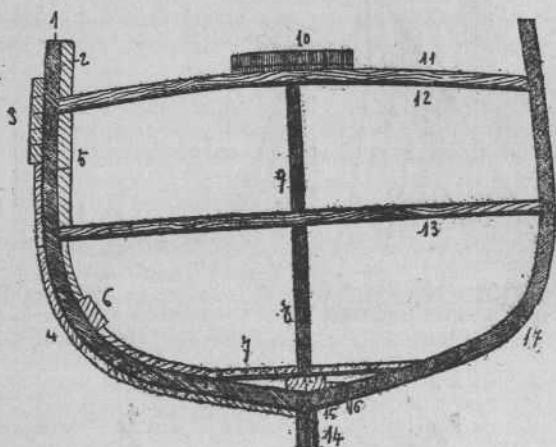
POLLACRA GOLETA

1. Botaló. — 2. Moc. — 3. Bauprés. — 4. Trinquet. — 5. Verga de trinquet. — 6. Verga de velatxo baix. — 7. Verga de velatxo alt. — 8. Verga de gonete. — 9. Calcés. — 10. Masteler de trinquet. — 11. Major. — 12. Botavara. — 13. Cruseta. — 14. Masteler de major. — 15. Pico.

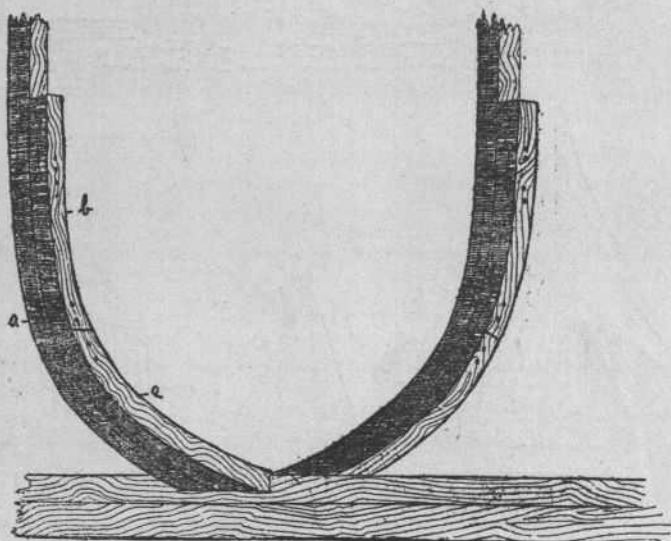

1 i 2. Quillat. (a, Escota.)

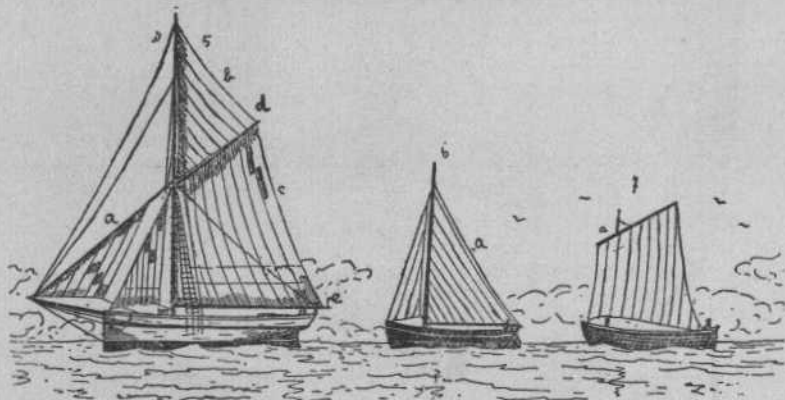
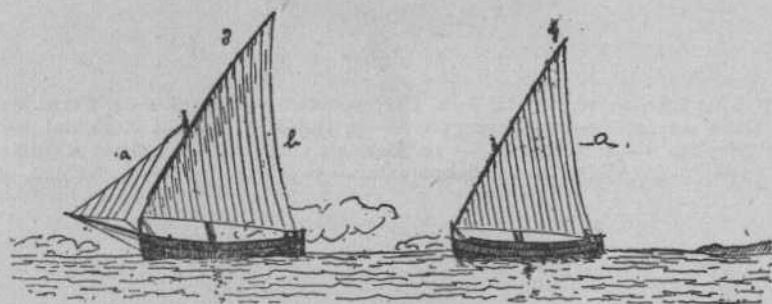
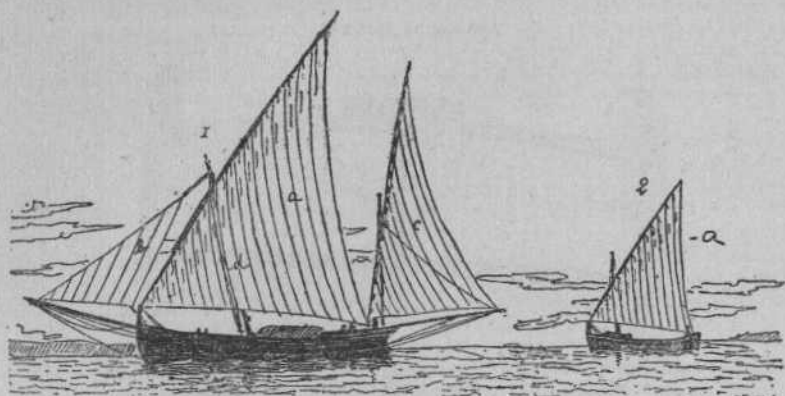
POLLACRA GOLETA

Secció del bastiment : 1. Orla. — 2. Barraganets. — 3. Cinta. — 4. Forro. — 5. Traca sotabanc. — 6. Varengues. — 7. Rajoletes. — 8 i 9. Puntal. — 10. Escotilla. — 11. Coberta. — 12. Baus de coberta. — 13. Baus d'entrepont. — 14. Quilla. — 15. Sobrequilla. — 16. Paramitjal. — 17. Ventoc.

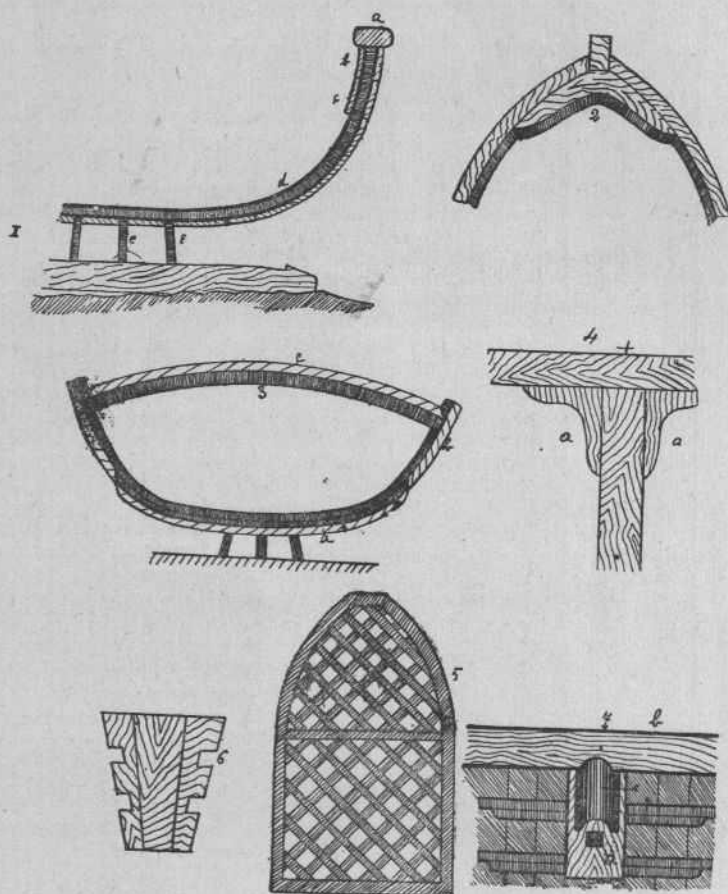

Quaderna : a. Estamenera. — b. Canol. — c. Medís.

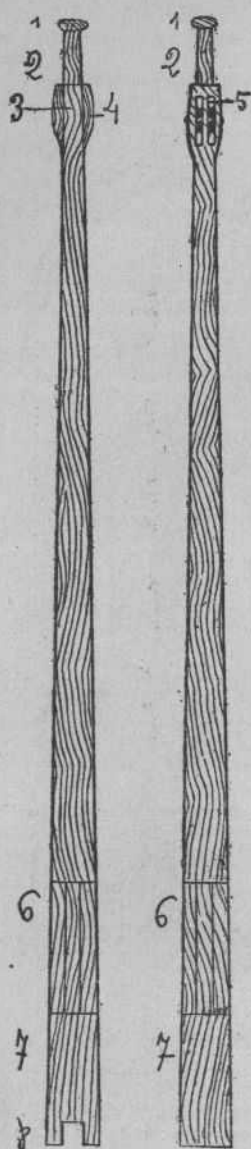
VELES

1. Barca de mitjana. (*a*, Mestra; *b*, Pollacra; *c*, Mitjana.) — 2. Bussi. (*a*, Vela.) — 3. Barca. (*a*, Pollacra; *b*, Vela.) — 4. Barca. (*a*, Vela.) — 5. Balandra. (*a*, Floes; *b*, Escandalosa; *c*, Cangreja o major; *d*, Pico; *e*, Botavara.) — 6. Bot. (*a*, Guaira.) — 7. Bot. (*a*, Martell.)

PARTS DE LA BARCA

1. Caro. (*a*, Sola; *b*, Contoval; *c*, Serreta; *d*, Estamenera; *e*, Quilla; *f*, Escoba.) — 2. Jaient. — 3. Caro. (*a*, Medís; *b*, Estamenera; *c*, Bita de popa.) — 4. (*a*, Corbatons.) — 5. Engratau. — 6. Paiol. — 7. Llagut. (*a*, Paramola; *b*, Arborà; *c*, Canal.)

9

10

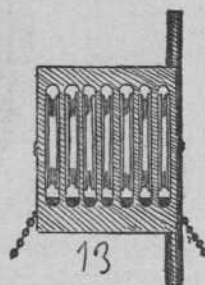
11

12

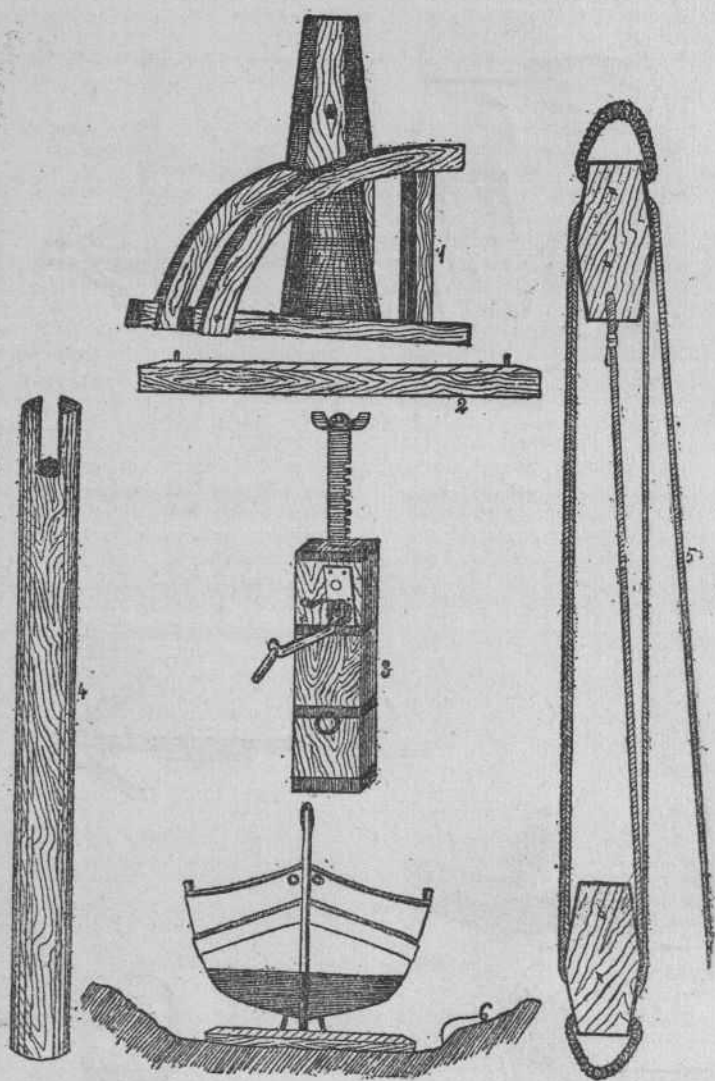

13

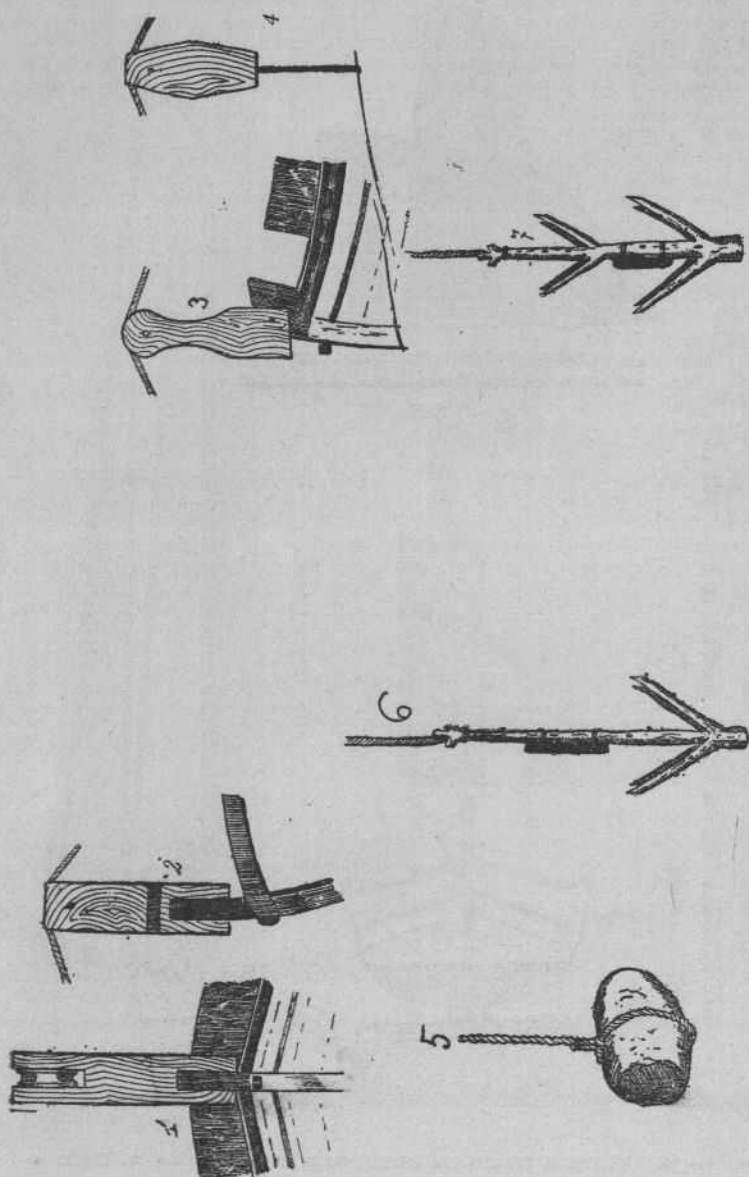

13

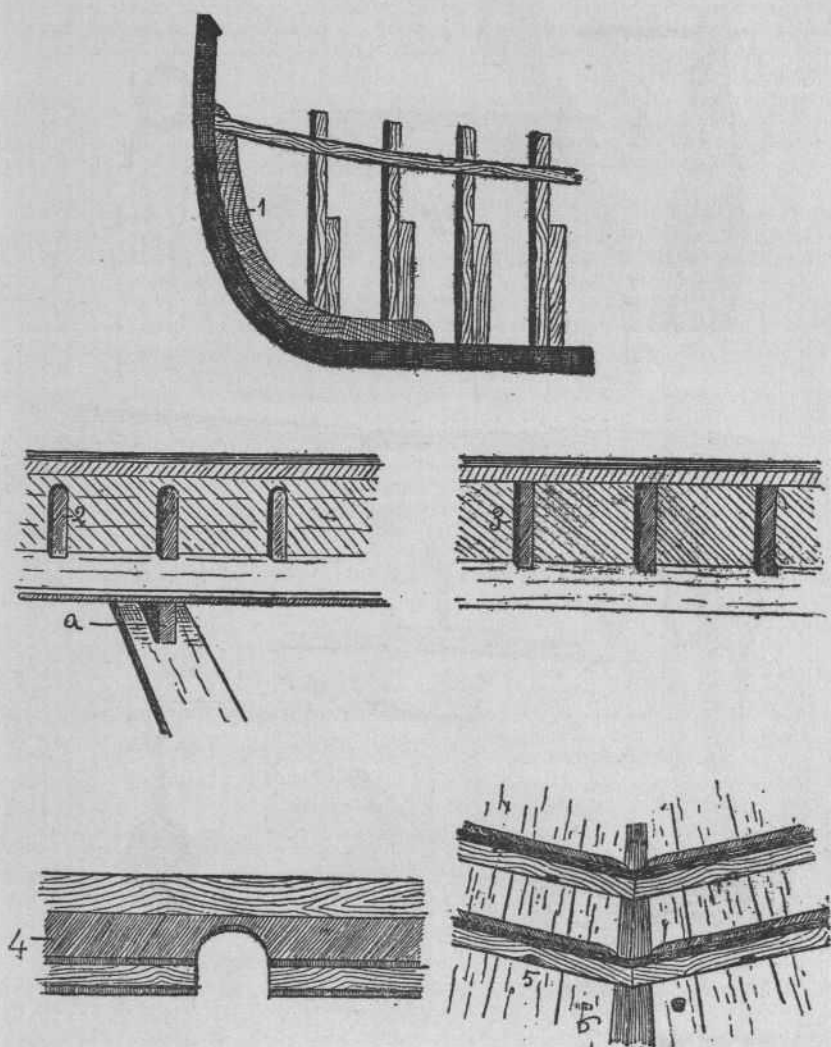
1. Galeta. — 2. Espigó. — 3. Calcés. — 4. Vas. — 5. Granera. — 6. Afogament. — 7. Culata. — 8. Metxa. — 9. Bussell. — 10. Bussell doble. — 11. Ternal. — 12. Quadernal. — 13. Guindareses.

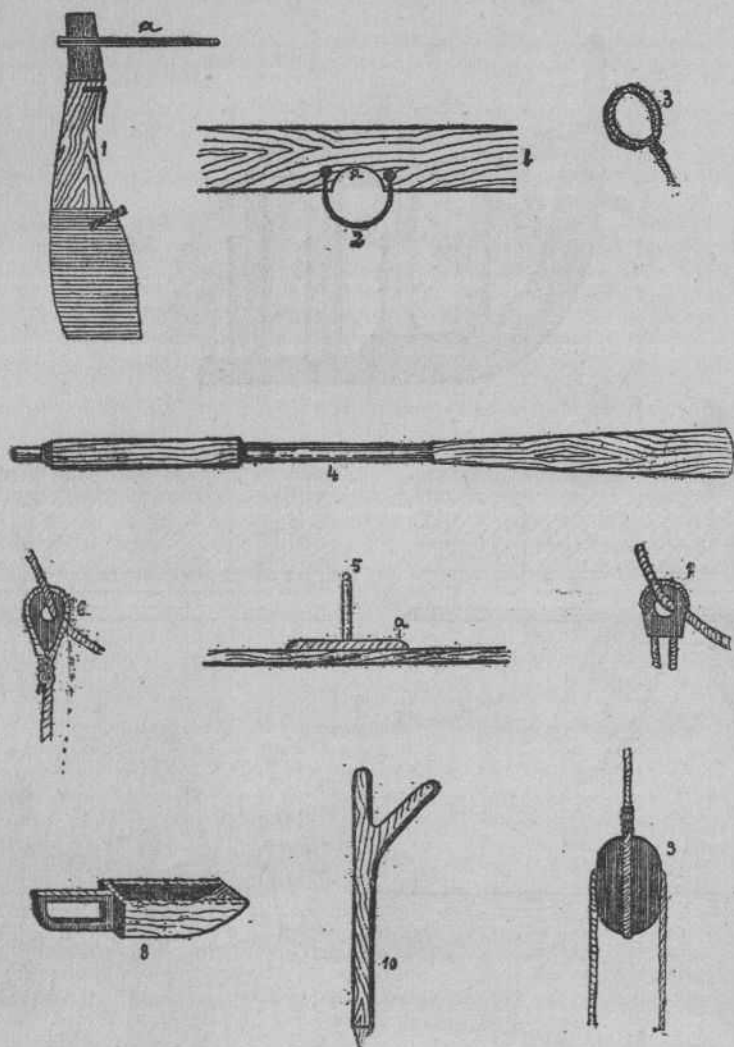
1. Arga. — 2. Pal per a treure embarcacions a la platja. — 3. Grill. —
4. Xeringa. — 5. Palanquí. — 6. Escà.

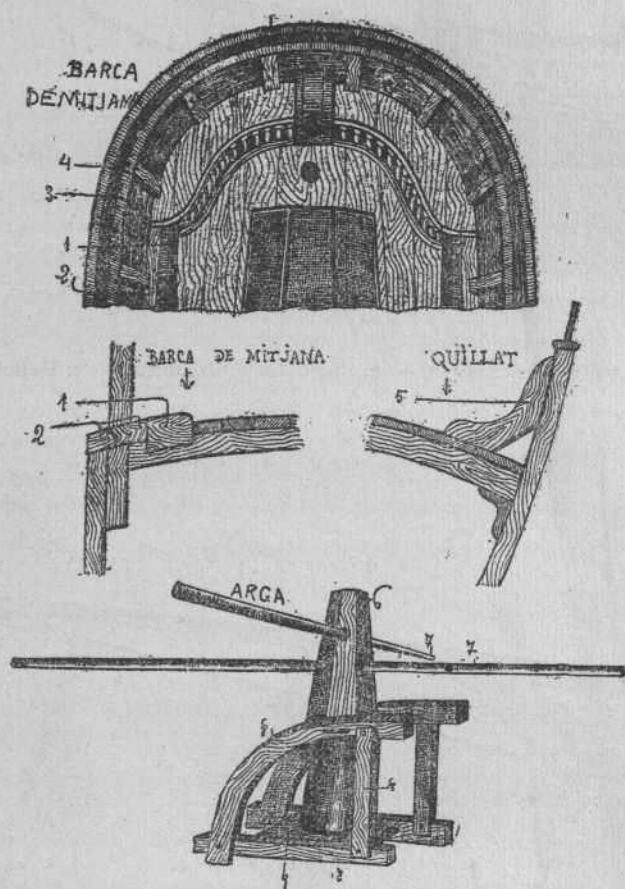
1, 2, 3 i 4. Arguenells o gabietes. — 5. Còdol de trenyina. — 6 i 7. Rampugall.

1. Columna. — 2. Escàlems. (*a*, Tac de corredor.) — 3. Barraganets. —
4. Sobrebanc. — 5. Llibis. — 6. Dui.

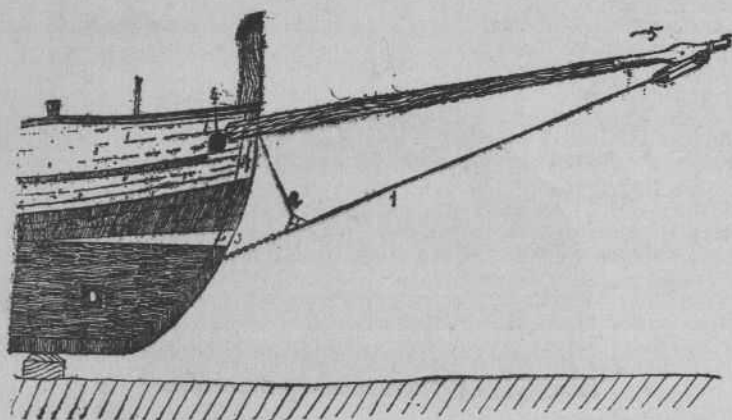

1. Timó. (*a*, Arjau.) — 2. Clau. (*a*, Empunyadura; *b*, Arborà.) — 3. Estrop. — 4. Rem. — 5. Escàlem. (*a*, Escalemera.) — 6 i 7. Bigotes. — 8. Sàssola. — 9. Bussell. — 10. Cameta.

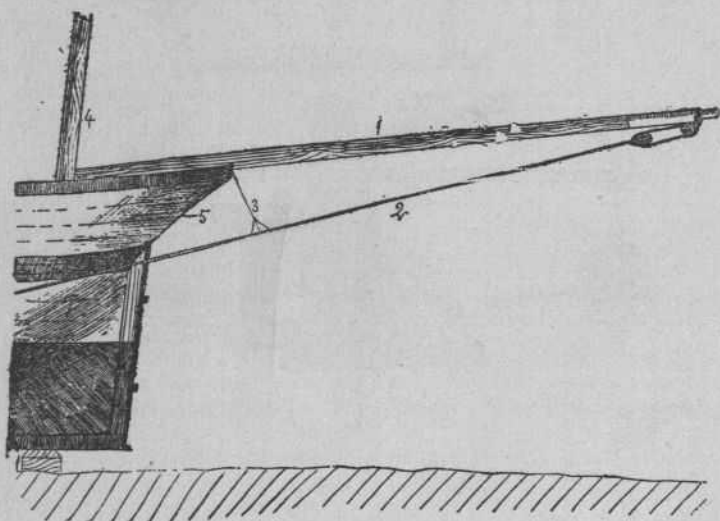

1. Trancanell. — 2. Regala. — 3. Bataiola. — 4. Empavesada. — 5. Corba d'orla. — 6. Mujol. — 7. Aspes. — 8. Cuixes. — 9. Sola.

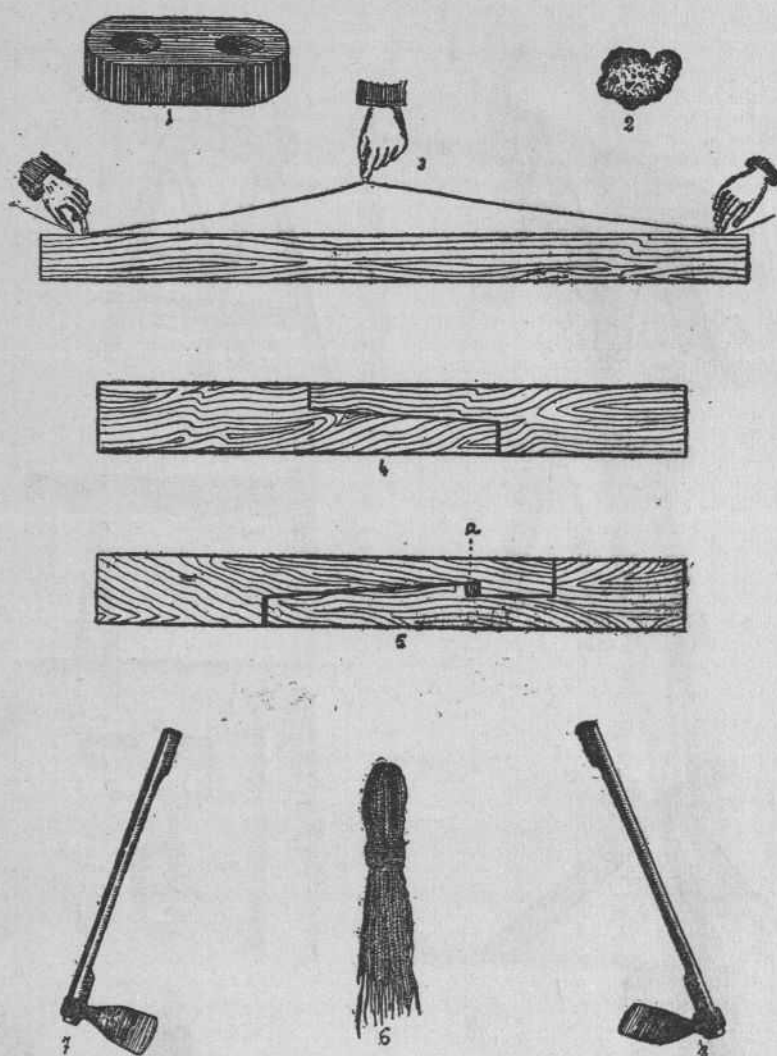
BARCA DE MITJANA

1. Vent. — 2. Aranya. — 3. Bigoti. — 4. Escobenc. — 5. Butiol.

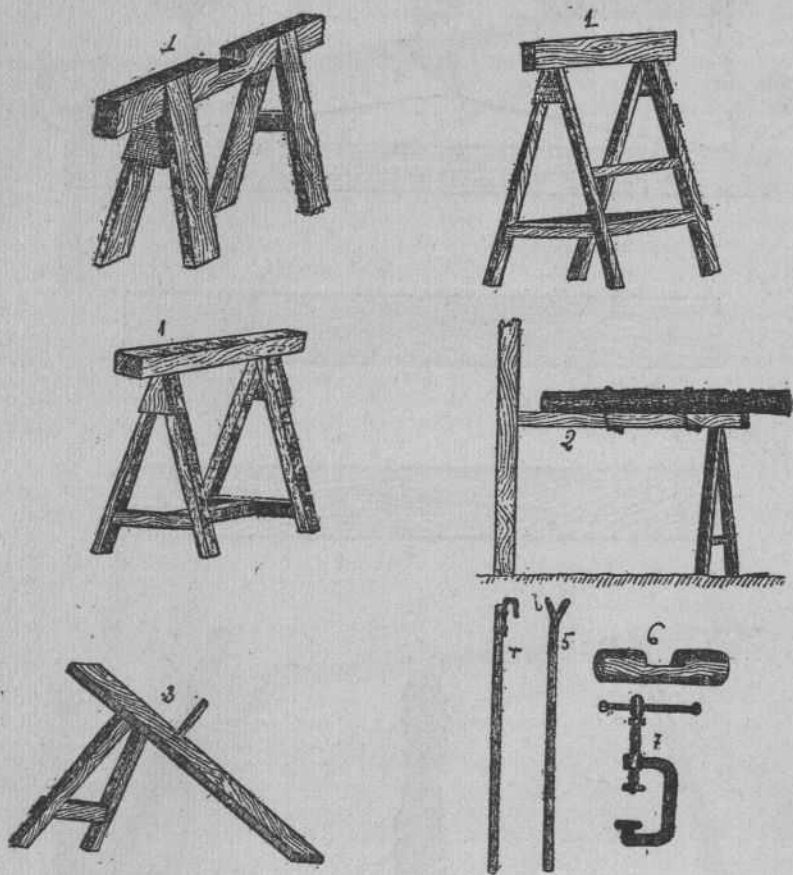

1. Botafora. — 2. Vent. — 3. Aranya. — 4. Pal de la mitjana. — 5. Popa de cul de mona.

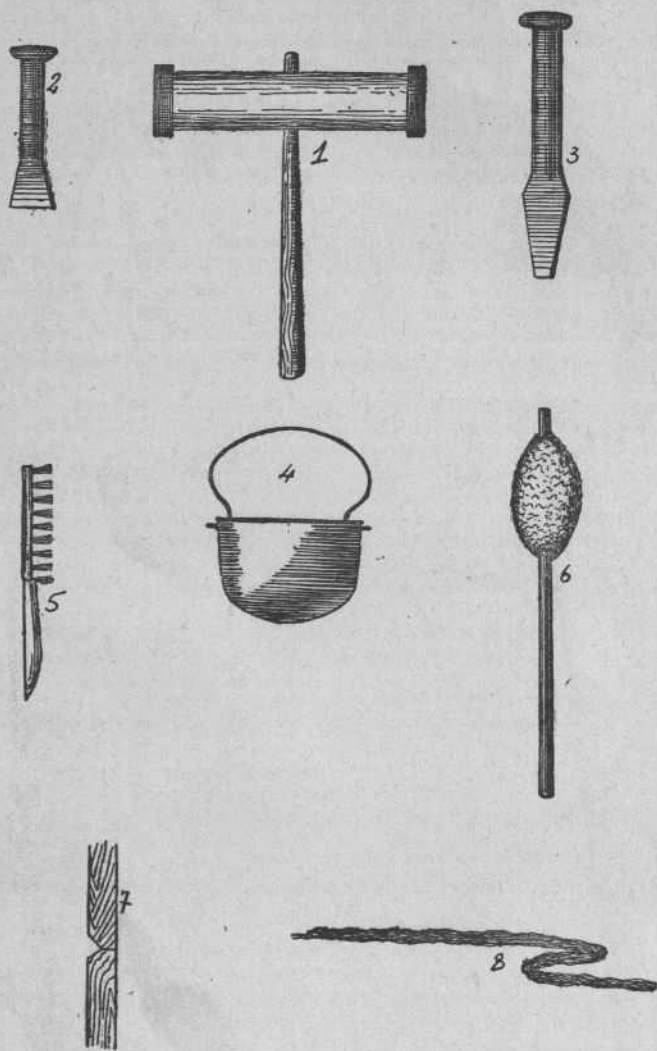

MESTRANÇA

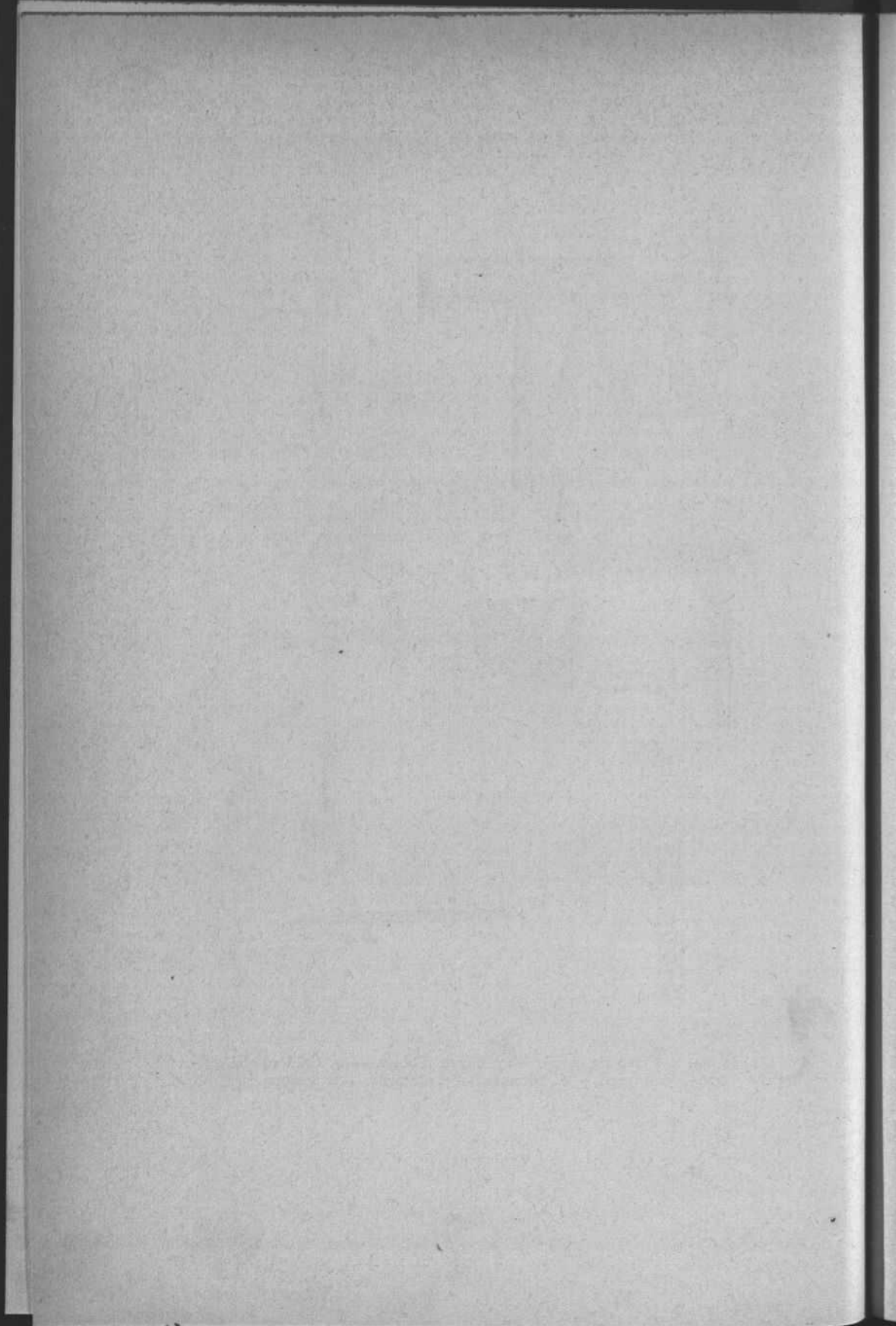
1. Tinter. — 2. Esponja. — 3. Nyinyola. — 4. Mitja junta. — 5. Junta. —
6. Varengues. — 7. Destral. — 8. Aixà.

1. Banquets. — 2. Pollina. — 3. Cavall. — 4. Gafa. — 5. Puntala. — 6. Mossa. — 7. Caragol.

1. Maçola. — 2. Ferro de canal. — 3. Ferro d'obrir. — 4. Calderó del qui-trà. — 5. Pinzell. — 6. Llanada. — 7. Coment. — 8. Estopa.

ATLAS LINGÜÍSTIC

DE

CATALUNYA

PER
A. GRIERA

Obra que comprendrà deu volums de 200 mapes cada un,
en format de 55 × 38 cm.

Preu de subscripció : 75 ptes. volum

S'HAN PUBLICAT ELS VOLUMS I, II i III

EL «BUTLLETÍ DE DIALECTOLOGIA CATALANA»

formarà anualment un volum de més de 150 pàgines

El preu de subscripció serà de 10 pessetes l'any

Tota la correspondència s'adreçarà a la Direcció de les
oficines del Diccionari General de la Llengua Catalana:
Institut d'Estudis Catalans, Palau de la Diputació, Barcelona

REPRESENTANTS A L'ESTRANGER:

ALEMANYA : Otto Harrassowitz, Buchhandlung : LEIPZIG
FRANÇA : Edouard Champion, 5, Quai Malaquais : PARIS

Els col·laboradors del Diccionari rebran la publicació de franc

10 pessetes